

ERDÉSZETI LAPOK

AZ ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET FOLYÓIRATA

CXL. évfolyam • 2005. december

Kellemes karácsonyi ünnepeket!

ALAPÍTVÁ

1862-BEN

Gyula bácsi másik arca

Riedl Gyula bácsi többnyire azon oldaláról volt közismert, hogy nagy tudója az Egyesület történetének, és elsősorban az egyesületi könyvtárnak. A közel 150 évfolyam Erdészeti Lapokat valószínűleg többször is áttanulmányozhatta, mert egy-egy kérdésben rögtön tudta, hogy a bekötött évfolyamok melyikében található az az írás, mely eligazítást adhat. Ezen arcán kívül volt egy másik, mellyel találkozni legalább olyan felemelő volt, mint az előzővel. Sajátos, patinás, az em-

bert tisztelő humora volt, és szerette a vörösbort. Benne volt minden huncutságban, melynek végeztével olykor megittunk egy-egy pohárkával. Így történt ez akkor is, amikor a MEGOSZ csinos titkárnőjét, Henter Mónikát tiszteletbeli erdészé fogadták, amiről sajátos, egyedi oklevél tanúskodik. Ekkor készült róla életében az utolsó fényképfelvétel, melyen rajta kívül az avatott, Sárvári János és egy üveg bor látható.

Pápai Gábor

Isten veled, Gyula bácsi

Ölben és ruháskosárban,
fagyos télben és forró nyárban
változó rendszerek arcok és hitek között
ő volt, aki bújtatta, cipelte, vitte,
fogát szorítva, padlásról, pincébe
az írott szót, a szépséget,
egy már elfelejtett régi-régi képet.

Mi nem hagyta az Egyesületet darabokra
hullni,
az ígéret: csak kutatni, menteni, óvni,
hogy amit eleink, az ősök:
Wagner, Divald, Bedő összegyűjtött
azt a naponta változó szelek
Meg ne tépjék, el ne fújják.

Csak menteni, költöztetni egyre,
hogy a könyvtár végre nyugtot lelne,
Megtalálva egykori helyét
s, hogy mindez megmaradt
Neked köszönhető drága Gyula bácsi
Ha megállsz Isten előtt kezeden
könyvek,
Hit, tisztesség és szeretet az arcodon,
Egy szót sem kell majd szólnod ... tudom.

Sárvári János

Szodfridt István 75 éves

BETHLEN GÁBOR KOLLÉGIUM
NAGYENYED - 515200
ROMÁNIA
TEL/FAX. 0040/258/861947
Email: bgk@bethlengabor.ro

BARTHA PÁL
Okleveles erdőmérnök
Ny.Minisztériumi Vezető Főtanácsos

Tisztelt Bartha Pál Úr!

A nagyenyedi Bethlen Gábor Kollégium tantestülete és diákjai nevében köszönöm meg Önnek az „Ember az Erdőért Emlékérem” kitüntetésével járó jutalom összegének- ötezezer forint- Kollégium fejlesztésére való felajánlását.

A közel 400 éves intézményünk alapítása óta felvállalta a tehetséges, anyagilag hátrányos helyzetű diákok nevelését és oktatását. Ez napjainkban sincs másként. Az Ön adománya révén hozzásegíthetünk egy diákot, hogy tanulmányait anyanyelvén végezze és hasznára válhasson szűkebb és tágabb környezetének, nemzetünknek.

Köszönjük a támogatást.

Életére és munkásságára Isten áldását kérve.

Tisztelettel,
Szűcs Ildikó
Szűcs Ildikó
igazgató

A harmadik oldal

Karácsony és az újesztendő előtt illene megbírt bangulatú sorokat írni, amelyekből kicseng az elmúlt év jól végzett munkájának öröme és a jövőbe vetett hit remény-sége. Az erdészlelek amúgy is hajlamos az opti-mizmusra s a természet példájából merített big-gadságra, nyugodtságra. Ám, úgy gondolom, ön-becsapás lenne, ha a szakmánkat érintő, már-már megalázó költségvetési tendenciák ismereté-ben az avar alá söpörném a tényeket. Nem teszem.

Az elmúlt évben az ágazatunk által a közcélú feladatok végrehajtására igényelt, hozzávetőleg kétmilliárd forint kimaradt (az idén is) a költ-ségvetés tervezetéből. A hír, a döbbenet, a miértek ésszerű és elfogadható magyarázatnélkülisége sokkolta a szakmát. Mert nem az erdőtelepítések elmaradása, a meglévő erdők kezelése szenvedett biányt, hanem közvetlenül a társadalom érdekeit szolgáló munkákban akadályoztak a törvényho-zók. Hogy szakmánk elkerülje a közfelháborodást, az erdőgazdálkodástól vonta el a forrásokat és vé-gezte el a legszükségesebb tennivalókat. A közjóért – milyen szép fogalom –, az erdőben megnyugvást és fizikai feltüdülést óhajító emberekért. Úgy gondoltuk, hogy kétszer ugyanazt hibát nem követi el a kor-mány. Ám, úgy tűnik, hogy mégis megtette, mivel a jövő évre tervezett közjóléti összeg eltűnt a költségvetés tervezetéből. Magyarázkodjon az erdész, hogy miért nem tartja karban az erdei pihenőket, utakat. Hogy miért pusztulnak a már megépített esőbeállók, hogy miért szemetes az erdő, hogy miért nem tudja indíta-ni az erdei kisvasutakat. Az erdei iskolákban termé-szetismereteket szerző nebulók tízezreit egyelőre nem érdekli a politika. Ők ott jól érzik magukat, oda visszakíváncoznak a pedagógussal együtt, aki tudja, hogy soba olyan nagy szűkség nem volt a ter-mészetszerető nevelésre, mint napjainkban.

Az erdész karácsonyi ajándékként ismét kaphat egy arcucsapást, ami nem csak neki szól.

Pápai Gábor

Tartalom

Mátyás Csaba:
Dinoszauruszok tanúja350

Szép Tibor:
Szűkárósítás a Szombathelyi Erdészeti Rt. területén351

Vabid Yousefi, Vabidné Kóbori Judit:
Nemzeti erdőprogram és az EU-csatlakozás354

FAO szakvélemény357

Gálbidy László, Mibók Barbara,
Hagyó Andrea, Kelemen Kristóf,
Ruff János, Standovár Tibor:
Felújulás egy bükkállomány
mesterséges lékjeiben358

Mátrabérczi Sándor:
Biomassza-hasznosítás?361

Klemencsics András:
A magánerdő-gazdálkodás
fejlesztés irányai362

Reményfy László:
Örökzöld téma – az erdei vadkár364

Pápai Gábor:
A Nyírerdő Rt. részvétele a
közmunakaprogramban365

Sonnevend Imre: Esterházy Emlékfa367

Szikra Dezső:
Emléktábla a kanadaiaktól369

Járasi Lőrinc:
Miskolczi Királyi Erdőfelügyelet370

A jogász válaszol371

Petz Ádám: Az első világrekorder szarvasbika372

Leipold Árpád: Emlékezés Mak Domonkosra375

Ormos Balázs:
Emberkéz alkotta Hollandia379

Egyesületi hírek381

Erdésznők nyolcadszor384

ERDÉSZETI LAPOK • Az Országos Erdészeti Egyesület folyóirata CXL. évfolyam 12. szám (december)

FŐSZERKESZTŐ: PÁPAI GÁBOR • A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG ELNÖKE: **DR. SZIKRA DEZSŐ**

A SZERKESZTŐBIZOTTSÁG TAGJAI: Andrési Pál, Apatóczy István, dr. Bartha Dénes, Detrich Miklós, Greguss László Géza, dr. Járasi Lőrinc, Mihályfalvy István, dr. Sárvári János, Temesvári Erik, Zétényi Zoltán.

SZERKESZTŐSÉG: 1027 Budapest, Fő u. 68. Telefon/fax: 201 77 37 • Mobil: 06 30 97 15 255 • e-mail: erdlap@mtesz.hu

KIADÓ: Országos Erdészeti Egyesület, 1027 Budapest, Fő u. 68. • FELELŐS KIADÓ: **CSERÉP JÁNOS elnök**

Nyomdai munkák: INNOVA-PRINT, Budapest • Felelős vezető: ifj. Komornik Ferenc

A kézirat lezárva: 2005. december 06.

ISSN 1215-0398

Terjeszti az Országos Erdészeti Egyesület. Felvilágosítást a lappal kapcsolatban az Egyesület ad. Megjelenik havonta.

A beküldött kéziratokat, fényképeket nyilvántartásba vesszük. A cikkek, írások nem feltétlenül azonosok a szerkesztő véleményével, azok tartalmáért min-denkor a szerző felel. Honoráriumot megegyezéssel csak felkért írásokért, illetve grafikai munkákért fizetünk.

A címlapon: TÉL. Fotó: Szakács László

Dinoszauruszok tanúja: a wollemi fenyő

Az IUFRO 22. Világkongresszusa II.

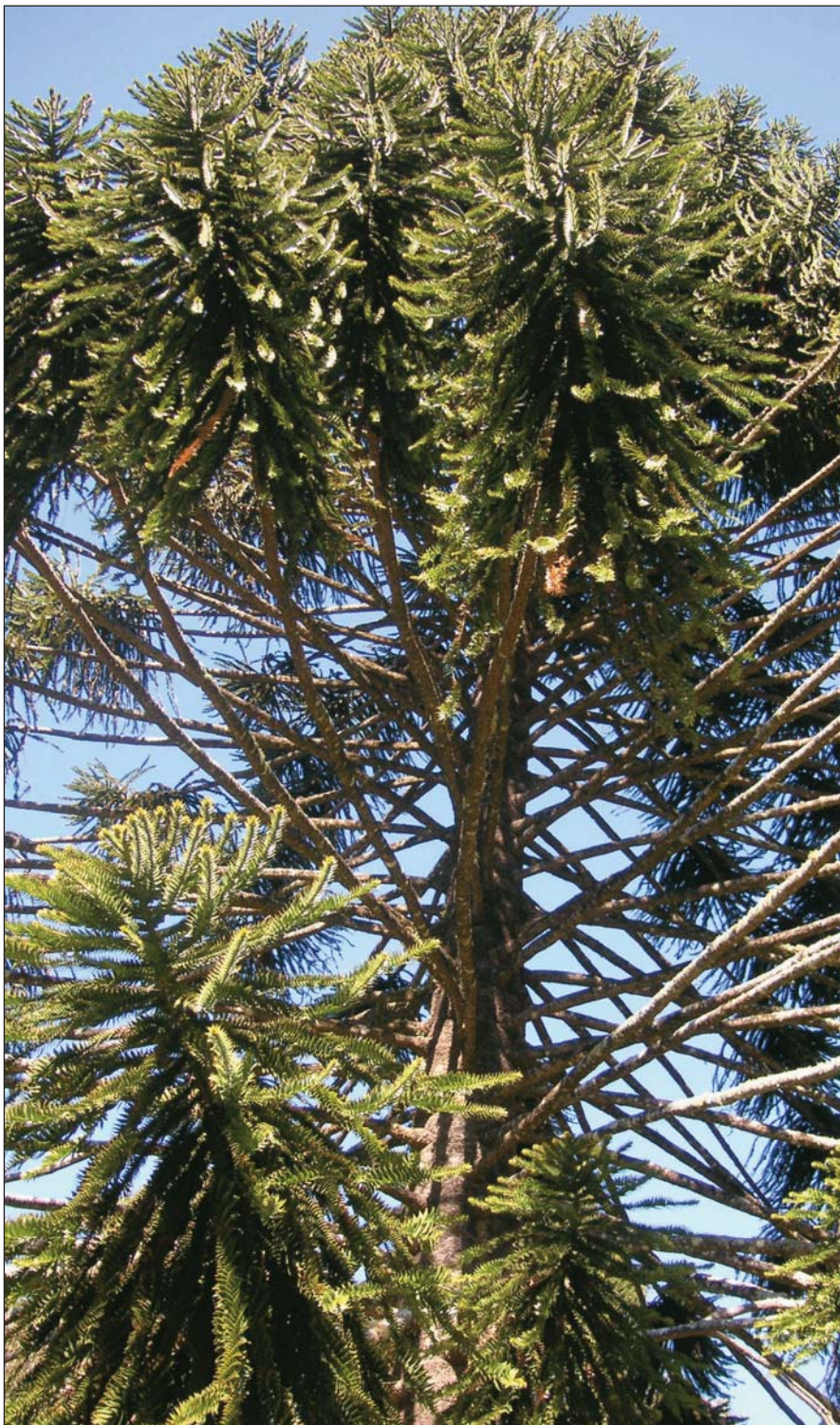
A Brisbane-i Kongresszusi Központ hatalmas tömbjének egyetlen szigorúan őrzött zuga a wollemi fenyő bemutatóhelye volt; a két kis fácskát állandóan őrizték, és a biztonság kedvéért dróthuzal-ketrec tartotta távol a kíváncsiszókát.

A felfokozott érdeklődés oka, hogy a *Wollemia nobilis* a világ egyik legritkább fásnövénye. A fosszilis maradványokból ismert fajt mindössze 11 évvel ezelőtt, 1994-ben találta meg egy lelkes természetjáró, Sydneytől alig 100 km-re, egy járatlan szurdok mélyén. Az életben talált populáció óriási nemzetközi szenzáció, hiszen egy ilyen eset valószínűsége alig nagyobb, mint egy eleven dinoszaurusszal találkozni.

A *Wollemia* az araukária-félék családjába (*Araucariaceae*) tartozik, egy ősi fenyőcsaládba, amely a korai kréta-kor Gondwana-földjén alakult ki, és túlélő az őskontinens széttöredezésével Dél-Amerikától Óceániáig szóródtak szét. Megtalálása helyszíne, amely a Wollemi Nemzeti Park területén fekszik (innen a név), szigorúan titkos – még a világkongresszusra készült rövid riport-film forgatóit is bekötött szemmel vitték helikopteren a mély szurdokba, ahol összesen hetven példány található.

A wollemi fenyő 40 méter magasra nő meg, átmérője elérheti az 1 m-t. Levélzete a tiszafához hasonló, de annál sokkal nagyobb méretű, fényes zöld. Tömött, kissé bókáló koronája csúcsán gyermekfejnyi, éretten széteső, kerek tobozokat nevel. Kérge sűrűn hólyagos, mint a mogorós csokoládé. A hideg hónapokban a rügyet viaszos burok („jégsapka”) védi, amitől a fácskák feldíszített karácsonyfára emlékeztetnek. A *Wollemia nobilis* sarjadásra hajlamos, dugványozással szaporítható (sőt, úgy vélik, hogy a megtalált hetven egyed is valószínű egyetlen példány sarjeredetű utóda). Növekedése kiváló, a kiültetett példányok akár évi 1,5 m magassági növekedést is produkálnak. Úgy tűnik, károsítója nincs és jól tűri a klimatikus szélsőségeket – így ideális díszfaiskolai csemegének számít! Hazai szabadföldi elterjedése mindamellett egyelőre nem valószínű, mert jelenlegi ismereteink szerint – 12 °C-nál nagyobb hideget nem képes elviselni. Mindenesetre fűtetlen, zárt terek díszévé válhat nálunk is.

A történet 21. századi folytatása megjósolható volt: a szigorúan védett faj

megőrzésével megbízott Ausztrál Királyi Botanikus Kert egy magán-faiskolával kötött szerződést a wollemi fenyő tömegszaporításának megoldására, amely jelenleg hatalmas iramban folyik. Az előállított növényeket egyelőre még visszatartják, piacra dobásuk 2005 végén, 2006 elején nemzetközi aukció keretében várható.

Idézzünk a fajt reklámozó Wollemi Pine Conservation Club (www.wollemipine.com) brosúrájából: „*saját wollemi fenyőjére már nem kell sokáig várnia: hamarosan letelik a 200 millió éves várakozási idő...*”

(folytatjuk)
Mátyás Cs.

Szűkárósítás a Szombathelyi Erdészeti Rt. területén

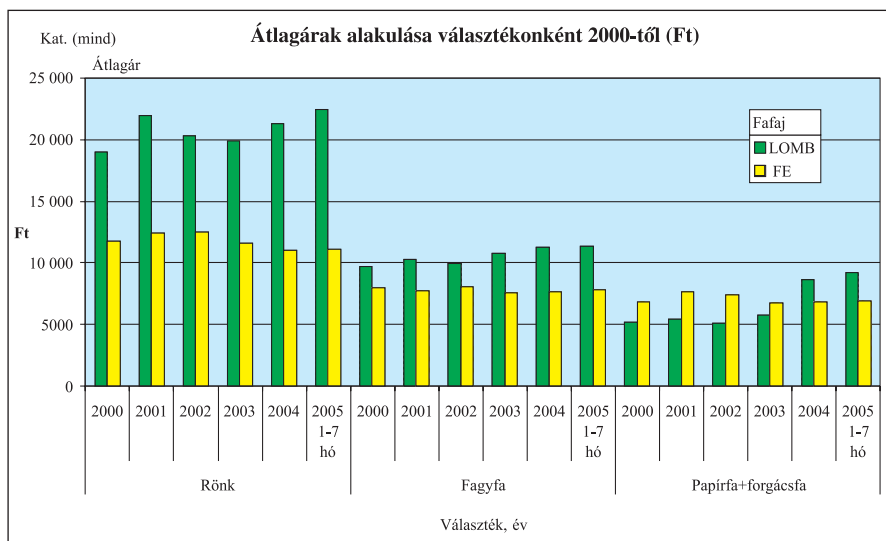
A Szombathelyi Erdészeti Rt. fakitermelési feladatai

Az erdőgazdálkodásnak van néhány olyan különlegessége, amely más termelési ágaktól eltér (ipar, mezőgazdaság). Ilyen az erdészeti termelés hosszútávúságából és termőhelyi adottságaiból adódó determináltság, ami azt jelenti, hogy a biológiailag meghatározott termelésnél korlátozott az esély arra, hogy a termelés piachoz igazodjon, az igények, a szükségletek rövid távú változásaira reagáljon, divatos szóhasználattal „szerkezetet váltson”. Súlyosbítja a helyzetet, hogy hektikusan különböző biotikus és abiotikus károsítások lépnek fel, amelyek jelentős volument érhetnek el. Gondoljunk a szlovák, ill. dél-svédországi viharkárokra. Nálunk az egyik ilyen károsítás az alpokaljai és őrségi régiót érintő lucfenyvesek szűkárósítása, melynek a Szombathelyi Erdészeti Rt. a szenvedő alanya. Egy időben a műszakilag károsodott faanyag nagy tömegben jelentkezik, ami eltéríti a Társaságot a gazdálkodás megszokott menetétől. A műszakilag károsodott, gyenge minőségű választékok magasabb költséggel termelhetők és alacsonyabb áron adhatók el. Romlik az egység fatömegre jutó árbevétele, fedezet.

Az elmúlt öt évben a Szombathelyi Erdészeti Rt. évente átlagosan mintegy 320 ezer bruttó m³ faanyagot termelt. Átlagos évben ennek 56%-a véghasználatból, 34%-a gyéritésből, 8%-a egészségügyi termelésből származott. 2005-ben ezzel szemben a termelési szerkezeten belül a várható termelésnek 42%-a nem egészséges, hanem rossz minőségű száradék faanyag.

A két legfontosabb fafajcsoport a fenyő és lomb majdnem fele-fele arányban termelődik (fenyő 47%, lomb 53%), de az árbevételben a jobb értékesíthetőség és ezen keresztül a jobb ár miatt a lomb a volumenarányánál nagyobb súllyal szerepel (fenyő 41%, lomb 59%).

A fenyő-lomb arány ilyen viszonya kivételes az ÁPV Rt. erdészeti portfóliójához tartozó cégek között (a KEFAG Rt. és a TÁEG Rt. rendelkezik e

1. ábra. Az átlagárak alakulása fontosabb választékonként (Ft)

tekintetben hasonló adottságokkal). Ez a fafajarány az eredményesség szempontjából az utóbbi években hátrány. A lombos termékek ára az ismert okok miatt (biofűtőművek, energiaáremelés stb.) erőteljesen növekedett, míg a fenyő termékek ára csökkent, mint ezt az 1. ábra is mutatja. Az ábrán egyes választékcsoportok átlagárai nem azonos eladási paritáson (tő melletti, rakodói, határ stb.) jelennek meg, valamint egy-egy választékcsoportban a paritások vegyesen szerepelnek (a szerkezet lényegesen nem változott az elmúlt években), a grafikon csak a tendenciák szemléltetésére alkalmas.

Ez a helyzet már önmagában azt eredményezi, hogy a magasabb lombos termeléssel rendelkező cégekkel összevetve az egységnyi fatömegre vetített muta-

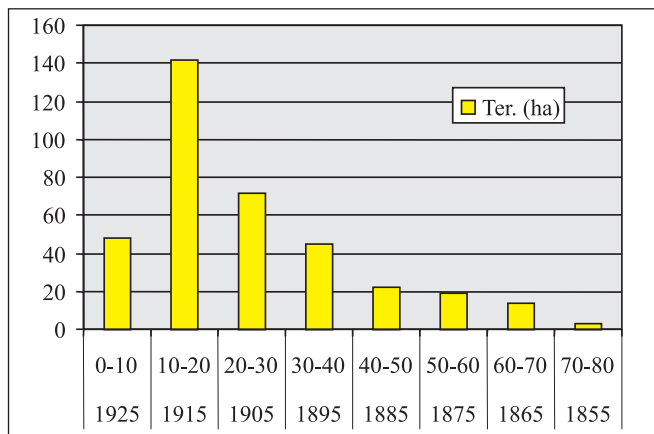
tók rosszabbak és akkor még nem vettem figyelembe azt a tény, hogy jelentős mennyiségű kárfelszámolás és ennek következtében jelentős volumenű csökkent értékű (nem szabványos) faanyag megjelenése tovább rontja a helyzetet.

A lucfenyő-állományok és keletkezésük

A Szombathelyi Erdészeti Rt. területarányban 42% fenyővel és ebből 8% lucfenyővel rendelkezik, amely 3400 ha területnek felel meg, s ebből 30 éven belül vágásérett 652,4 ha. A lucfenyő vágásérettiségi kora 79, átlagkora 35 év, folyónövedéke 12,5 m³/ha. A probléma súlyosságát jelzi, hogy az érvényben lévő üzemtervek középidéjére átszámított lucfenyő fatömege meghaladja az 1 millió m³-t (11,6 millió összes m³-ból). A

területi adat még érdekesebb, ha figyelembe veszem, hogy az éves véghasználattal érintett terület átlag 450 ha és ennek a több, mint hétszerezését kitevő lucfenyő-terület nagy része lehet a károsítással akár egy éven belül érintett, magával vonva mindazt a problémát, amit ekkora terület letermelése és felújítása okoz.

A Szombathelyi Erdészeti Rt. által kezelt területek többsége a lucfenyő számára „hátér termőhelynek” számít, szinte sehol sem éri el a szűk-

2. ábra. Lucfenyves-állományok korosztályviszonyai az Alpokalján az 1920-as években készült üzemterv alapján

séges optimumot. A lucfenyő – kisebb vitatott foltoktól eltekintve – nem őshonos. A Kőszegi-hegységben feltételezik a luc őshonosságát. Például *Keresztesi Béla* a Magyar erdők című könyvében, Kőszeg környékének erdei címszó alatt írja: „A fenyők közül különösen elterjedt az erdei fenyő, de a hegység magasabb helyein és a völgyekben őshonos a luc és a jegenyefenyő is”.

A szakemberek többsége ezt vitatja, szerintük azokon a területeken, ahol most a lucfenyőt találjuk valószínű, hogy korábban bükkösök, illetve szárazabb termőhelyeken tölgyesek álltak.

Az 1800-as évek végén készült üzemtervekből és levéltári feljegyzésekből egyértelműen kitűnik, hogy az 1860-as években kezdték a lucfenyő felújításokat és a legnagyobb arányú fenyvesítések a századfordulón és az I. világháborút megelőzően történtek.

Mint minden termőhelyigényének határán álló növény, így a lucfenyő is jobban ki van téve mindennemű biotikus és abiotikus károsításnak. Fokozottan érzékeny a környezet, az időjárás, a klíma változásaira. A jelenlegi kedvezőtlen irányú klímaváltozás hatására lucfenyveseink legyengültek, gyantatermelésük csökkent. Elsősorban emiatt okoz jelentős károkat a lucfenyő legfontosabb károsítója a csak néhány mm nagyságú szű, amely általában a faháncs alatt rejtetten él, néhány faj magában a fában is.

Az utóbbi évek legnagyobb kihívása a Szombathelyi Erdészeti Rt. erdőgazdálkodásában a lucfenyő szűkárosítása

A szű részben fiziológiailag, részben technikailag káros. Másodlagos károsítók, ha azonban kedvező körülmények folytán (széldöntés, hótörés, szárazság stb.) elszaporodnak és költésre alkalmas fát elegendő mennyiségben már nem találnak, a még egészséges, de legyengült állapotban lévő fákat is megtámadhatják, hatalmas károkat okozva az erdőgazdálkodóknak.

A szű az erdő életközösségének részét képezi. Az állományban előforduló mennyisége különböző faktoroktól függ. Normális körülmények között ez önmagától szabályozódik. A szű tömeges fellépéséhez nedvkeringési zavarokkal küzdő fákra van szükség, amit a már nem megfelelő termőhelyre való telepítés is előidézhethet. Ha ehhez még olyan tényezők is csatlakoznak, ame-

lyek az erdőt alkotó fák vízgazdálkodásában zavarokat idéznek elő, a szűkárosítás életfeltételeit megteremtik és kiáltják a szűbogarak gradációját. A legnagyobb veszélyt a fák vízgazdálkodása szempontjából a több éven át tartó szárazság jelenti, különösen, ha ez hősséggel párosul, írta *Győrfi János* professzor az 1957-ben megjelent Erdészeti rovartan című könyvében.

A magyarországi lucfenyvesekben a betűzőszű (*Ips typographus* L.) és a vele gyakran együtt fellépő rézmetsző szű (*Pityogenes chalcographus* L.) okoz dúlásszerű károkat.

Az egészséges törzsek ellenállnak a szű károsításának. Ez az ellenállás a gyantatartalmukon alapszik, mert a behatoló bogarak vagy a gyantaába fulladnak, vagy a már megkezdett álcamenedteket tölti ki a gyanta és pusztítja el a fiásítást. A legyengült, beteg törzsek gyantatartalma kisebb, mint az egészségeseké. A szűdúlások kialakulása, vagyis az egészséges törzsek hirtelen sikeres legyőzése az egy időben támadó szűbogarak mennyiségétől függ.

A fák legyengülésének és ezzel együtt a betegségekkel, károsításokkal szembeni diszpozíciójuk fokozódásának az időjárás mellett, helytelen kezeléssel, magas létszámban tartott vadállománnyal az ember maga is oka lehet. Ez utóbbi nálunk is problémát jelent.

A szűkár előfordulása

Vas megyében különböző mértékű szűkárokat már 1924-től említenek. Az egyik legjelentősebbet a II. világháborút követő években 1946-tól jegyezték fel. A közel-

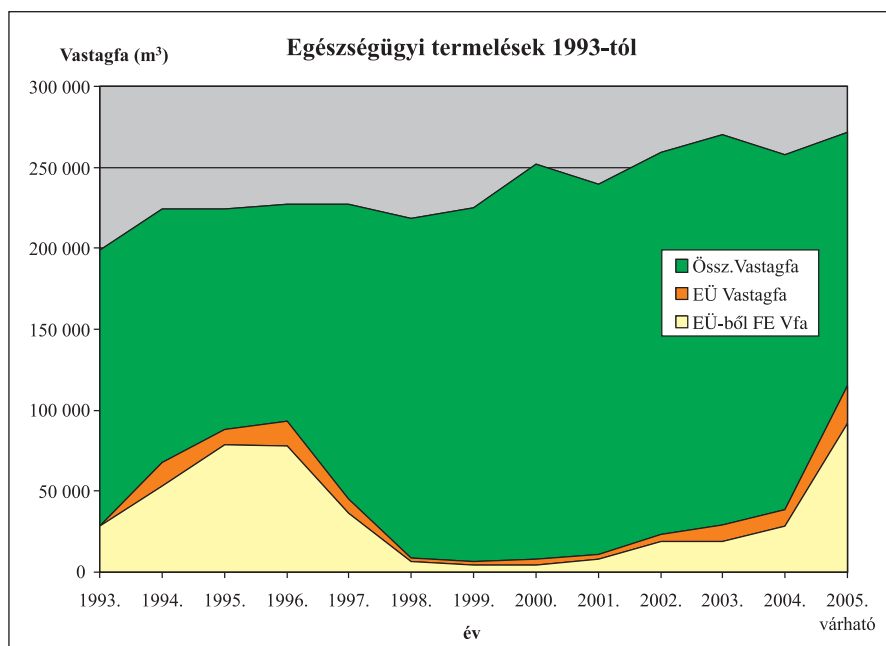
múltban történt legnagyobb szűkárosítás felszámolása 1993-tól 1997. évig tartott. A csúcspontja tíz éve, 1995-ben volt. Mind a tíz évvel ezelőtti, mind a mostani mértéke jóval meghaladta a korábban említett eseteket. A fő különbség a mostani és a tíz éve történt károsításnál, hogy míg korábban zömmel véghasználathoz közeli dímenziós állományok pusztultak, addig napjainkban a fiatal törzskiválasztó korú fákat éri el a betegség.

A helyi szakembereket is meglepte a csapadékos idő ellenére belépő egészségügyi termelések magas és év közben is egyre emelkedő mértéke. Az ezen ok miatt 2005-ben kitermelendő 115 em³ bruttó fatömeg, 196 ha keletkezett üres vágásterület, önmagukban is elgondolkodtató adatok. A területi adat jelzi, hogy az erdőművelési feladatok jelentősen megnövekednek a következő években, hisz eléri a normál évi tarvágásos terület 45 %-át.

A Szombathelyi Erdészeti Rt. a jelen pillanatban és ennek elhúzódó hatásai miatt még néhány évig egy krízishelyzetet kezel, amihez megfelelő támogatás (beleértve az erkölcsit is) kell.

A kárfelszámolásra tett intézkedések

A probléma megoldására az Rt. menedzsmentje megtette a szükséges lépéseket. A legjelentősebb intézkedés a károsodott lucfenyő gyors kitermelése és elszállítása. Éves szinten a 2005. évben közel 115 em³ egészségügyi termelést (az eredeti éves egészségügyi kitermelésre tervezett 286%-át) hajt végre a Szombathelyi Erdészeti Rt.

3. ábra. Az összes fakitermelés és az egészségügyi termelések mértéke a különböző években

Ezen túl a károsítással legjelentősebben érintett terület, a Szentgottárdi Erdészeti Igazgatóság erdőtervének felülvizsgálatát kérte a Társaság az Államerdészeti Szolgálat Szombathelyi Igazgatóságától. Közösén áttekintettük az eddigi gyakorlatnak megfelelő kárkövető munka lépéseit, valamint meghatároztuk a további teendőket, azokat a kereteket, amelyek között ez a krízishelyzet a következő években kezelhető lesz.

Az állapotfelmérést követően, megvizsgáljuk, hogy ez mennyiben befolyásolja az erdőterv hozamszabályozását a kitermelt famennyiség és a letermelt erdők területi korlátot befolyásoló hatásán keresztül. A Szolgálattal és szakhatóságokkal közösen készített jegyzőkönyvben rögzítettük a munkamenetet és a legfontosabb feladatokat. Az erdőrendezési, fahasználati szempontok mellett a probléma jellegéből adódóan az erdőművelés szempontjai prioritást kapnak.

Az okafogyottá vált használati előírásokat töröljük, a még egészséges lucfenyő-állományok előhasználatait csökkentjük. Az üzemtervi hozamszabályozásnak megfelelően kényszerű megtakarítással élünk. Évi 150-200 hektárban határozható meg az a munka, amelyet kalkulációink alapján az Rt. pénzügyi és munkaerő-kapacitás oldaláról elbír és ez reményeink szerint eleget a probléma kezeléséhez.

2006 márciusáig készül egy jelentés, amely a leginkább veszélyeztetett erdőrészeket listázza és összesítést tartalmazza. (Az eddigi és a közeljövő termeléseiről folyamatosan rendelkezünk adatokkal.) Az adatok akkor lesznek igazán pontosan megismerhetők, ha a szűkítés az esős időszaknak is köszönhetően megáll és az adott pillanatban rögzített adatok nem változnak lényegesen, ezért a komplett felülvizsgálatot 2006. félév végére ütemeztük. A munkák konkrét megvalósítása évente történne, üzemtervtől eltérő tevékenység hatóság általi, hivatalból történő előírásaként, ami védett területről lévén szó, leegyszerűsíti az engedélyeztetést.

A helyzetet, ha nehézségekkel is, de úrrá lesz a Szombathelyi Erdészeti Rt. Ez azonban azzal jár, hogy a kitermelt, vagy értékesített fatömegre vonatkozó fajlagos mutatók romlása várható, ellenében a magyarországi átlagot jellemző, zömmel lombot kitermelő erdőgazdálkodókkal.

Szép Tibor
fahasználati és kereskedelmi ig.

A Kormány már az állami erdők privatizációját készíti elő?

A WWF Magyarország megdöbbenéssel tapasztalta, hogy a Földművelésügyi és Vidékfejlesztési Minisztérium (FVM) egy olyan törvénymódosítást bocsátott parlamenti vitára, amely előkészíti az állami erdők magánkézbe adását. A természetvédelmi szervezet felhívja a döntéshozók figyelmét: a választópolgárok nem fogják következmények nélkül hagyni a társadalmi tulajdonban lévő értékes erdők elprédálását!

A Magyar Országgyűlés hamarosan szavazni fog arról a törvénymódosításról, amely könnyebbé teszi a Kormány számára az állami erdők magánosítását. **A Nemzeti Földalapról szóló törvényt** módosító javaslat még ezen a héten parlamenti vitára kerül.

Az állami erdők legnagyobb részét jelenleg az ÁPV Rt.-hez tartozó állami erdőgazdaságok kezelik. Az FVM által előterjesztett módosítási indítvány azonban alkalmat ad egyes befektetői csoportok számára arra, hogy a közeljövőben az állami erdők kezelési jogaira pályázzanak.

Magyarországon az európai átlaghoz képest nagyon alacsony az erdőterületek aránya. A hazai erdőgazdálkodás a GDP-ben is elhanyagolható részt tulajdoníthat magának, és a gazdasági szempontoknál sokkal fontosabbak azok a környezetvédelmi és jóléti funkciók, amelyek iránt egyre jelentősebb társadalmi elvárás tapasztalható.

A jelenlegi kormányzati kezdeményezés mégis a széles szakmai és társadalmi egyeztetéssel előkészített Nemzeti Erdőprogram céljainak mond ellent. Ennek a tavaly ősszel elfogadott dokumentumnak az első számú célkitűzése az állami erdőgazdálkodás fejlesztése, mely szerint a modern, társadalmi érdekeknek megfelelő erdőgazdálkodás közérdek és közügy. A program szerint a gazdasági haszonszerzés helyett az állami erdők értékének növelése a cél, és az ehhez szükséges kezelő szervezet hosszú távú működtetése az állam feladata.

Az állami erdőkezeléssel szemben a magánerdő-gazdálkodók elsősorban egyéni gazdasági megfontolások alapján kezelik erdeiket. S bár sok esetben példamutató gazdái a kiemelt természeti értékeknek, a jelenlegi erdőterületekre pályázó pénzügyi és befektetői csoportok-

ról ez már nem mondható el. A WWF Magyarország többször bírálta az állami erdőgazdaságok egy részét, mivel sorozatosan figyelmen kívül hagyták a társadalmi érdekeket. A jelenlegi módosítás azonban végleg ellehetetlenítené a társadalmi érdekérvényesítést, és csak egyes befolyásos körök érdekeit szolgálja.

A WWF Magyarország felszólítja a Kormányt, hogy hagyjon fel azokkal az intézkedésekkel, amelyeknek célja az állami erdők magánkézbe való átjuttatása. „Az illetékesnek inkább az állami erdészeti szervezeti és finanszírozási problémákra kellene koncentrálniuk. Kérjük azokat a képviselőket, akik valóban társadalmi értékeket és választói érdekeit képviselik a Parlamentben, ne támogassák az FVM kezdeményezését!” – jelentette ki *Mátibé László*, a WWF Magyarország erdőészeti programvezetője.

A WWF Magyarország már korábban is tett lépéseket annak érdekében, hogy az erdő ügyben érdekelt felek közös álláspontot alakítsanak ki az állami erdők sorsára vonatkozóan. A nemzetközi természetvédelmi szervezet továbbra is felajánlja a segítségét a kormányzatnak, és támogat minden olyan kezdeményezést, amely az állami erdők megfelelő, modern kezelését szolgálja.

További információ: *Mátibé László*, erdőészeti programvezető, WWF Magyarország, tel.: (1) 214-5554/228, e-mail: laszlo.mathe@wwf.hu.

A törvénymódosítás elmaradt, egyelőre lekerült a napirendről.

De azért tartsuk szárazon a puska-port! (A szerk.)

A lapot Magyarország legnagyobb médiafigyelője, az

» OBSERVER «

OBSERVER BUDAPEST
MÉDIAFIGYELŐ KFT.

1084 Budapest, Auróra u. 11.
Tel.: 303-4738

rendszeresen szemlézi

Nemzeti erdőprogram és az EU-csatlakozás

A rendszerváltozás után a magyar gazdaság egyik legdöntőbb kérdése az volt, hogy miképpen képes a világgazdasági és európai kapcsolati rendszerekkel együtt működni, hiszen a globalitás és integrációk korában ez minden gazdaság döntő kérdése, másrészt a magyar gazdaság *exportorientált alapon fejlődött tovább*. E döntő probléma megoldása sikeresen ment végbe, hiszen az ország társult tagjává vált az Európai Gazdasági Közösségnek, szabadkereskedelmi megállapodást kötött az EFTA-val és élvezte a Világbank és IMF támogatását és együttműködését a hazai gazdaság előtt álló bonyolult feladatok megoldásában.

Jelentős eredményeket ért el a gazdaság az exportnak piacgazdasági országokba történő „átorientálásában” is. Emellett a külföldi tőke növekvő szerepet vállalt az ország gazdasági életében.

2004. május 1. történelmi lépés kezdetét jelentette az ország gazdasági, történelmi és társadalmi életében. Az Európai Unióba való belépésünk és tagságunk megszerzése az első pillanatban talán nem teljes körűen ismerve a lehetőségeket és feltételeket, eleinte távolinak tűnt, de azután apránként mind több területen érezhetővé váltak hatásai.

A belépés első évében még csak könnyebbé, később szinte „észrevétlené” váló határátlépés a tagországokba ugyanúgy fontos hozzájárulás ehhez, mint az egyre több államban adottsággá váló szabad munkavállalás, a kezdettől fogva Unió-szerre elérhető tanulási lehetőségek sora, vagy éppen a különböző agrártámogatási formák kitanulása.

Mindezek számos újdonság megismerését, alkalmazását tette szükségessé.

Köztudott tény, hogy a piacgazdaságra való áttérés folyamatában (a recessziós periódusban) relatíve kisebb, később (pl. a megélénkülés időszakában) nagyobb mértékben kerül sor a természeti erőforrások igénybevételére. Ebben a folyamatban azonban nem csak a piachoz, hanem a természeti potenciál megőrzésének követelményeihez is igazodnunk kell.

A természeti erőforrásokkal való racionális gazdálkodás eddigi is, továbbá az EU-ba való belépésünkkel sorsdöntő kérdéssé vált az ország gazdasági életében.

Annál is inkább, mert az uniós csatlakozással

közösséggel felértékelődnek a történelmi tájak, a tájképi értékek megőrzésének igénye és alapvető változáson mennek át a tájhasználat szempontjai is.

Mindezen belül kiemelt szerepe van a természetes környezet védelmének, különös tekintettel a hazai erdőknek, mint a környezet- és természetvédelem, valamint a fa – mint nyersanyagforrás – szempontjából igen fontos nemzetgazdasági ágazatnak.

Az erdők nagy jelentősége különösen abban domborodik ki, hogy a mezőgazdasági növényeknél sokkal igénytelenebb fás növények olyan termőhelyeken (hegység, kopár, homok, szik) is megélnek, amelyeken a mezőgazdaság nem tud dolgozni. Az erdő megvédi a közösség javait a hirtelen lezúduló árvizek és a kőomlások ellen.

Az erdő ezenkívül mezővédő erdősávok alakjában előmozdítja a mezőgazdaság hatékonyabb termelését, mert mérsékeli az éghajlat szélsőségeit, csökkenti a szél erejét, növeli a levegő páratartalmát, és így több nedvességet biztosít a környező mezőgazdaság részére.

A nép egészségügyét úgy szolgálja, hogy tiszta és oxigénben gazdag levegőt biztosít az embereknek, a nyári hőség ellen menedéket nyújt embernek, állatnak egyaránt.

Az erdő magas rendű életközösség, benne az élőlények milliói élnek egymás mellett, kölcsönös egymásra hatásban. A benne élő növények, állatok szoros kapcsolatban vannak a szerves és szervetlen anyagokkal, a talajjal és a környező éghajlattal.

A magyar erdőgazdálkodás múltja és jelene

Honfoglaló őseink az ország jelenlegi területén a becslések szerint, mintegy 40–45%-os erdőssültséget találhattak. Természetesen az 1100 évvel ezelőtti állapot sem tekinthető érintetlen ősalapotnak, hiszen a honfoglalás előtti korokban itt élő népek is jelentős mértékben befolyásolták az erdők kiterjedését. Az emberi behatást megelőző időkben országunk területének mintegy 85%-a lehetett erdő, ennek jelentős része azonban alacsony záródású erdős sztyepp volt.

A honfoglalás 1000. évfordulóján, a mai Magyarország területén már csak 13%-os volt az erdőssültség, azaz ott-

honra lelt őseink meglehetősen hatékonyan csökkentették a magyar erdők kiterjedését. Megjegyzendő, hogy a korabeli Magyarország erdőssültsége ez idő tájt 27% körüli volt.

Európa szerre Magyarország lehet az egyik legjellemzőbb példája annak, hogy egy adott ország erdeit mindenkori az illető ország történelmének ismeretében kell értékelni.

A számos történelmi háttértényező közül itt csak egyet említünk: az I. világháborút követő Trianoni diktátum tragikus kényszerpályákat jelölt ki az országnak és egyben az erdőgazdálkodásnak is. Az ország erdőterületeinek 84%-át (!) elveszítette, az erdőssültség 26%-ról 11,8%-ra esett vissza. A veszteség különösen súlyos volt a fenyvesek vonatkozásában. Az 1,8 millió ha fenyvesből mindössze 48 000 ha maradt meg, azaz 97%-a elveszett. A veszteség súlyát még tovább fokozta a tény, hogy az ország faipara korábban túlnyomórészt a kiváló ipari fát biztosító kárpáti fenyvesekre épült. Az égető fahiány a két világháború között is, de különösen a II. világháború után határozott és egyértelmű társadalmi igényt fogalmazott meg az erdőgazdálkodás irányában: növelni kell az ország erdőssűrűségét és a lehető legnagyobb mértékben függetleníteni Magyarországot a faimporttól.

E megfogalmazott céloknak megfelelően igen jelentős erdőtelepítési program indult be, mely különösen az 50-es években vett nagy lendületet.

Napjainkig 60%-ot meghaladó mértékben növeltük a 11,8%-os mélypontot jelentő erdőssűrűségi értéket. Magyarországon 1950–1990. között 600 000 ha új erdő létesült. Ezzel a teljesítménnyel világviszonylatban is vezető helyet foglalunk el az emberi erőfeszítések terén, mesterségesen létrehozott erdők arányát illetően.

1. sz. táblázat. Az ország erdőssültségének változása %-ban 1930 – 2000. között

Évek	Erdőssültségi %
1930	11,8
1940	11,9
1950	12,5
1960	14,0
1970	15,8
1980	17,8
1990	18,2
2000	19,2

2. sz. táblázat. Főbb fajok (fafajcsoportok) részaránya az ország erdőterületéből és élőfakészletéből 2000. évben, %-ban

Faj megnevezése	Erdőterület, %	Élőfakészlet, %
Tölgyek	21	25
Cser	11,4	13
Bükk	6,2	12
Gyertyán	5,7	5,5
Akác	21,6	12
Egyéb kemény lombos	4,6	4,5
Nyár	9,7	6,5
Egyéb lágy lombos	5,6	6
Erdei fenyő	8,4	10,1
Fekete fenyő	4,1	3,4
Egyéb fenyő	1,7	2

Az ország területének jelenleg 19,2%-a (1 787 398 ha) erdő. Erdünkben a lomb- és tűlevelű fajok aránya 86/14. Erdünk élőfakészlete 326,4 millió m³, ez évenként és hektárként átlagosan 6,7 m³-rel, azaz 12 millió m³-rel növekszik. Ezzel szemben az éves fakitermelés 7,3 millió m³ körüli, azaz erdünk fakészlete a fakitermeléseket figyelembe véve is 4,7 millió m³-rel gyarapszik évente. Erdünk 66%-ában a fatermesztés, 34%-ában pedig egyéb cél az elsődleges rendeltetés. A magyar erdők fafajtakénti megoszlása terület, illetve élőfakészlet szerint a 2. sz. táblázatban látható.

19 megyénk erdősisége jelentős eltéréseket mutat. Míg Békés megye területének csupán 4,2%-át borítják erdők, addig Zalaiban 29,4%-át, Nógrádban pedig közel 37,1%-ot éri el az erdők aránya. A nagy tájegységeket tekintve legnagyobb erdősiséget Észak-Magyaror-

szágon találunk (27,7%) ez az érték a Dunántúlon 23,5%-, az Alföldön 12,9%.

Köztudott tény, hogy a földfelszíni (relief-, orografikus) tényezők általában közvetve, az általunk előidézett klimatikus hatásokkal, a hő- és csapadékvizonyok módosításával befolyásolják a növényzet életét.

A tengerszint feletti magasság hatása az erdő faunájára

A tengerszint feletti magassággal megváltozik a hőmérséklet – a hegy lábától emelkedve általában 100 méterenként 0,5 C°-kal csökken a levegő hőmérséklete –, a fény, a csapadék és ennek megfelelően a növénytakaró is. Más lesz az erdő jellege, fafajösszetétele és termőképessége.

A tengerszint feletti magasság ugyanolyan szerepet játszik a növénytenyészeti övek függőleges kialakításában, mint a földrajzi szélesség a vízszintes el-

terjedésben. A síkságról elindulva először a tölgyek találhatók. A tölgyeket követi a bükkös, majd a lucfenyves, a törpefenyves, a havasi legelő és az örök hó öve.

A magyar erdők tengerszint feletti magasság szerinti megoszlását 4. sz. táblázat ismerteti.

4. sz. táblázat. A magyar erdők megoszlása a tengerszint feletti magasság függvényében 2000. évben

Tengerszint feletti magasság	százalékos megoszlás
Ártér	4,6
150 m alatt	36,8
151 – 250 m	28,5
251 – 350 m	17,1
351 – 450 m	7,7
451 – 550 m	3,0
551 – 650 m	1,4
651 – 750	0,5
751 m felett	0,4
Összesen:	100,0

A magyar erdők tulajdonviszonyainak változása a rendszerváltozás után

A rendszerváltást megelőzően erdünk túlnyomó része állami kézben volt, jelenleg mintegy 60%-a az állami erdők és 40% a magánerdők aránya. Ez az arány várhatóan a jövőben sem változik jelentősen az állami erdők rovására. Az erdők nem termelési jellegű szolgáltatásait (természetvédelem, tájvédelem, közjóléti funkciók stb.) ugyanis leginkább állami erdőkben lehet érvényesíteni, megvalósítani.

A teljes magyar erdőterületen üzemterv szerinti gazdálkodás folyik. Ez azt jelenti, hogy egyes erdőrészekre (néhány hektártól néhány tíz hektárig terjedő területű gazdálkodási egységek) az erdőgazdálkodóktól függetlenül szervezet végzi el az erdők leltározását, fogalmaz meg előírásokat, az előírások betartását pedig ugyancsak független szervezet végzi (Állami Erdészeti Szolgálat).

Az üzemterv szerinti gazdálkodás az egyik legfontosabb záloga annak, hogy a pillanatnyi gazdasági érdekek ne veszélyeztessék erdünk jövőjét, hosszú távú (fenntartható) tartalmas erdészeti céljainkat.

Az EU feltételrendszere értelmében az újonnan csatlakozó tíz országnak területeket kell kivonni a mezőgazdasági művelésből.

E területek legcélszerűbb hasznosításának az új erdőtelepítés látszik. 2035-ig az uniós és nemzeti források igénybevételével 780 000 ha új erdő lé-

3. sz. táblázat. Megyeink erdősiségi adatai 2000-ben

Megye	Terület, ha	Erdőterület, ha	Erdősiség, %
Baranya	442 951	105 116	23,7
Bács-Kiskun	844 515	153 202	18,1
Békés	563 105	23 593	4,2
Borsod-Abaúj Zemplén	724 717	193 652	26,7
Csongrád	426 268	31 573	7,4
Fejér	435 876	53 757	12,3
Győr-Moson-Sopron	408 870	73 015	17,9
Hajdú-Bihar	621 056	61 710	9,9
Heves	363 741	83 905	23,1
Jász-Nagykun-Szolnok	558 171	31 029	5,6
Komárom-Esztergom	225 058	60 114	26,7
Nógrád	254 418	94 501	37,1
Pest + Bp.	691 867	160 483	23,2
Somogy	603 586	165 320	27,4
Szabolcs-Szatmár-Bereg	593 645	94 897	16,0
Tolna	370 331	63 739	17,2
Vas	333 620	91 958	27,6
Veszprém	461 259	134 701	29,2
Zala	378 411	111 132	29,4
Összesen:	9 302 915	1 787 398	átlag 19,2

tesítése várható, amelynek révén Magyarország erdőszűrűsége 26%-ot meghaladó értékre növelhető.

Ennek megvalósulása esetén kevesebb, mint egy évszázad alatt (1950–2035) Magyarországon az erdőterület 1 380 000 ha-ral növekedne.

Az uniós erdőgazdálkodási támogatás az alábbi célok teljesítését szolgálja:

- a fenntartható erdőgazdálkodás és erdőszet fejlesztése,
- az erdőszeti erőforrások megóvása és javítása,
- az erdősíttett területek növelése.

A támogatás csak magánszemélyek és/vagy társaságaik, önkormányzatok és/vagy társaságaik tulajdonában lévő erdőkre és területekre adható. (Állami tulajdonú vállalatok birtokában lévő erdők, erdős területek, illetve olyan jogi személyek tulajdonában lévő erdő, amelynek 50%-a a fenti intézmények tulajdonában van, nem részesülhet támogatásban.)

Az erdőgazdálkodási támogatás az alábbiakra használható:

- helyi körülményekhez alkalmazkodó és a környezeti viszonyokkal összeegyeztethető telepítésre,
- erdők gazdasági, ökológiai vagy társadalmi értékének növelésére vonatkozó befektetés,
- erdőszeti termékek betakarítási, feldolgozási és értékesítési módszereinek fejlesztésére, a fa nyersanyagként történő feldolgozására, ipari feldolgozást megelőző munkaműveletekre,
- erdőszeti termékek új felhasználási és értékesítési lehetőségeinek elősegítésére,
- erdőtulajdonos társaságok létrehozására,
- tűzek által károsított erdőszeti termelőképeség helyreállítása.

Az erdősítteti támogatásban részesíthető olyan mezőgazdasági földterület, amelyen rendszeres gazdálkodás folyik, az állam határozza meg. A támogatás csak akkor folyósítható, ha a telepítés alkalmazkodik a helyi követelményekhez és megfelel a környezeti feltételeknek.

A támogatás a telepítési költségeken túl tartalmazhatja:

- az erdősíttett területek gondozási költségeinek 5 éven keresztül történő hektáronkénti támogatását,
- az erdősíttés miatti jövedelemkiesés fedezését azoknak, akik korábban maximum 20 éven keresztül azon a területen gazdálkodtak.

Az előnyugdíjazásban részesülőknél és a karácsonyfa-nevelő telepek létesítésére nem adható támogatás.

A gyors növekedésű fajták (ahol a

rotációs idő 15 évnél kevesebb) erdősítteti támogatása csak a telepítés költségeit foglalhatja magába.

Az elmaradt jövedelem fedezésére az alábbi támogatás igényelhető:

- gazdálkodók, vagy azok társulási számára: 177 380 Ft/ha (724 €/ha)
- minden egyéb magánjogi személy számára: 45 325 Ft/ha (185 €/ha)

Támogatásban részesíthetők azok a jogosultak, akik az erdők védelmi és ökológiai értékeit biztosítják, valamint a végrehajtandó intézkedéseket és költségeiket szerződésbe foglalták. A támogatási összegek a végrehajtott intézkedések tényleges költségei alapján kerülnek kifizetésre 9800 – 29 400 Ft/ha között (40–120 €/ha).

Következtetésképpen meg kell jegyezni a magyar gazdaság és ezen belül az agrárium számára csakúgy, mint az egész ország számára a következő időszak legfontosabb kérdése meglévő természeti értékeink hosszú távú megőrzése és racionális módon történő továbbfejlesztése. Ma már a magyar lakosság számára köztudott, hogy csatlakozásunkkal a természeti értékek vonatkozásában az EU jelentősen gazdagodik, aminek több oka és magyarázata is van.

A legfontosabb talán az, hogy a Kárpát-medence és ezen belül Magyarország természetes okok miatt rendkívül gazdag, változatos élővilágnak ad otthont. Ez egyfelől a medence és a környező hegyek klimatikus viszonyai magyarázzák, nevezetesen, hogy a szárazföldi, az atlantikus és a mediterrán klíma találkozási területén helyezkedik el. Ezek mindegyikéhez kapcsolódik egy rá jellemző sajátos élővilág, illetve a határzónákban ezek találkozása tovább növeli a változatosságot, a biológiai sokféleséget.

Az Európai Unióban belépésünkkel lezárult egy hosszú és a fejlesztés szempontjából átmeneti időszak és kezdetét vette egy folyamatos fejlesztés korszaka. A hazai vidék és természeti erőforrásaink fejlesztésének jövőképe, tehát a megélhetést biztosító munkahelyek megteremtése a kis- és középmezőre városokban, valamint a falvakban, aminek bekövetkezte a nemzetgazdaság fejlődésétől és a regionális fejlesztéstől függ.

E cél teljesítésére hivatott az uniós és nemzeti források igénybevitelével megvalósítandó erdőgazdálkodásunk fejlesztése is.

Irodalomjegyzék

1. Csete László és társai (1991.): Az EKA-hoz csatlakozás várható hatásai a magyar erdő és fagazdaságra I – II. Gazdálkodás, Budapest, 6. Szám

2. Gergely Sándor (1990.): Az új erdősítteti program feltételei Magyarországon. Gazdálkodás, Budapest, 5. Szám

3. Haraszthy László (2003.): Természeti értékeink megőrzésének lehetőségei. A falu XVIII. évf. 3. szám.

4. Illyés Benjamin (1986.): Az erdőszeti földértékelési kutatások eredményei. Erdészeti kutatások, Budapest, 40 – 405. Oldal

5. Illés Iván (2003.): Az Európai Unió regionális és vidékfejlesztési politikája 2006. után. A falu XVIII. évfolyam 2003. 3. Szám

6. Jávör Károly (2003.): Rövid meditáció a Nemzeti Vidékfejlesztési Tervről. A falu XVIII. évfolyam 2003. 3. Szám

7. Király László és társai (1987.): A jövőképek kialakítás matematikai modellje. Az erdő Budapest, 2. Szám

8. Kovács Teréz (2003.): Vidékfejlesztési forgatókönyvek az EU csatlakozás kapcsán. A falu XVIII. évf. 3. Szám

9. KSH adattár és évkönyvek 1971 – 1991.

10. Láng István (2003.): A globális klímaváltozással kapcsolatos feladatok kutatásának terve. A falu XVIII. évf. 3. Szám

11. Mészáros Károly (1992.): Az élőkészlet – mint újratermelhető természeti erőforrás értékelése. VEAB konferencia, kézirat Veszprém

12. Nagy Bálint (2003.): Az agrárium lehetőségei és feladatai a vidékfejlesztésben. A falu XVIII. évf. 3. Szám

13. Sipos A. – Szűcs I. (1992.): Mezőgazdasági termőföld komplex értékelése, Külgazdasági Szemle 12. Szám

14. Solymos Rezső (1992.): Az erdőtelepítések segítik a mezőgazdasági túltermelés levezetését I – II. Erdőgazdaság és faipar 6. szám.

15. Szörényiné Kukorelli Irén (2003.): Kistérségi információs központok szerepe a vidéki sikerekben. A falu XVIII. évf. 3. Szám

16. Tompa Károly (1992.): Az erdőgazdálkodás számokban. Egyetemi jegyzet Sopron.

17. dr. Vahid Yousefi (2005.): Erdőfejlesztési politikánk múltja és jelene. AgrárágazatVI/6

Dr. Vahid Yousefi

(Ph. D.)

ny. vez. főtanácsos

Dr. Vahidné Kóbori Judit

közgazdász

ny. vez. főtanácsos

Radnóti Miklós:

Naptár

December

Délben ezüst telihold
a nap és csak sejlik az égen.
Köd száll, lomha madár.
Éjjel a hó esik és
angyal suhog át a sötétben.
Nesztelenül közelít,
mely havon át a halál.

FAO szakvélemény

Az új ENSZ FAO tanulmány elutasítja azt az állítást, miszerint az erdőirtás és a fakitermelés nagymértékű áradásokat okozna

A Közép-Amerikában történt súlyos áradások arra sarkallták a sajtó és a jó szándékú érdekcsoportok képviselőit, hogy a nagyfokú fakitermelést tegyék felelőssé a Stan hurrikánt követő heves esőzések következtében kialakult áradásokért. Egyik jelentésében azonban – melyek megpróbálta különválasztani a tényeket a feltevésektől az erdő és az áradások viszonylatában – az Egyesült Nemzetek Szervezetéhez tartozó FAO és a CIFOR (Nemzetközi Erdészeti Kutatóközpont) azt írja, hogy nincs tudományos bizonyíték a nagyméretű áradások és az erdőirtások kapcsolatára. A megállapítás érvényes a legutóbbi kínai, thai-földi és vietnami áradásokra is.

Ismeretes, hogy az elmúlt hónapok sajnálatos hazai áradásai kapcsán is fölvetették az erdőgazdálkodók felelősségét az események kapcsán. A szakemberek ezt minden esetben cáfolták.

Az „Erdők és áradások: Feltevésekbe fullasztva, vagy tényektől erősödve?” címet viselő jelentés a nagyobb áradások eseményeinek környezetében előforduló számos tényező alapos vizsgálatára készítette a kutatókat, annak a hitnek a félretételével, miszerint az áradások gyökere a fakitermelés vagy az erdőirtás. (E két kifejezés magyarázatra szorul, mert a sajtóban helytelenül – szinonimaként – használják. A fakitermelés az üzemtervben meghatározott erdőhasználat, melyet az erdőtörvény szerint természetes vagy mesterséges erdőfelújítás követ. Az erdőirtás a művelési ág megváltozását jelenti, tehát az erdő helyét más gazdasági ág – út, épület, mezőgazdasági művelés – veszi át.)

A kormányok döntéshozói, a nemzetközi segélycsoportok és a média gyakran igen gyorsan hozza összefüggésbe a kisgazdálkodók és fakitermelők által végzett fakitermelést, erdőirtást az áradásokkal, mondja a FAO bangkoki, vezető beosztású erdészeti tisztviselője. A következtetés nemcsak, hogy tudományos szempontból helytelen, de az ilyen félrevezető megállapítások a kormányokat a szegény farmerek életének megnehezítésére készítették, azáltal, hogy földjeikről és az erdők közeléből elűzték őket, miközben a soron következő

áradások megelőzésért semmit sem tettek.

A FAO/CIFOR jelentés ugyanakkor elismeri, hogy az erdők szerepet játszhatnak a lokalizált (egy-egy meghatározott helyre korlátozódó) áradások lefolyásának minimális csökkentésében. Levonja viszont azt a következtetést, miszerint nincs bizonyíték arra, hogy az élőfák elvesztése jelentősen hozzájárul az áradások súlyos mértékű szétterjedéséhez.

Az erdőtelepítéseknek és az erdők védelmének számos környezeti előnye lehet, de a nagyarányú áradások megelőzése nem tartozik közéjük, állítja *David Kaimowitz*, a CIFOR vezérigazgatója. A nagy áradások gyakorisága ugyanaz maradt az elmúlt 120 év viszonylatában, visszamenőleg azokig az időkig, amikor a még bőven volt gazdagon burjánzó erdő.

A FAO/CIFOR jelentés rámutat, hogy az – erdőirtásnak tulajdonított – áradások következtében meredeken emelkedő gazdasági és emberi veszteségek főleg abból az egyszerű tényből fakadnak, hogy ma már több ember él és dolgozik az ártereken. Ennek eredményeként sok árvíz, mely korábban csupán kisebb eseménynek számított, nagy katasztrófává vált.

Fel kell hagyni azzal a gondolkodással, hogy az erdőkben, és azok környezetében élő embereket tegyük felelőssé az egész folyó medencéjét befolyásoló árvizekért. Ehelyett az igen sokféle földhasználati kérdéskör hatásait kell mérlegelni, melybe egyes példákban, a nem megfelelő fakitermelési módsze-

rek is beletartozhatnak – fogalmazott *dr. Pal Singh*, az Agrárerdészeti Világközpontból.

A politika kidolgozóinak és a fejlesztési szervezeteknek erkölcsi felelőssége, hogy a rendelkezésre álló, legjobb tudományos háttérrel bíró megoldásokat keressék.

A 19. századtól egészen mostanáig élő, hagyományos nézet, miszerint az erdők óriási szivacsként viselkedve, a heves esőzések után a víz felszívásával akadályozzák meg az áradást. A kiterjedt fakitermelések, erdőirtások számlájára írt áradások azonban csaknem mindig, elhúzódnak esős időszakok után következnek be, melyek során a talaj, így az erdőtalaj átitatódik, több vizet elnyelni már nem tud. Az esővíznek ezek után nincs más útja, mint a folyók, melyeket az áradáspontig tölt.

A FAO/CIFOR elemzői szerint azonban lehet politikai érdek is abban, hogy a „hagyományos bölcsesség” az erdők és áradások kapcsolatáról, változatlanul maradt. Lehetővé teszi például a kormányok számára, hogy fakitermelési tilalakkal azt a látszatot keltsék a közvélemény előtt, hogy döntő lépéseket tesznek az áradások megállítására. Az ilyen politikák gyakorlati hatása, hogy a gazdálkodókat, akiket az illegális fakitermelés főbűnösiként szokás megjelölni, termőföldjük elhagyására kényszeríti. Példa erre, hogy a Kínában, Thaiföldön és a Fülöp-szigeteken zajlott katasztrofális árvizek fakitermelési tilalmak bevezetésére sarkallták a kormányokat, aminek következtében milliók maradtak munka nélkül – fejeződik be a FAO-jelentés.

(ForestPress)

Fel szeretnénk hívni szíves figyelmüket, hogy az **ERFA-TOURS a 2006. március 28-án induló 8 napos nilusi hajóút keretében Kairóban, igényük szerint, szakembertalálkozót szervez.**

Amennyiben ez az időpont nem felel meg, úgy más időpontban induló hajóút, vagy egy ötnapos kairói városlátogatás keretében is meg tudjuk szervezni szakmai programjukat.

2006. március 15-24. között kerül megrendezésre Kairóban a Kairói Nemzetközi Kereskedelmi Vásár, ahol szintén találkozhatnak szakmájuk egyiptomi és más országbeli képviselőivel.

Amennyiben meg kívánják nézni a kiállítást, úgy a március 21-én induló hajóút, vagy a 17-én induló kairói út keretében tekinthetik meg a vásárt.

Kérjük kattintsanak honlapunkra, melyből kiemelten figyelmükbe ajánljuk dél-afrikai programjainkat.

Egyéb utakhoz is kérje ajánlatunkat:

ERFA-TOURS

1027 Budapest, Fő u. 68.

Tel./fax: 1-201-2453

erfatour@qwertnet.hu • www.erfatours.hu

Felújulás egy bükkállomány mester-séges lékjeiben – a lékméret hatása az újulat változásaira

Bevezetés

Az üde lomberdők – így a magyarországi bükkösök – felújulásában az erdészeti gazdálkodást megelőző korokban fontos szerepet játszottak az egynéhány fa kidőlése során létrejövő lékek. A lékekben beinduló természetes felújulás biztosította a folyamatos erdőborítást és a változatos szerkezetű faállomány kialakulását.

A természetes felújulás folyamatai ma is tapasztalhatók a (ma még vagy ma már) többé-kevésbé háborítatlan, saját belső dinamikával jellemezhető erdőkben, de megfigyelhetők akár a gazdasági erdőkben is. Utóbbiakban térben és időben persze jóval korlátozottabban.

Magyarországon ez idáig nem történtek a lékek szerepével kapcsolatos, jól dokumentált kísérletek, jöllehet a kérdés elméleti és gyakorlati vonatkozásai már az 1930-as években foglalkoztatták nagynevű erdőművelőinket. Az ő meglátásaira is alapozva, érdemes tovább folytatni a lékek szerepének vizsgálatát! Fontos lenne tudni, hogy a lékekben létrejövő új környezeti feltételek mennyiben térnek el a zárt erdők feltételeitől, továbbá hogy ezek az egyes fás és lágy szárú fajokból milyen választ váltanak ki. Vajon a különböző területű lékek mely fajok számára biztosítanak előnyt, és miért? A válaszok érdekesek lehetnek, talán nem csak az ökológia iránt érdeklődő, de a gazdálkodók szemszögéből közelítő erdészek számára is, akik az apránként összegyűlt ismereteket idővel beépíthetik minden napjaik erdőművelési gyakorlatába.

Az általunk végzett vizsgálat az EU támogatásával, egy nemzetközi projekt keretében történt. A résztvevő országok (Dániától Szlovéniáig) számos erdész és ökológus kolléga bevonásával egy olyan átfogó kutatásba kezdtek, melynek az a célja, hogy a bükk uralta erdőkben zajló, természetes folyamatokra alapozott gazdálkodáshoz minél sokrétűbb tudományos segítséget nyújtson. Ezt a célt fejezi ki a projekt neve is: „Nat-Man”, ami a „Natural” (természetes) és a „Managed” (kezelt, gazdálkodás alatt álló) angol szavak mozaikja. Az országok között akad olyan, ahol már hosszú hagyományra tekint

vissza a lékben történő felújítás, máshol napjainkban kezdenek próbálkozni vele, és van, ahol egyelőre még inkább csak kísérleti jelentősége van. Számos különböző vizsgálat folyik a projekt keretében a holtfa kémiai összetételének tanulmányozásától az üvegházi kísérleteken át az erdődinamikai modellezésig. Mesterséges és természetes lékekben Németországban, Szlovéniában és Magyarországon indultak kutatások.

Cikkünkben bemutatjuk a vizsgálatunkban szereplő, magyarországi bükkösben létrehozott mesterséges lékeket, melyek a Börzsöny hegységben találhatók, az Ipoly Erdő Rt. Királyréti Erdészeti területén. Kitérünk a kérdéseink háttérét képező, nemzetközi irodalomban fellelhető ismeretekre, a mintaterület rövid jellemzésére, a lékek kialakításának körülményeire, valamint az eredményekre.

Mitől függ a megtelepedés?

Az erdődinamikai folyamatok vizsgálatának jelentős és egyre bővülő nemzetközi szakirodalma van. (Az utóbbi években hazánkban is több cikk jelent meg, mind az erdészek, mind az ökológusok tollából.) A szerteágazó ismeretek közül itt mi elsősorban a lékekben történő regenerációt, a megjelenő újulat mennyiségét és faji összetételét tárgyaló anyagokat tekintettük át. Három markánsan eltérő elméletet mutatunk be.

A lékfelosztási elmélet szerint bizonyos környezeti változók (pl. fény, talajnedvesség) lékekre jellemző mintázata megszabja a megjelenő újulat faji összetételét és az egyes fajok egyedeinek térbeli elhelyezkedését. A lékek jól megvilágított részein gyakoribbak a fénykedvelő, pionír fajok, az állományhoz közelebb pedig az állományalkotó fajok újulata gyakoribb. A lékekben tehát létrejön egy zonáció: különböző ökológiai igényű fajok egyedeinek övezetes elrendeződése. Egy másik elmélet az előzőekben említett változókénál finomabb mintázatú ún. megtelepedési felszínek szerepét tartja sok esetben döntőnek. Ilyenek pl. a feltűrt, de azért humuszos rétegüket megtartó aljzati foltok, vagy a kidőlt fák védelmében található naptól, szélről,

esetleg a vadaktól is védett helyek. A *megtelepedési felszínek* néhányszor tíz cm-es léptékben alkalmas feltételeket biztosítanak az újulat számára a megtelepedéshez, miközben a durvább léptékű változók által kijelölt zónák bármelyikében előfordulhatnak. Pl. napos, szeles helyeken lehetnek kidőlt fák, melyek védelmet jelentenek, és a csírázáshoz megteremtik a feltételeket. A harmadik elmélet a véletlen szerepét húzza alá, amikor hangsúlyozza, hogy sok esetben az elsőnek megtelepedő fajok, vagy a leendő lék területén már előzetesen megtalálható, helyben lévő újulat összetétele határozza meg a lék későbbi fajösszetételét.

Az elméletek láthatóan nem zárják ki kölcsönösen egymást, mindhárom szabályszerűség egyszerre is érvényesülhet, noha a különböző tájakon vizsgált ökoszisztémák esetében a szerzők egyik vagy másik elmélet jelentőségét húzzák alá. A jelen cikkben tárgyalt vizsgálatainkban arra kerestük a választ, hogy az általunk vizsgált magyarországi bükkös erdőben vajon melyik szabályszerűség szerepe a legjelentősebb. Konkrét kérdéseink a következők voltak:

1. Van-e kimutatható különbség a kis és nagy lékek között, ha az újulat mennyiségét vagy fajösszetételét vizsgáljuk?

2. Hogyan befolyásolják a fás újulat összetételét és mennyiségét az olyan élettelen környezeti változók, mint amilyen a fényintenzitás, a talajnedvesség vagy a talajfelszín jellemzői?

Hol és hogyan dolgoztunk

A vizsgálat helyszíne, ahogy a bevezetőben már említésre került, a Királyréti Erdészeti egy döntően bükk által uralt erdőrészlete, mely a Szénpaták völgyének oldalában, északkeleti kitettségű lejtőn helyezkedik el. A terület tengerszint feletti magassága 540 és 610 m között változik, alapkőzete andezit, melyen közepesen mély barna erdőtalaj alakult ki. Az évi középhőmérséklet 8 °C, a januári, ill. júliusi középhőmérséklet -3,5 °C, ill. 18 °C. Az átlagos évi csapadék 700-800 mm közötti érték.

A kísérleti állományban a bükk az uralkodó, szálsként azonban egyéb fa-

1. fotó. Mesterséges lék, másfél évvel a léknyitás után. Szénpatak völgye, Börzsöny 2002.

fajok is előfordulnak, mint pl. a magas kőris (*Fraxinus excelsior*), a korai juhar (*Acer platanoides*), a hegyi juhar (*Acer pseudoplatanus*), a mezei juhar (*Acer campestre*), a kis- és nagylevelű hárs (*Tilia cordata*, *Tilia platyphyllos*), valamint a gyertyán (*Carpinus betulus*). A többé-kevésbé homogén szerkezetű faállomány a kísérlet kezdetekor, 2000-ben 86 éves volt, a fák magassága 25 m, átmérőjük átlagosan 30 cm. Az aljnövényzet gyér, a jellemző fajok közül kiemelhető a fehér perjeszittyó (*Luzula luzuloides*), a bükkász (*Carex pilosa*), az erdei fűzike (*Epilobium montanum*), a kőfali kakicsvirág (*Myelis muralis*), az erdei szélfü (*Mercurialis perennis*), a hölgymál-fajok (*Hieracium* spp.), a hölgypáfrány (*Atthyrium filix-femina*) és az erdei pajzsika (*Dryopteris filix-mas*). Tavaszi geofitonok kis számban fordulnak elő. A vadhatás a Királyréti Erdészeti felmérési alapján jelentős, az újlapon gyakran meg is figyelhető a rágások nyoma. Az 1 m-nél magasabb újlal ritka. Az erdőkezelés módja a tradicionális vágásos gazdálkodás, az utolsó 40 évben növedéfközzé gyérítés történt.

A vizsgálat érdekében 2000/2001 telén nyolc kör alakú mesterséges léket hoztunk létre az Ipoly Erdő Rt. támogatásával. A lékeket kétféle méretűre terveztük, így három db másfél fahossz (35–40 m) átmérőjű, és öt db fél fahossz (10–15 m) átmérőjű lék jött létre (1. fotó). A lékek helyének kiválasztásakor az volt a legfontosabb szempont, hogy egymáshoz aránylag közel legyenek, tehát hasonló állományban, hasonló lejtőszög és kitettség jellemezze őket, de ugyanakkor ne hassanak egymásra, vagyis ne érje oldal-fény egyik léket sem a másik irányából.

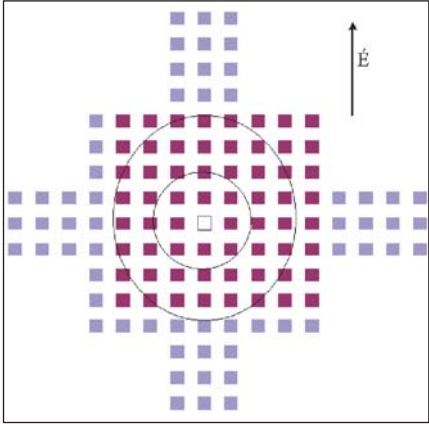
Kérdéseink megválaszolásának ér-

dekében többféle élő és élettelen változóról gyűjtöttünk adatokat, az adatgyűjtések többféle mintavételi módszerrel és eszközzel történtek. A fás újlal mintavételezése szisztematikus, 5x5 m-es hálózatban történt, 1x1 m nagyságú mintavételi kvadrátokkal (1. ábra). A nagy lékekhez 123, a kis lékekhez 64 kvadrátot használtunk. A mintavételezés nemcsak a lékek területét érintette, hanem az állomány alá is „benyúlt” – lehetővé téve az összehasonlítást a különböző megvilágított zónák között, a lék közepétől a zárt erdőig. A mintavételi egységek elrendezésénél látható „karok” északi és keleti irányban messzebb nyúlnak az állomány alá, mivel a napjárás során ezekben az irányokban messzebb esik be a fény.

Az első mintavétel 2000 őszén, a lékek nyitása előtt történt. Félévente, továbbá négy alkalommal ismételtük a mintavételt. Az utolsó, ötödik mintavétel másfél év kihagyással 2004 nyarán történt, ekkor csak minden második mintavételi helyen vettünk fel adatokat.

A felvett változók között szerepel minden fás szárú faj újlalának egyed-száma négy méretosztályra bontva, továbbá minden lágyszárú faj százalékos becsült borítása. A talajfelszíni változók területfoglalását ugyancsak százalékosan becsültük, melyek a következők voltak: kő, csupasz (avarmentes) talaj, korhadt fa, valamint élő fa (törzs, ill. fel-színen futó gyökér) (2. ábra).

A fény mennyiség vizsgálata hal-szemoptikás felvételek segítségével történt, melyeket számítógépes program segítségével elemeztünk. Az elemzés során a fénykép készítésének pontjában tetszőleges időszakra meghatározható a bejuto (direkt vagy szórt) fény

1. ábra. Az aljnövényzet és a talajfelszíni jellemzők mintavételi elrendezése. A négyzetek az 1x1 m-es kvadrátokat szimbolizálják (a világos színűek csak a nagy lékeknel), a köztük lévő valós távolság 5 m. Az ellipszisek a lékek hozzávetőleges határát jelzik

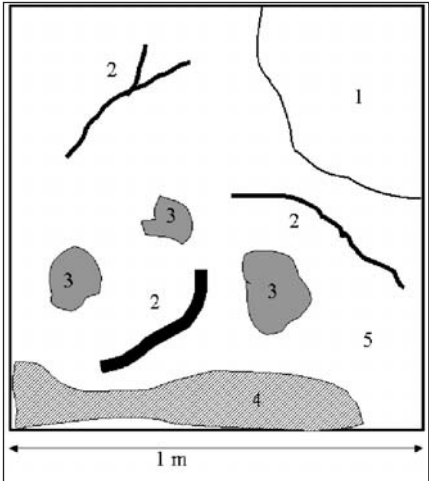
mennyisége, a lombhólyg feletti fény mennyiségének arányában. A kapott értékek alapján három fényzónát különítettünk el, és ezeket felhasználtuk a lékekben előforduló fás és lágyszárú fajok tömegességi viszonyainak elemzésekor.

A talajnedvesség vizsgálatát két lékben (egy kicsiben és egy nagyban) végeztük el, a mérés a többi változóhoz hasonlóan sok ponton, több alkalommal történt.

A vizsgálat során többféle adatelemző módszert használtunk a 2004 év adataira vonatkozóan annak feltérképezésére, hogy az élő és élettelen változók közül melyek, milyen mértékben befolyásolhatják az újlal egyedeinek jelenlétét.

Eredményeink

A tenyészedőszak időtartamára számolva a relatív megvilágítottság a zárt lombhólyg alatt 5–10% (a teljes megvilá-

2. ábra. A kvadrátban felvételezésre kerülő talajfelszíni jellemzők. 1. élő fa, 2. korhadt fa, 3. kő, 4. bolygatott talajfelszín

1. táblázat Relatív megvilágítottság a kis és nagy lékekben a lombsátor fölött mérhető teljes fénymennyiség százalékában

	Mintavételi pontok száma	Átlag (%)	Minimum (%)	Maximum (%)
Kis lécek	56	8,6	3,9	14,8
Nagy lécek	50	16,7	3,8	34,6

gítottság százalékában). Az általunk vizsgált nagy lécek fényben leggazdagabb részein ez az érték elérte a 35%-ot (1. táblázat). A nagy lécek legfényesebb pontjain a fény mennyisége kétszerese is lehet a kis lécek legvilágosabb pontjaiban jellemzőnél. (Ezek a pontok nem szükségszerűen esnek a lék közepére, helyzetüket a napjárás, a lék pontos alakja, az állomány magasságának változása, valamint a lejtő szöge és iránya befolyásolja. Az általunk vizsgált lécek esetében a legjobban megvilágított pontok általában a lék ÉNy-i negyedébe estek.) A kis lécek belsejének megvilágítottsága hasonló értékeket mutat, mint a nagy lécek állományhoz közel eső, peremi részeinek megvilágítottsága. A lécek talajára jutó teljes besugárzás nagyobbik része – az általunk alkalmazott lékméretek esetén – szórt fény.

A talajnedvesség a lécek belseje felé egyre növekedett, ami összhangban van az erdészek tapasztalataival. A kis lécekben helyenként hasonló mennyiségű nedvességet mértünk a talajban, mint nagy lécekben – tehát a különbségek nem jelentkezik a szélső értékekben úgy, mint a fény esetében. A talajnedvesség értékei leginkább (a mintavételi hely kövességétől eltekintve) a léket határoló fáktól való távolságtól függtek, tehát megállapítható, hogy a fák gyökereinek talajkiszáritási „hatósugara” rövidebb, mint a kis lécek sugara.

Az aljnövényzet borítása a lécek nyitását követően jelentősen megnövekedett. A legnagyobb kvadrátonkénti borításnövekedés a lécek középső területén volt mérhető. Nagy tömegességet a következő fajok érték el (többségük ún. vágásnövény): nadragulya (*Atropa bella-donna*), ritkás sás (*Carex remota*), mezei aszat (*Cirsium arvense*), erdei füzike (*Epilobium montanum*), erdei szamóca (*Fragaria vesca*), lyukaslevelű orbáncfű (*Hypericum perforatum*), vad szeder (*Rubus fruticosus*), málna (*Rubus idaeus*), göcsös görvélyfű (*Scrophularia nodosa*), erdei tisztesfű (*Stachys sylvatica*), nagy csalán (*Urtica dioica*).

Az aljnövényzet borítását mind a fény, mind a talajnedvesség befolyásolja. Az erdő belsejében járva talán in-

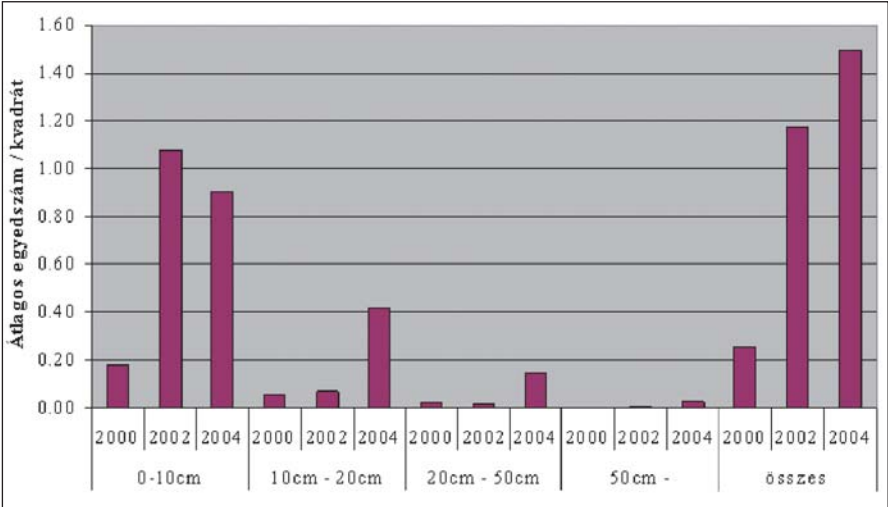
kább a fény hiányának tulajdonítanánk a lágy szárú szint gyér voltát, ám a kis és nagy lécek környezeti tényezőinek összehasonlítása rámutat a talajnedvesség fontosságára is! A kis lécek közepe mint láttuk, hasonló megvilágítású, mint a nagy lécek faállománnyal szomszédos peremi része - előbbiben mégis sokkal többet borítanak a lágy szárúak - ami legegyszerűbben az itt mért magasabb talajnedvességgel magyarázható.

Az újulat mennyisége a 2000. évi léknyitást megelőzően minden leendő lék területén igen csekély volt. Egy évvel később az újulat még mindig kis mennyiségben volt jelen. Nagy változás 2002-ben volt mérhető, aminek előzménye a 2001-es, bükkre nézve bőtermő év volt. Ennek az eseménynek a következtében 2004-ben lényegesen nagyobb volt a bükkújulat egyedszáma. (3. ábra). A többi fafaj esetében (magas

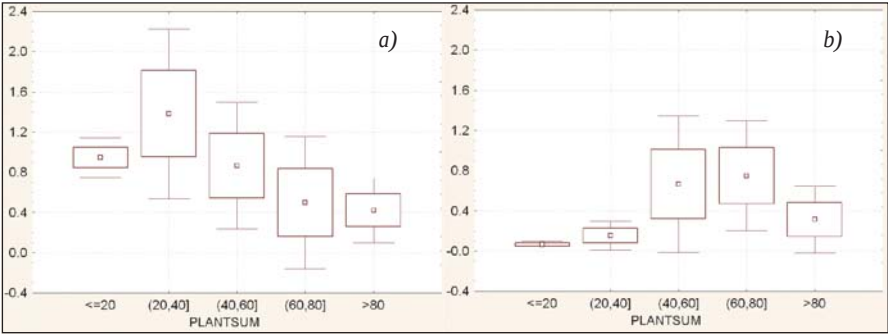
kőrís, hársak) nem történt jelentős egyedszám-növekedés. A kecskefűz 2002-ben nagyobb mennyiségű újulattal képviseltette magát, amiből 2004-re azonban csupán néhány nagyobb (> 10 cm) példány maradt a lécekben.

Az élő és élettelen változók, valamint az újulat közti összefüggéseket is vizsgáltuk. A legfontosabb, az újulat térbeli megjelenését befolyásoló változónak a lágy szárúak borítása bizonyult. A magas lágy szárú borítás elsősorban a nagyobb méretű bükk- (és kecskefűz) újulat nagyobb mennyiségével jár együtt, míg a kisebb csemeték száma alacsonyabb. 80%-os aljnövényzeti borítás mellett viszont már mindkét fafaj újulata gyérebbé vált (4. ábra).

A lécek fényzónáit is figyelembe véve az újulatra vonatkozóan azt kaptuk eredményül, hogy a 10 cm-nél alacsonyabb bükkújulat térbeli előfordulása kis lécek-nél nem függ a megvilágítás mértékétől. Másképpen fogalmazva a bükk egyenlő eséllyel csírázik ki a kis lék bármely pontján - függetlenül az adott helyen jellemző fény- és talajnedvesség-viszonyoktól. Nagy léceknél azonban a legvilágosabb zónában számuk csökkent. Ennek lehet-

3. ábra. Kvadrátonkénti átlagos egyedszám *Fagus sylvatica* különböző méretosztályú újulatánál (az összes lék adataiból) a 2000., 2002., és a 2004. évben

4. ábra. Két méretosztályba tartozó [0-10 cm (a); 20-50 cm (b)] *Fagus sylvatica* újulat átlagos egyedszáma az aljnövényzeti borítás (plantsum) függvényében 2004-ben. A diagramok közepén lévő kis négyzet az átlagokat, a dobozok a ± 1 , ill. a ± 2 standard hibát ábrázolják

séges magyarázata a bükk terjedési képességével kapcsolatos, azaz a nagy lékek belső részei túl távoliak a nehéz makkot termő bükk számára. Kevesebb makk jut tehát ide, ugyanakkor amelyek eljutnak, azok túlélése a lékek közepén vizsgálataink szerint eredményesebb. A 20 cm-nél nagyobb méretű újlathból ugyanis éppen a nagy lékek legfényesebb zónájában volt a legtöbb példány. Ezek a nagyobb bükk-csemeték tehát ott fordultak elő inkább, ahol jellemző a nagy aljnövényzeti borítás, ami viszont a megnövekedett fénymennyiséggel, valamint más környezeti változó (pl. talajnedvesség) növekedésével függ össze. A nagyobb csemeték előfordulása a dúsabb aljnövényzetben ezen kívül azzal is magyarázható, hogy a nagy aljnövényzeti borítás előnyt jelent a fás újlath számára a vadhatás elkerülésében, mivel magas aljnövényzetben kevésbé észrevehető az újlath, továbbá más fogyasztható táplálék is rendelkezésre áll. Az aljnövényzet védelmező hatását ugyanakkor részben csökkentheti a lágyszárú fajok fás szárúakra gyakorolt kompetíciós nyomása. Az aljnövényzet magasságának és sűrűségének, valamint az újlath sebezhetőségének összefüggéseire a nemzetközi szakirodalom is számos példát állít.

A könnyű termésű pionír kecskefűz példányai minden méretben nagyobb arányban voltak jelen a nagy lékek közepén, ami azt jelzi, hogy e faj esetében a lék nagysága nem jelent terjedési korlátot, viszont a lékek szélének mostohább fényviszonyai gátolhatják a csírázás sikerét.

Összefoglalás

Az eredmények alapján következtetéseinket a következőképpen foglalhatjuk össze. A lékekben jelentős fénymennyiség-növekedést mértünk ki, ami összhangban van más mérsékelt övi lomberdőkben végzett mérések eredményeivel. A lékekben a talajnedvesség mennyisége ugyancsak megnövekszik, mivel a fák párologtatása itt kevésbé képes a talajt kiszáritani. A növekedés már kisméretű lékeknél is jelentős.

A megnövekedett fény és talajnedvesség hatására – elsősorban a lékek közepén – megnő az aljnövényzeti fajok borítása. Vizsgálatunk időtartama alatt a bükkújlath egyedszáma is egyértelmű növekedést mutatott. Kis lékeknél a bükk megtelepedése nem függ a léken belüli pozíciótól, nagyoknál a középső régióba már kevesebb makk jut. A túlélés szempontjából előnyösnek mutatkozik az aljnövényzet megjelenése, jöllehet a

túl sűrű lágyszárú borítás mellett már kevesebb újlathra lehet számítanunk.

Írásunk végén kanyarodjunk vissza a bevezetésben említett elméletekhez. A lékfelosztási elméletet jelen vizsgálatban a kecskefűznek és a bükknek a nagy lékek belső zónájában kimutatott eltérő viselkedése támasztja alá. A megtelepedési felszínek szerepe vizsgálatunkban nem nyert megerősítést, amit magyarázhat az a körülmény, hogy a mesterséges lékek nyitása során nem jöttek létre a talajfelszín jellemzőinek olyan markáns különbségei, mint ami pl. egy szélöntés után megfigyelhető. A véletlen szerepét jól mutatják a lékek újlathi összetételének olyan egyedi eltérései, melyek a környező faállomány tulajdonságaival magyarázhatók. A legjobb példát erre a vizsgálat során a 2001-es bőtermő év adta, amely első sorban két lék újlathánál játszott döntő szerepet.

Bár vizsgálatunk ökológiai mércével rövid távúnak számít, kutatási eredményeink alapján a természetközeli erdőgazdálkodás számára levonható néhány következtetés. Kiemelnénk,

hogy a bükkös erdők felújítása során alkalmazott vágásterületek nagyságának optimalizálásakor érdemes figyelembe venni a fafaj magterjesztési korlátait. A túl nagy lékek (eredményeink szerint már a másfél fahossznyú lék is ilyennek mondható) közepén kevesebb újlathra számíthatunk, melynek túlélési esélyeit csökkentheti ráadásul a nagy borítású vágásnövényzet kompetíciós nyomása. Túl kis lékek esetén viszont az újlath fejlődését akadályozhatja a kevés fény, továbbá a szegényes aljnövényzet kisebb mértékben védi a megtelepedő magoncokat a vad hatásától.

Zárszó helyett abbéli reményünknek szeretnénk hangot adni, hogy a megkezdett lékvizsgálatok a jövőben is folytatódhatnak, továbbá az Ipoly Erdő Rt. és az ökológus kutatók példaértékűen jó kapcsolata a jövőben is fennmarad!

Köszönetnyilvánítás

Köszönjük az Ipoly Erdő Rt. vezetőségének a kutatás támogatását, *Kenderes Katának* pedig a terepen végzett munkánkban való segítséget.

Biomassza-hasznosítás?

Három éve hallottam először, hogy a pécsi hőerőmű egyik széntüzelésű kazánját fatüzelésre állítják át. A hírből azóta valóság lett és további három helyen (Kazincbarcikán, Ajkán és legújabban Oroszlányban) is hasonló beruházás valósult meg milliárdokért.

Tavaly ősszel a Wood-Tech konferencián (Erdőégetés? Energiapolitika? Természeti védelem?) *Hatvani* helyettes államtitkár úr (GKM) azt mondta, hogy a biomassza-hasznosítás a legjobb alternatív hasznosítási lehetőségünk, de nem a tűzifát kell preferálnunk!

A tények mást mutatnak és erről a pécsi szakosztálygyűlésünkön személyesen győződtem meg. Az említett erőművekben ugyanis egymillió köbméter döntően olyan faanyagot (energiafát) égetnek el, amely alkalmas tűzifának, forgácsfának, rostfának, de látam tölgy, kőris fűrész alapanyagot is az erőműben, aprításra várva.

Tehetük ezt, hiszen a zöldáramtermelést az állam 80 %-kal dotálja, így az energiafáért jó árat tudnak fizetni.

Az állami akarattal így megváltoztatott eddigi tiszta piac torzult, a lakossági tűzifa ára rövid idő alatt megduplázódott, hasonlóan a többi méteres

választékokéhoz. Keresleti piac jött létre.

Félreértés ne essék, nem a biomassza-hasznosítás ellen vagyok. Tudom, hogy az Európai Tanács 2010-re országunknak 3,6 %-os villamosenergia-termelést írt elő biomasszából.

Az én felfogásomban azonban a biomassza-hasznosítás decentralizált kis hőtermelő egységekben történik. Ezek a kis hőtermelők a környékről begyűjtött vagy termelt alapanyagok aprítékát égetik el.

Begyűjtött alapanyagforrások: tisztítási előhasználati teljes fa, fel nem készített vágástéri hulladék, gyümölcsösök ágnyesedéke, szőlővenyige, fűrészipari hulladékok, mezőgazdasági hulladékok stb.

Termelt alapanyagforrások: energiaerdő, energiaültetvény, energia-erdősáv, energiafű?

Pályám során negyedszázadot fejlesztéssel foglalkoztam, vonzódok minden újhoz. (A zalaegerszegi javítóműhelyünket már a 80-as években aprítéküzemmel fűtöttük.)

Az „**energiafát**” azonban értékeesebbnek tartom annál, hogy ilyen volumenben 20-50 megawattos erőművekben égessük el!

Dr. Mátrabérci Sándor

A magánerdő-gazdálkodás uniós lehetőségei

A MEGOSZ Híradó októberi számában jeleztük hogy a 2005. szeptember 16-án Szentgálon a „Merre tovább magánerdő?” című konferencián elhangzott előadásokat közzé tesszük. Eredetileg egy külön mellékletben gondolkodtunk, de végül az előadásoknak a Híradó keretein belül történő folyamatos közlése mellett döntöttünk. Elsőként Klemenics Andrásnak, az FVM Erdészeti Főosztály vezetőjének anyagát jelentjük meg.

A magánerdő-gazdálkodás fejlesztési irányait az 1110/2004. számú kormányhatározattal elfogadott Nemzeti Erdőprogramunkban lefektetett alapelvek, stratégiai célok és célprogramok meghatározzák, amelyek közül a teljesség igénye nélkül említek meg néhányat.

Alapelvek közül:

– A hazai erdőgazdálkodás legfőbb alapelve és célja az erdővel mint természeti erőforrással való tartamos és fenntartható gazdálkodás, melynek ki kell elégíteni a társadalom erdőkhöz kapcsolódó fogyasztási, környezetvédelmi, szociális, üdülési és kulturális igényeit.

– Az erdő fontos megújítható erőforrásokat és szolgáltatásokat nyújt a társadalomnak. Felelősségteljes gazdálkodással és gondoskodással az erdőgazdálkodás javakat termel, és hosszú időn át szolgáltatásokat biztosít.

– Az erdőgazdálkodás az ország jólétének egyik forrása.

A stratégiai célok közül:

– Az erdőt olyan módon és ütemben kell hasznosítani, hogy a gazdálkodási lehetőségek a jövő nemzedékek számára is fennmaradjanak úgy, hogy az erdő megőrizze biológiai sokféleségét, természetközelségét, termő-, felújuló és

életképességét, betöltse védelmi, gazdasági, természet- és környezetvédelmi, egészségügyi-szociális, kulturális, turisztikai, valamint oktatási és kutatási célokat szolgáló szerepét.

– Az erdő társadalom számára nélkülözhetetlen anyagi hozamának racionális hasznosításáról nem szabad lemondani.

– Ösztönözni kell a társadalmat a fának mint környezetkímélő nyersanyagnak minél szélesebb körben történő használatára.

– Ökológiai szempontból is alapvető nemzetgazdasági érdekünk az újratermelhető, környezetbarát faanyag fokozottabb felhasználása.

Magyarország erdőterülete 1974 ezer hektár, amelyből a Faállománnyal borított terület 1843 ezer hektár, ami 19,8%-os erdőszűtséget jelent.

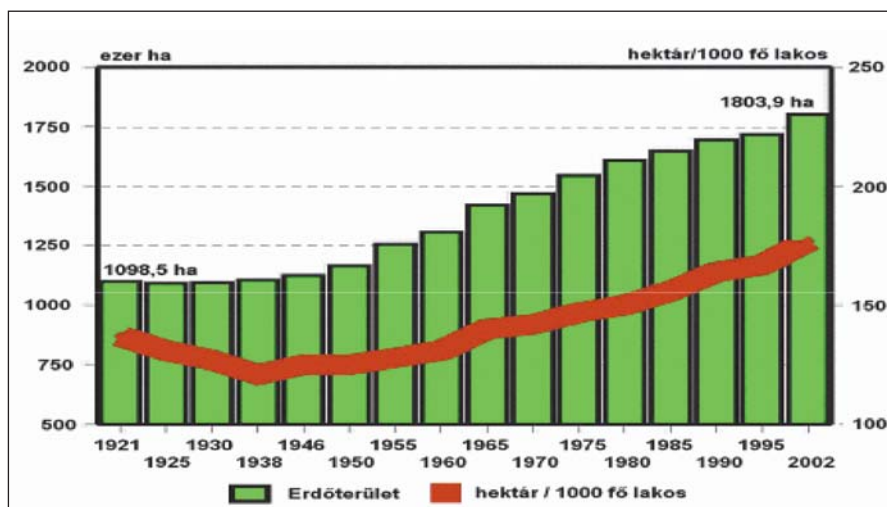
A védett erdőterületek nagysága jelenleg 387 ezer hektár, ami az erdőterületek 20%-át érinti. Ez nem tartalmazza a Natura 2000 területek védetté nyilvánítása által védelemre kerülő mintegy 200 ezer ha erdőterületet.

Az erdőterületek bővítése a jelenlegi mezőgazdasági hasznosítású területeken történik, az eltelepíthető erdők nagysága elérheti a 6-700 ezer hektárt is. Természetesen a tényleges terület nagyságban függhet az erdőtelepítésre fordítható támogatások nagyságától és a konkurenciáként megjelenő biomassza-előállítás támogatásának mértékétől.

Az új erdők telepítése 2004-től kezdődően uniós társfinanszírozással történik. Ha figyelembe vesszük az idei és jövő évre várható 15 ezer ha-os új erdőtelepítési nagyságrendet, a jövő év folyamán eltelepítésre kerülhet a kétmilliomodik hektár erdő Magyarországon. Javasolom ennek méltó megünneplését. Figyelembe véve, hogy az új erdők legnagyobb részét a magántulajdonosok végzik, ennek a kétmilliomodik hektárnak az ünnepélyes eltelepítése is az ő területükön kell történni.

Magyarország erdőterületének változása az ábrán látható.

Nemzeti Erdőprogramunk 10 célprogramot határozott meg célkitűzéseinek megvalósításához. Ezek közül a Magánerdő-gazdálkodás fejlesztése és a Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszervezet-átalakítás célprogram az, amely a magánerdő-gazdálkodás fejlesztési irányait meghatározza.

Magánerdő-gazdálkodás fejlesztése célprogram:

Sürgető feladat a jelenleg nem művelt területen az erdőgazdálkodási tevékenység működőképességi feltételeinek megteremtése. Ez elősegítheti többek között e területek gazdasági életbe való bevonását, a közcélú feladatokban történő részvételét, a tartamosság biztosítását az ország összes erdejében.

Alcéllok:

- a magánerdő-gazdálkodás keretfeltételeinek javítása,
- a magánerdő-gazdálkodás vidékfejlesztésben betöltött szerepének érvényesítése,
- a társadalomnak az erdők nyújtotta szolgáltatásokkal való kielégítése.

Várható eredmények:

- a jelenleg művelésbe nem vont és nem regisztrált magánerdők területének csökkenése;
- magánerdészetek és erdészeti szolgáltató vállalkozások országos lefedettségének növekedése;
- erdőtudat-kialakulás a magánerdőben (állampolgár+tulajdonos+gazdálkodó);
- az erdőterület növelése a racionális földhasználat során, munkalehetőségek teremtése a vidékfejlesztéshez kapcsolódva;
- a magánerdő-tulajdonon érvényesített közcélok érvényesítésében való előrelépés;
- természetközeli erdőgazdálkodás – folyamatos erdőborítást biztosító kezelés elterjedése a magánerdőben.

Vidék- és területfejlesztés, erdőtelepítés, erdőszerkezet-átalakítás célprogram:

Az agrárátalakulás során felszabaduló területek erdősítése növeli a nemzeti erdővagyon, munkalehetőséget teremt, és folyamatos foglalkoztatást biztosít a vidék számára. A külterületi és belterületi fásítások a táj környezeti állapotának javítása mellett hozzájárulnak a tájképi hatások bővítéséhez, a vidéki turizmus fejlesztéséhez és emelik a vidéki élet minőségét.

Alcéllok:

- mezőgazdasági művelésből kikerülő területek erdősítése.
- A természeti állapotot és környezetet javító külterületi és belterületi fásítások, erdőszerkezet-átalakítás.

Várható eredmények:

- erdőtelepítési és fásítási tervek,
- erdőtelepítési lehetőség több 10 ezer hektáron (2006-2015 között, stratégiai távlatban több 100 ezer hektáron),

- fásítások több ezer hektáron (2006-2015),
- javuló, természetesebb erdőszerkezet és fajajösszetétel, jóléti létesítmények,
- foglalkoztatás.

Hogyan valósíthatóak meg a Nemzeti Erdőprogram stratégiai céljai, a programokban megfogalmazott célkitűzések?

Az Európai Unióhoz való csatlakozásunkat követően az erdészet számára igénybe vehető támogatásokat elsősorban a Tanács 1257/1999./EK rendelete „az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapból (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokról” határozza meg 2006 végéig, amelyet 2007-től az EU új vidékfejlesztési rendelete az „Európai Mezőgazdasági és Vidékfejlesztési Alapból (EMVA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásokról” vált fel.

Az EMVA 3 fő tengelye:

1. Az erdőgazdálkodás versenyképességének növelése.
2. Az erdészeti területek környezetfejlesztő használata.
3. Az erdőgazdálkodás vidéki életkörülményekre gyakorolt hatásának fejlesztése.

Ezek alapján az alábbiak valósíthatóak meg:

- Mezőgazdasági területek erdősítése.
- Nem mezőgazdasági területek erdősítése.
- Az erdők ökológiai, gazdasági és szociális funkcióinak bővítése.
- Gazdaságok korszerűsítése.
- Az erdők közjóléti, szociális funkcióinak bővítése, turisztikai tevékenységek ösztönzése.

- Természeti jellegű katasztrófák hatásának felszámolása és megelőzése.
- Magánerdő-gazdálkodás támogatása.
- Erdészeti célú beruházások.
- ♦ Agrárerdészeti rendszerek.
- ♦ Erdő szerkezetátalakítás.
- ♦ Erdészeti termékek betakarítása, feldolgozásának és marketingjének fejlesztését célzó beruházások elősegítése.
- Védelmi jellegű erdők ökológiai stabilitásának fenntartása és fejlesztése (erdőkörnyezeti kifizetések).

- Erdőtulajdonos társaságok széles körű elterjedésének elősegítése, azok létrehozásának, működésének elősegítése.

- Szakképzés, tájékoztatás, tanácsadás.

- Natura 2000 területek támogatása.

A Nemzeti Erdőprogram stratégiai céljai, a programokban megfogalmazott célkitűzések, így a magánerdő-gazdálkodás fejlesztése is az Unió vidékfejlesztési lehetőségeit meghatározó EMVA keretei között megvalósíthatóak.

Az ágazat szereplői, a magánerdőgazdálkodók és érdekképviselőik határos közreműködése szükséges ahhoz, hogy a hazai vidékfejlesztési lehetőségeket meghatározó szabályozási keretek között az erdészet a fenti célkitűzésekkel szerepeljen, a szükséges források biztosításra kerüljenek.

Nemzeti Erdőprogramunk célprogramjainak az Unió vidékfejlesztésben meghatározott feltételei közötti megvalósítása lehetőséget teremt erdőgazdálkodásunk Európai Unió keretei közötti ki teljesítésére, ezen belül is jó feltételeket és kereteket teremt a magánerdő-gazdálkodás fejlesztésére, a vidék- és területfejlesztés kiteljesítésére és ez nemcsak a magánerdő-gazdálkodás, hanem az egész hazai erdőgazdálkodásunk további fejlődését szolgálhatja.

Ismeretterjesztés a szűkárósról

Az Állami Erdészeti Szolgálat, karöltve a Szombathelyi Erdészeti Rt.-vel – melyet Szép Tibor képviselt – nemzetközi sajtótájékoztatót tartott az Őrségi Iváncan.

A tájékoztatón Nagy Imre, az ÁESZ szombathelyi igazgatója tartott bevezető előadást a szűkárók következtében kialakult helyzetről, az erdészeti igazgatás tennivalóiról és az erdőtulajdonosokra háruló kötelezettségekről.

Wisnowszky Károly, az ÁESZ megbízott főigazgatója a felmerült költségek és károk kapcsán elmondta, hogy a tárcára erre a célra rendelkezésre álló forrásai szűkösek.

Az osztrák kollégákat Hubert Iby

erdőfelügyelő képviselte, aki a határ túloldalán szerzett tapasztalatokról tájékoztatta a megjelenteket.

Az Őrségi Nemzeti Parkot dr. Markovics Tibor igazgató, a zöldhatóságot pedig Hompasz Gyula igazgató képviselte.

Az illetékes szakemberek egy közeli erdőterületen mutatták be a sajtó képviselőinek a szűk által károsított területet, a még lábbon álló erdőt és az egészségügyi vágásterületet.

Zétényi Zoltán

(Szép Tibor, az erdőgazdaság vezérigazgató-helyettese cikkét lásd a 351. oldalon. A szerk.)

Örökzöld téma – az erdei vadkár

Legutóbb a Lap novemberi számában olvashattunk róla *dr. Bán István* tollából. Szabadjon ezzel kapcsolatban néhány észrevételt tennem.

Az erdei faállományt ért vadkárnak tudvalévően három „szereplője” van, a fa, a vad és a kerítés. (Az egyéb védekezési módot talán elhagyhatjuk, mert a „sikerük” elenyésző.) Nagyon nehéz a vadlétszám és a kár közötti összefüggést úgy megtalálni, ha nem tudjuk, mennyi a kerítéssel védett erdő. Mekkora hányada van bekerítve a felújítás alatt levő erdőnek, melyik kerítés tölti be a hivatását és melyik nem. (Elhanyagolt, lyukas, kapuja tárva-nyitva.) Különösen nehéz különböző időszakok között összehasonlítást tenni, ha nem tudjuk, hogyan változott közben a bekerített területek aránya. Talán ez is okozhatja a Szerző által észlelt „borzasztó nagy ellentmondást”.

Szélső esetben, ha minden erdőt bekerítenénk, belőle a vadat „kikerítenénk”, boldogan mondhatnánk, nincs többé vadkár. A feltételezés ugyan abszurd, de mégis erősen haladunk feléje. A Dél-alföldön például már felhagytunk a kocsányos tölgyesek természetes felújításával, kerítés védelmében mesterséges erdősítést végzünk. Ez esetben „csak” az a sok százmillió forint a nemzetgazdaság kára, amit a kerítésekre kifizetünk, ami pedig normális gazdálkodás mellett fölösleges lenne. Jellemző, hogy kerítések eddig nagyrészt állami területen épültek, bizonyoságul, hogy az állam pénzével most is könnyű kézzel bánunk. Igaz, a magánszektor az akácosokon és nyárasokon kívül alig merészel más fafaját erdőt telepíteni, éppen a fenyegető vadkár miatt.

Ismeretes, hogy az élőlények a minél több utód létrehozására törekednek a faj fennmaradása érdekében, mintegy előre számolva azzal, hogy az utódok egy része bizony nem éri meg a felnőttkort. Az erdei fák is több makkot teremnek, mint amennyi a felújulásukhoz szükséges. A Szerző a „makkvesztés” pl. a tölgy esetében mintegy 87–96%-ra teszi, amit megfigyelése szerint a természeti körülmények okoznak (fagy, kiszáradás stb.). Mintegy azt sugallva ezzel, hogy ez sokkal több annál, mint ami a vad számlájára írható. Igenám, de a baj akkor történik, ha a vad éppen azt a bizonyos 4–13%-ot szedi fel, amit elkerültek a pusztulást okozó „természeti körülmények”, amelyek

tehát sikeresen csíráznak, fejlődnek. Amint tudjuk, a vaddisznó például előszeretettel túrja ki még az egyéves csemetéket is a tövüknél található makk-maradék kedvéért.

A faállományt ért károk számbavétele során a Szerző méltatja az Erdészeti Szolgálat által működtetett mérőhálózatot és ismerteti annak mérési eredményeit. Sajnos – mint oly sok minden ezen a világon – az Erdővédelmi Hálózat módszere sem tökéletes. Nem tudja kimutatni azt a károsítást, aminek következtében egy értékes fafaj eltűnik az újulatból, a fiatalosból. Például a cseres-gyertyánosból a tölgy, az értékes elegyfák, a hárs, a vadgyümölcsök stb.

Sajnos, most afelé haladunk, hogy az erdőgazdálkodóknak egyre inkább le kell mondaniuk az erdő természetes felújításáról. Furcsaság, hogy a derék

természetvédőink korántsem küzdenek a túlbujánczó kerítésepítési láz ellen. Pedig ezeknél aligha találhatók „tájjidegenebb és természetellenesebb” jelenségek széles e hazában.

Ami pedig a Szerző által említett 5 „megbízhatatlan vadlétszám-adatot” illeti, egy adatra azért támaszkodhatunk. Ha évente, sőt évtizedeken át X darab vadat ejtünk el, akkor jó eséllyel következtethetünk a megmaradtak, a törzsállomány létszámára.

Összegezve, az erdei kerítések nem tesznek jót sem a erdőgazdának, sem a vadállománynak, sem az erdőben felüldülni és nem bosszankodni óhajtó nagyközönségnek. Megnehezítik a gazdasági tisztánlátást az egyes ágazatok között, és sok adófizetői pénz elkötővetyülésére alkalmasak.

Reményfy László

Az erdők világa

A fenti címmel új időszaki kiállítás nyílt szeptemberben a barcsi Dráva Múzeumban. A kiállítás ötlete – és a kivitelezés jó része – a Dráva Völgye Középiskola erdész tagozata mérnök-tanárainak és tanulóinak köszönhető. A *dr. Hartner Anna* igazgatóhelyettes vezette team kiváló munkát végzett. A látogató megismerheti a környéken lévő erdők jellegzetes társulásait, az erdő életközösségét, állatait, fás és lágy szárú növényeit.

Az említetteken kívül többen hozzájárultak a kiállítás sikeréhez. Az alaphangu-

latot *Detrich Miklósnak* az előtérben kiállított fotósorozata adja meg, melyen a környék különleges korú, méretű, alakú fái láthatók. Érdekes darab az a vadászkiűrt, amely *Bidó Ferenc*, a tamócái Széchenyi-uradalom egykori alkalmazottja gyűjteményéből származik. *Botka János*, nyugdíjas biológia tanár igazán látványos csigagyűjteményét ajánlotta fel a kiállítás számára.

A kiállítást *Varga Tamás* erdőmérnök, a Soproni Erdészeti Múzeum igazgatója (jobbról) ajánlotta az érdeklődők figyelmébe.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

A NYÍRERDŐ Rt. részvétele a közmunkaprogramban

Először 1997-ben és '98-ban írt ki pályázatot erdősítési közmunkaprogramra az Országos Közmunka Tanács (OKT). A vonatkozó kormányhatározatnak az volt a célja, hogy a központi erdősítési munkákat támogassák, melyben minél nagyobb számban kerüljenek alkalmazásra regisztrált munkanélküliek vagy a szociális segélyben részesülő, aktív korú munkanélküliek – mondotta dr. Halmágyi János humánpolitikai osztályvezető, megjegyezve, hogy akkor elsősorban a munkanélküli cigányság munkához való juttatása volt a fő cél. Mintegy 600 főt foglalkoztattak 3, illetve 6 hónapon keresztül. Összességében nem sikerült rosszul ez a program, így, amikor 2004-ben ugyancsak meghírdették a pályázatot, természetesen pályáztott a NYÍRERDŐ Rt., és így 5 hónapon át 172 főnek tudott munkát adni, melynek költsége 101 millió forint volt. A vállalkozás legfőbb tanulsága az volt – folytatta Halmágyi János –, hogy a munkásokat körültekintően kell kiválasztani a jelentkezők közül, mert jó részük még nem dolgozott az erdőgazdálkodásban. Az OKT ez évben is meghírdette meghívásos pályázatát, amelyben 11 erdészeti részvénytársaság vett részt. A pályázók kérték, hogy korábban, már április közepén indulhasson a munka.

A NYÍRERDŐ Rt.-nél felhasználható közmunkaprogram összköltsége megközelítőleg 125 millió Ft volt, ebből az állami támogatás mértéke 80%, amit a közmunkások bérére és közterheire kellett fordítani.

A közmunkaprogram hasznossága a következőkkel foglalható össze:

Akácosok, nyárasok nyesése, vágástakarítás, közjóléti eszközök készítése, javítása, kihelyezése, illegális hulladéklerakók megszüntetése, turistautak karbantartása, többéves erdőfelújítások ápolása, csemetekerti munkák, amiben a közmunkások részt vettek – sorolja Halmágyi János.

A NYÍRERDŐ Rt. a munkabéren túl étkezési utalvánnyal, munkaruhával, védőeszközzel és tűzifával látta el a közmunkásokat.

A közmunkaprogram tapasztalatai:

A foglalkoztatottak emberi tartásukban erősödtek, egy rövid időre visszat-

láltak a munka világába. A közmunkások többsége igényli a jövőbeni foglalkoztatást, illetve a szűkös munkalehetőségek miatt szívesen vállalnak továbbra is erdei munkát. A programban részt vevő közmunkások összességében értelmes, alkotó jellegű, értéknövelő munkához társultak, s ezzel családjuk fenntartásához megfelelő jövedelemhez jutottak.

Reményeik szerint 2006-ban is folytatódik a közmunkaprogram – fejezte be tájékoztatóját Halmágyi János.

Pápai Gábor

Fotó: Tóth János

Nádai Magda új kötete

„A könyv arról szól, ami a tankönyvekből kimaradt. Kuriózumokról, amelyek felkeltik az érdeklődést és felkorbácsolják az érzelmeiket. Mert feltűnik a madarakat, fákat és szeretnénk, ha gyarapodna az erdőben figyelmesen sétáló, de az ott élőket tiszteletben tartó emberek száma. Számítok a pedagógusok, erdei iskolai, szaktábori programvezetők segítségére. Módszertani javaslatokat teszek, hogyan nyerjék meg e célra a fiatalságot az erdei ünnepnapokon és előttük, utánuk a hétköznapiakon.” – írja a szerző, ajánlásában.

A könyv megvásárolható a Flaccus Kiadónál, Budapest, 1088 Vas u. 15/b. és a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium Zöld Boltjában.

A termôhelyi kutatás aktuális kérdései...

Első sor (balról jobbra): Stark Miklósné – laboráns, Varga Zsófia – laboráns, dr. hc. dr. Szodfridt István, dr. Szodfridt Istvánné (Júlia), dr. Szemerey Tamásné – tudományos kutató, mb. levéltár igazgató, Farkas Lászlóné – adminisztrátor. Hátsó sor (balról jobbra), dr. Kovács Gábor egyetemi docens, Jakab Jenő erdőmérnök, Bokán Antalné – (volt) laboráns, dr. Vig Péter – egyetemi docens, dr. Bidló András – egyetemi docens, Király Angéla – PhD. hallgató, dr. László Richárd – egyetemi docens, Patocskai Zoltán – PhD. hallgató.

...volt a címe annak az előadássorozatnak, melyet Szodfridt István professzor 75. születésnapjának tiszteletére rendezett a Termôhelyismeret-tani Intézeti Tanszék és az Erdészeti Tudományos Intézet. Sok hasonló rendezvényen voltam, de azt a példaértékű pontosságot és előadói fegyelmet, mint amivel itt találkoztam, nem tapasztaltam sehol. Büszke lehet Szodfridt professzor utódaira, kutatótársaira. Faragó Sándor

rektor köszöntése után Járó Zoltán tudományos tanácsadó az ünnepelt ERTI-beli munkásságáról tartott előadást. Majd pergő gyorsasággal következtek az előadók:

– Fűbrer Ernő: Bükkös ökoszisztéma szénkészlete

– Kovács Gábor: A Hanság megváltozott termôhelyi viszonyai és értékelésük.

– Vig Péter: Az erdő energiaforgalma.

– Sitkey Judit: Vízforgalmi vizsgálatok erdei ökoszisztémákban.

– Manninger Miklós: Az erdő, a csapadék és az elfolyás összefüggései a mátrakeresztes árvíz kapcsán.

– Bidló András: Meszezési kísérlet a soproni hegyvidéken.

– Szemerey Tamásné: Talajzoológiai vizsgálatok a Soproni-hegységben.

– László Richárd: Iváni termôhely-terképezés eredményei.

Az előadásokat követően a jelenlévők háromemeletes tortával köszöntötték az ünnepeltet. Isten éltesse Professzor Úr!

Kép és szöveg: Pápai Gábor

A németországi Észak-Rajna-Vesztfália tartomány Környezet- és Természetvédelmi, Mezőgazdasági és Fogyasztóvédelmi Minisztériuma és a magyarországi FVM közötti környezeti nevelés terén folyó együttműködés keretén belül tett viszontlátogatást Horváth Ernő, a NEFAG Rt. Szolnoki Erdészet Erdei Művelődési Házának vezetője Németországban. A tapasztalatcserén kívül a téma a megújuló energiák alkalmazása és felhasználása volt az obereimeri Ifjúsági Erdei otthonban. A képen balról jobbra: Georg Colett, Hajdú Ferenc, Horváth Ernő, Roland Migende és Ralf Neuheuser

Új évi recept

Vegyél 12 hónapot.
Gondosan tisztítsd meg a keserűségtől,
kicsinyességtől,
félelemtől,
haragtól.
Azután oszd fel a hónapokat
30 vagy 31 napra.
Minden napot készíts el
1 rész munkából
3 rész jóakarattal és
egy gyűszűnyi derűből.
Mindehhez adj
3 evőkanál optimizmust,
1 csipetnyi iróniát,
1 késhegynyi tapintatosságot.
A kapott masszát bőven öntsd le
szeretettel.
A kész ételt mindig díszítsd
apró figyelmességgel
és tálald fel mosolygó arccal.

Esterházy Emlékfa

A hatalmas bükk-Matuzsálem a Zirc-Győr fő közlekedési út keleti oldalán, a cseszneki leágazó előtt 200 méterre, közvetlenül a főút alatt magasodik ki a környezetéből. *Csesznek község önkormányzata* a környéket kedvelő gyalogos turisták egyik veszprémi egyesületének, az Építők Természetbarát SE-nek a javaslatára, a lakossággal egyetértésben 2003-ban nyilvánította helyileg védetté a területén található egyik legöregebb bükkfát. Ezzel az intézkedéssel kívánta felhívni a testület a figyelmet a hasonlóan öreg és tájképi szempontból értékes faegyedek megmentésére és megőrzésére.

A mai névadással pedig tisztelettel akart adózni a terület erdeinek egykori birtokosa és Gézaháza kiépítője előtt, aki amellet, hogy mintaszerűen gazdálkodott a mezőföldi Sárosdon, országos hírű vadászati szakember és vadászkutya-tenyésztő is volt. Esterházy László 1945 előtt hosszú éveken át elnöke volt hazánk legrangosabb vadászati egyesületének, a Nemzeti Vadászati Védegyletnek. Vadtenyésztési, a tróféás vad, különösen az őz ki-méletére irányuló módszerei nemzetközi hírnevet vívtak ki számára. Állandó munkatársa volt a Kittenberger Kálmán által szerkesztett Nimród Vadászlapnak. Széchenyi Zsigmonddal, a leghíresebb magyar vadászíróval, aki egyébként a sógora volt, számos közös vadászaton vettek részt. A 30-40-es években minden évben meg-

rendezett országos trófeakiállítás részben Nadler Herbert, akkori budapesti Állat- és Növénykert igazgató és neves vadász, részben az Esterházy László vezette Védegylet tevékenységét dicséri.

Rendkívüli szerénységével és erdő-szeretettel nagy népszerűségnek örvendett a falusiak körében, a számára nehéz ötvenes években fizikai munkásként is helyben maradv.

Az emlékfá hatalmas méretű: mellmagassági átmérője közel 120 cm, magassága is eléri a 30 métert. Egyelőre még egészséges, tuskója körül hatalmas terpeszekkel támaszkodik a mély, löszös bakonyi talajba. Tiszteletet parancsoló mohos törzsével emlékeztet a Bakony legfontosabb fafájára, a bükkre, a fából és fával élő bakonyi nép nehéz és küzdelmes évszázadaira. De emlékeztet a forgalmas út megannyi utas emberére, a mellette elmasírozó katonákra és az alatta megpihenő betyárookra.

Az ünnepségen mintegy 90-en jelentek meg, sok helybeli, falusi lakos mellett rokonok, ismerősök, tisztelői és a szponzorok (Verga Rt., Bakonyerdő Rt., Országos Magyar Vadászkamara, *Barackay Lajos*, Csesznek és Bakonyszentkirály önkormányzatai) képviselői. Itt volt a Fejér megyei Sárosd község polgármesterasszonya és küldöttsége is.

A megjelenteket Szalai Ferenc cseszneki polgármester, Jasper Attila erdészeti igazgató Bakonyszentlászlóról és Balogh László igazgató (Balaton-felvidé-

ki Nemzeti Park) köszöntötte, majd dr. Sonnevend Imre főtanácsosa, a NP botanikai felügyelője méltatta Esterházy László életművét.

A névadó unokája, Batthyány Bálint és a cseszneki polgármester leplezték le az emléktáblát, majd Kiss Domonkos bakonybéli bencés perjel mondott imát és szentelte meg az emlékfát és a táblát. A dr. Sonnevend Imre által megírt és számos archív fotóval illusztrált 20 oldalas, Esterházy László életrajzát tartalmazó füzetnek is nagy sikere volt, a szponzorok jóvoltából minden résztvevő kapott belőle.

Az ünnepség után még hosszan elbeszélgettek a résztvevők a fa árnyékában, majd a visszaemlékező beszélgetések Gézaházán, az új osztrák tulajdonos nemrég helyreállított magtárépülete előtt megterített asztaloknál folytatódott.

dr. Sonnevend Imre

Forest Trapperek a Bécs-Budapest Szupermaratonon

Az Állami Erdészeti Szolgálat Budapesti Igazgatósága maratoni futócsapata – Bakos Gergely, Bakos Péter, Kővári Barnabás, Nagy Nikolett, Padányi-Gyulyás Gábor, Szentpéteri Sándor – második alkalommal teljesítette a Bécs-Budapest közötti 352 km-es távolságot, amit szakmai körökben csak Szupermaratonnak becéznek.

Az október 19-e és 23-a között évente megrendezett versenyben a 139 induló csapat között 73.-ként, a középmezőnyben végeztek, és 34 óra 44 perc alatt teljesítették a távot. Az idei csapat némileg megváltozott, egy hölgygel, Nagy Nikolettal kiegészülve indultak a bécsi Ernst Happel Stadionban rajtolt versenyen. Az ÁESZ ötfős csapatából minden nap négyen versenyeztek, egyikük pedig a tartalék volt, aki egy szakaszt futott.

Kép és szöveg: Zétényi Zoltán

Somogyi ős

Az Erdők hete programsorozatához kapcsolódóan tanösvény avatása történt a Deseda-tó északkeleti partján. A Kaposvári Erdészet által létrehozott két kilométeres tanösvényen tíz tábla mutatja be az erdő élővilágát, az erdészeti munkát. A több mint kétmillió – jórészt pályázati – pénzből jutott egy szabadtéri tanterem kialakítására is, melyben akár egy teljes iskolai osztály is kényelmesen helyet foglalhat, mentesülve az időjárás viszontagságaitól.

A desedai parkerdőben korábban kialakított arborétum, erdei tornapálya és játszótér mellett az új tanösvény tovább gazdagította a szabadidő kellemes és hasznos eltöltésének a lehetőségét.

A tanösvényt *Nádas József*, az ÁESZ kaposvári igazgatója, és *Major László* erdőművelési osztályvezető adta át az érintett három település – Kaposvár, Magyaregres és Somogyaszaló – polgár-

mestereinek és lakóinak. A gyönyörű

időben kilátogató mintegy száz iskolás

és óvodás gyerek rögtön használatba is vette a tanösvényt, *dr. Takács László* erdőmérnök vezetésével, kellemes séta keretében ismerkedtek az új létesítménnyel.

Október 28-án Mikében, az egykori Festetich kastély parkjában új parkerdőt adott át a község lakóinak *dr. Gyenesei István*, a megyei közgyűlés elnöke és *Barkóczi István*, a SEFAG Rt. vezérigazgatója. A 12 millió forint pályázati pénzből megvalósult létesítmény első része a Lábodi Vadászerdészet szakembereinek – elsősorban *Bogdán József* igazgató és *Füsi Balázs* ágazatvezető – munkáját dicséri.

A parkerdőt, üzemeltetésre a község lakói nevében *Tóth Árpád* polgármester vette át, majd a község kisiskolásai sváb hagyományokból összeállított műsorral kedveskedtek a szép számú közönségnek.

Ugyanezen a napon ünnepelte tíz éves fennállását a sziaígyi Erdei Iskola. Az iskola múltját, létesítésének körülményeit az alapító igazgató, *Horváth József* ismertette, míg a jelenről és a tervezett jövőről *Bogdán József* beszélt. Résztvett a megemlékezésen *dr. Gyenesei István*, a megyei közgyűlés elnöke és *Barkóczi István*, a SEFAG Rt. vezérigazgatója is, melyen a lábodi iskola tanulói, a természetéről írott versekből, dalokból összeállított műsort adtak elő.

Az alapítás óta új tanteremmel, szabadtéri foglalkoztatóval bővült, már időjárásbiztos úton megközelíthető, villamos hálózattal is ellátott iskola tíz évének fontos eseményeit *Detrich Miklós* fotóiból készült tablókönkövetették a jubileumi ünnepség résztvevői.

Kép és szöveg: **Detrich Miklós**

Emléktábla a kanadaiaktól

Az 1990. november 4-i ünnepség meghatározó mozzanata volt a vancouveri Soproni Öregdiákok Egyesülete ajándékának – a nagyméretű, fából faragott dombormű – leleplezése és átadása az alma mater számára.

A kivándoroltak történetét indián szimbolikával és motívumokkal örökítette meg egy helybéli indián fafaragó művész, *Joe Campbell* – törzsi nevén *Katxalacha* –, aki a soproniak régi barátja volt.

A Brit Columbia partvidékén élő indiánok híresek népművészetükről, különösen fafaragásaikról.

Mitológiájuk szerint a világot és minden élőlényt teremtő és eltető nagy szellem – Manitu – Földünket a Nap és a Hold gondjaira bízta. Szerintük minden állatfaj valamilyen emberi tulajdonságot jelenít meg. Ezeket a szimbólumokat alkalmazták fafaragásaikon, amikor törzsük, vagy mások történetét megörökítették, elmesélik.

A vancouveri egyetem – ahol a soproni divízió is működött 1957 és 1961 között – a Salish törzs (Musqueam ága) ősi földjén épült és rezervátumuk közvetlen határos vele. Ebben a rezervátumban élt Joe Campbell is.

Tanulságos végigkövetni mi mit jelképez ezen a szép faragványon. A bal alsó sarokban a félelmetes ellenséget megjelenítő medve halálos szorítással fenyegeti az ember életét (1956. november 4.). Akik elmenekültek, a szabadság hazájába érkeztek, amit a bal felső sarokban látható sas szimbolizál. Az új hazába érkezettek kemény munkával (jelképe a hód, ami mint fejdísz koszorúzza az ember homlokát, a jobb felső sarokban) szereztek maguknak megbecsülést és lehetőséget arra, hogy adhassanak tudásukból az elhagyott

alma maternek. A jobb alsó sarokban lévő ember kinyújtott keze ezt és a kibékülés gesztusát jelenti. Ahogy a lazac elhagyja szülőhelyét és évekig él az óceánban (a Naptól balra), hogy aztán visszatérjen születése helyére egy kis patakba, de immár ikrával terhesen (a Naptól jobbra), hogy itt és így gazdagíthassa fajtáját és biztosíthassa annak jövőjét.

A Nagy Szellem – mindenek ura és istene – tette mindezt lehetővé, amit a központi téma, az eltető Nap jelképez.

A lazacok vándorlásához hasonlóan a Csendes-óceántól így térhettek haza, Sopronba 1990. nov. 4-én, „Selmecnek unokái, Sopronnak fiai.”

Ugyanezt a történetet egy másik művész, a szavak mestere, az erdőmérnök

író-költő *Varga Domokos* így örökítette meg:

„Akik elmentek, de el nem szakadtak,
Kanadában is magyarok maradtak,
Akik meggyőztek egy messzi világot,
De ma sem mások: soproni diákok.

Az ősi otthont, az Akadémiát

Szívükből köszöntik: Vivát! Vivát! Vivát!

1956. november 4. – 1990. november 4.”

(A vers a dombormű alatti táblán olvasható.)

Érdemes még néhány dolgot lejegyezni a domborműről. Anyaga a Vancouver szigetén honos sárga cédrus (*Chamaecyparis nootkatensis*), amely Kanada legértékesebb fafaja. Fáját sem rovar, sem gomba nem támadja meg, lassú növekedésű, egyenletes szövetű. Nevét a szigeten élő Nootka indián törzsről kapta. A dombormű táblája 4550 évgyűrűt számol, centiméterenként 26-ot. Hazai parkjainkban több helyen, de alma materünk botanikus kertjében is található néhány példánya. A fát a faragáshoz soproni erdőmérnök, fakitermelő üzemmérnök, *Kapitány Gyula* vágatta ki, és hasított fel, hogy aztán egyetlen lappá a szintén soproni erdőmérnök, tudományos kutató, *Józsa László* ragasztassa össze.

A domborművön még két faragvány látható: a tölgylevelű magyar erdőcsillag és British Columbia jelképe a Pacific dogwood (*Cornus nuttallii*) gyönyörű fehér virága.

Ref. **Dr. Szikra Dezső**

Fotó: **Pápai G.**

Adatok hazánk vízgazdálkodásához

Várallyay György akadémikus 70. születésnapjára megjelentetett „Talaj és víz” kapcsolatáról szóló kötetből kijegyeztem néhány figyelemre méltó adatot, és ezeket pályatársaink figyelmébe ajánlom, mert az erdőgazdálkodást a rendelkezésünkre álló vízkészletek jelentősen befolyásolják, másrészt az erdők állapota is hat ennek a tényezőnek alakulására.

Hazánk vízkészletei meglehetősen szerények, a víznek mind a mennyisége, mind a minősége erősen függ szomszédaink vízgazdálkodási gyakorlatától. Vízbevételeink évi megoszlása a következő: felszínen hozzánk érkező vízmennyiség: 110–120 km³/év, a csapadékkal érkező vízmennyiség 50–55 km³/év, a Balaton vízmennyisége 1,5–2,0 km³.

A talajok felső rétegeinek vízbefogadó

képessége 45 km³-re tehető, vízraktározó képessége 25–35 km³. A számok azt jelzik, hogy a csapadékvíz évi mennyiségének kb. 2/3-a bőven elérne talajainkban, ha a vízbeszivárgást a talaj vízáteresztő képességének gyengesége (agyag, szikes rétegek), vízzel telítettsége és fagyott állapota nem fékeznék. Ehhez még hozzá kell számolnunk az erdővel borított (vagy más vegetációformával fedett) területeken a különböző növényi szintekről, avarról hasznosulás nélkül levegőbe párolgó vízmennyiséget, ami sok tényezőtől függően az évi csapadéknak akár 1/3-át is kiteszi (hazai és német mérések szerint).

(Hivatkozás: A talaj vízgazdálkodása és a környezet. MTA TAKI Budapest, 2005).

Dr. Szodfridt István

Miskolczi Királyi Erdőfelügyelet

**1885. Miskolczi királyi
erdőfelügyelőség
1925. Miskolci m. kir.
erdőigazgatóság**

Sorozatunk befejező részében a modern erdőtörvények alapján létrehozott erdészeti szervek évfordulóit tekintjük át, amelyek már elsősorban Miskolchoz kapcsolódnak.

120 éve, 1885-ben kezdte meg működését a *Miskolczi királyi erdőfelügyelőség*, amelynek illetékessége Borsod-Gömör-Heves vármegyék 649 ezer kat. hold erdejére terjedt ki. Ez a szervezet volt a mai állami erdőfelügyelet elődje. Az 1923. évi XVIII. tc. alapján 1925-ben megszüntették, de az erdőfelügyelő személyes hatásköre megmaradt. Látszólag önálló – saját bélyegző, címkés levelezőlap stb. – de 1945-ig az erdőigazgatóság beosztottja volt.

A mai értelemben vett államerdészeti szervezetet 1880-ban hozták létre, amikor a soóvári – 1898-tól tótsóvári – m. kir. erdőhivatalhoz csatolták a diósgyőri kincstári erdőket, ahol négy erdőgondnokság: Parasznya-Diósgyőri-Újhuta-Mocsolyás végezte az üzemi teendőket és a soóvári kir. erdőrendezőség készítette az üzenterveket.

A korabeli viszonyok; hivatali ügyrend, közlekedés, posta stb. miatt a szervezet nehézkesen működött, ezért 1886-ban „az összes erdőgondnokságra kiterjedő hatáskörrel Diósgyőrről egy kezelő főerdési állás szerveztetett azal a feladattal, hogy ... az erdővédelmi, erdőművelési, kisebb faeladási, építkezési ügyekben a helyi ellenőrködési teendőket teljesítse és a bérfizetéseket végezze.” A kezelés rövidesen ellenőrzésre változott és megalakult a *M. kir. ellenőrködő erdőgondnokság*, amit később *Miskolcra* helyeztek.

Az első világháborút követő forradalmak alatt 1918. december 26-án a csehszlovák hadsereg bevonult Eperjesre, Kassára, 1919. május 2-án pedig Miskolcra. Húsz nap múlva a Vörös Hadsereg visszafoglalta Miskolcot, majd Kassát, de a fegyverszüneti szerződés alapján 1919. július 7-én a csehszlovák hadsereg végleg megszállta Kassát és ezzel megszűnt a kapcsolat a tótsóvári erdőhivatal és a diósgyőri erdőgondnokságok között.

1919 őszén az FM két „gazdaságfelügyeleti” /?/ kerületre – Diósgyőr + Parasznya és Szentlélek + Újhuta + Mocsolyástelep – osztotta a diósgyőri erdőket. 1920-ban a két kerület összevonásával létre-

hozták a *Tótsóvári m. kir. erdőhivatal miskolczi kirendeltsége* nevű szervezetet, majd 1921 októberétől a *M. kir. erdőhivatal Miskolcon* cím használatát rendelték el.

Az új országhatár miatt rendezni kellett az egyéb erdészeti szervek működését is, mert a régi szervezetből csak Miskolcon a kir. erdőfelügyelőség és Sátoraljaújhelyen a m. kir. állami erdőhivatal maradt meg.

1920-tól Kaán Károly részletes utasításokkal, megbízásokkal, felévenként tartott országos értekezletekkel irányította az erdészeti szervek munkáját. Pl. Borsod-Gömör megyében az erdőfelügyelő látta el az államerdészeti kezelést, Zemplénben a saújhelyi erdőhivatal az erdőfelügyeleti teendőket, Abaúj-Tornában pedig ketten megosztva intézték az ügyeket.

1923-ban a nemzetgyűlés elfogadta a XVIII. törvénycikket az erdészeti igazgatásról, 1924 májusában pedig megjelent a 13.800/1924.sz. FM rendelet a törvény végrehajtásáról. Ennek alapján a IV. sz. *miskolci erdőigazgatósági kerület*hez tartozott Borsod+Gömör és Kishont-Heves-Abaúj-Torna-Zemplén vármegye 459 665 kat. hold erdeje és 64 733 hold beerdősíteni tervezett futóhomokos, szikes és kopár területe. Borsod vármegyében 10, Gömörben 1, Hevesben 6, Abaújban 3, Zemplénben 2, összesen 22 erdőhivatali kerületet jelöltek ki.

Az új szervezet 1925 januárjában alakult meg, amikor a földművelésügyi miniszter úgy rendelkezett, hogy „a IV. sz. kerületre nézve az erdőigazgatóságot *Miskolc székhellyel életbe léptetem*” és az új szervezet a „*m. kir. erdőigazgatóság címet viseli.*”

80 éve működik tehát Miskolcon erdőigazgatóság vagy azonos rangú erdészeti szervezet, amihez az alakuláskor 4 erdőfelügyelő és a kerületi összevonások miatt 18 erdőhivatal tartozott. Az 1922-ben kialakított 7 m. kir. erdőgondnokság 7 gazdálkodást is folytató erdőhivatal lett, 11 erdőhivatal pedig az államerdészeti kezeléssel, az alföldi és kopárfásítással kapcsolatos feladatokat látta el és segítette az erdőfelügyelőket.

A törvény jogilag megszüntette az erdőfelügyelőségeket, de az erdőfelügyelő személyes hatáskörét meghagyta. Az erdőigazgatóság a négy megye székhelyén működő erdőfelügyelőn keresztül gyakorolta az állami erdőfelügyeletet, irányította és ellenőrizte az erdőhivatalok működését.

Az elsőfokú hatóság a vármegye közigazgatási bizottságának gazdasági albizottsága, de az ügyintézés még hosszadalmasabb, bürokratikusabb lett. Összekeveredett az erdőfelügyelet, a kincstári erdőgazdálkodás és az államerdészeti kezelés. Az ügyintézés több hónapig elhúzódott, mert az albizottság évente négyszer, Borsodban pl. a negyedév utolsó hónapjának első keddi napján ülésezett. Ha az erdőfelügyelő nem értett egyet a bizottság határozatával, akkor fellebbezhetett és azt is felterjesztették az FM-hez, mint II. fokú hatósághoz.

A sorozatos bírálatok alapján a kormány belátta, hogy az erdőfelügyelőség és az erdőhivatal egymás mellett nem tartható fenn, ezért az 1935. évi IV. tc. alapján a kincstári erdőhivatalok kivételével a többi erdőhivalt megszüntette.

Befejezésül idézzük néhai elnökünket, báró Waldbott Kelemen, aki az OEE 1936. évi miskolci közgyűlésén mondta: „*az erdőfelügyelettel járó teendőket az állami adminisztráció a lecsökkentett személyzettel és a lepassztott anyagi eszközökkel ellátni nem tudja... az állami felügyelet nem csak jog, hanem szigorú kötelesség, de ennek a kötelezettségnek az államerdészet... megfelelni nem fog tudni.*”

Fontosabb források és irodalom:

Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Levéltár; IV.B-814, VI-203, VI-205, VI-207, XI-601 jelű iratok, üzentervek,

ÁESZ Miskolci Igazgatóság; üzentervek és iratok,

Szerző irattára,

Bedő Albert: A magyar állam erdőségeinek gazdasági és kereskedelmi leírása, 1-4.k.Budapest 1896.

Divald Adolf: Kivonat D. A. osztálytanácsos jelentéseiből; II. Diósgyőr, Erdészeti Lapok 1869.

Enyedi János: A diósgyőri m.kir. erdőgondnokság ismertetése; Magyar Erdészet 1907-1908.

Lebóczky Alfréd: A borsodi szénbányászat története, Miskolc 1967.

Rakonczay Zoltán: Az államerdészet 90 éve, Az Erdő 1971.

Soós I.-Kiszely Gy.-Zádor T.: Vázlatok a diósgyőri vaskohászat 190 éves történetéből (1770-1960), Miskolc, 1968.

Szilas G.-Kolossy Sz.-né: A diósgyőri kincstári uradalom erdőgazdálkodása; /In: Az erdőgazdálkodás története Magyarországon, Budapest, 1975./

Veres László: A kamarai gazdálkodás kibontakozása a diósgyőri koronauradalomban, HOMÉK. 1979.

Járasi Lőrinc

A jogász válaszol

November 1-jén hatályba léptek a közigazgatási eljárás új szabályai

Még az elmúlt évben jelent meg, de csak 2005. november 1-jén lépett hatályba a 2004. évi CXL. Tv. A közigazgatási hatósági eljárás és szolgáltatás általános szabályai címmel, rövidített elnevezéssel Ket.

A törvényi szabályozás az állampolgárokat és szervezeteket a hatósági ügyeik intézése során széleskörűen érinti. Az erdőtulajdonosok és erdőgazdálkodók szempontjából kiemelt jelentőségű, hogy miként alkalmazandók az új szabályok az erdészeti igazgatási eljárásokban. A jelen írás – a terjedelmi korlátokra is figyelemmel – megkísérli ráirányítani a figyelmet a legfontosabb új szabályokra, elsősorban nem a hatóság, hanem az ügyfelek oldaláról történő megközelítésben.

A hatósági ügyekben eljáró szervek a legtöbb esetben vagy *államigazgatási szervek* (pl. földhivatalok, erdészeti szolgálat, ÁNTSZ, egyéb ún. dekoncentrált szervek stb.), vagy *önkormányzat*hoz kapcsolódó szervek (jegyző, köregyezőség, polgármesteri hivatal stb.).

Az ügyfelek lehetséges körét kibővítette az új szabályozás: a létesítményekkel kapcsolatos, illetve a tevékenység engedélyezésére irányuló eljárásban ügyfélnek kell tekinteni a *hatásterületen* levő valamennyi ingatlan tulajdonosát és az ingatlan-nyilvántartásba bejegyzett jogszerű hasznárlóját. A hatásterület az, amelyre a tervezett létesítmény vagy tevékenység rendes üzemvitel mellett, folyamatosan vagy rendszeresen számottevő mértékű hátrányos fizikai hatást (pl. árnyékolást, zajterhelést, légszennyezést) gyakorol.

Új elemekkel bővült a szabályozás a *hatóság „hallgatásában”* megnyilvánuló *mulasztása* tekintetében. Az ügyintézési határidő (mely általában továbbra is 30 nap) be nem tartása esetén az ügyfélnek a felügyeleti (felettes) szervhez kell fordulni, amely legkésőbb a tudomásszerzéstől számított 5 napon belül kivizsgálja a mulasztás okát. Mulasztás esetén a felügyeleti szerv újabb határidő kitűzésével a mulasztó hatóságot az eljárás lefolytatására utasítja. Ha az újabb határidő is eredménytelenül telt el, a felügyeleti szerv – néhány esetkör kivételével – az eljárásra haladéktalanul a mulasztóval azonos hatáskörű másik hatóságot jelöl ki, egyidejűleg a

mulasztó hatóság vezetője ellen fegyelmi eljárást kezdeményez, melynek megindítása kötelező.

Az *eljárás megindulásánál* új szabály, hogy az ismert *ellenérdekű, érintett ügyfelet* nemcsak a már meghozott határozattal, hanem már az eljárás megindításától számított 5 napon belül *értesíteni kell*. Ezáltal az ellenérdekű felek nemcsak a jogorvoslati, hanem már az alapeljárásban is gyakorolhatják ügyféli jogait (pl. iratmegtekintés, felvilágosítás-kérés, nyilatkozattételi stb. jogok).

Kibővültek az eljárás megszüntetésének és felfüggesztésének esetei:

A hatóság az eljárást végzéssel megszüntetheti, ha az ügyfél a kérelemre indult eljárásban a *hiánypótlásra való felbírásnak* nem tett eleget.

Korábban le kellett folytatni az eljárást akkor is, ha az ügyfél *nem fizette meg az illetéket* vagy az igazgatási szolgáltatási díjat. A Ket. szerint ez esetben is meg lehet szüntetni az eljárást, ha a hatóság a fizetésre felszólította az ügyfelet, de a felszólítás eredménytelen maradt.

A Ket. lehetővé teszi, hogy a hatóság indokolt esetben az *ügyfél kérelmére is felfüggeszthesse* az eljárást.

Megszűnik az ügyfeleknek az egyik hatóságtól a másik hatósághoz való „küldözgetése”. A Ket. előírja, hogy – az ügyfél kérelme esetén – *a hatóságnak kell beszerezni* az olyan adatokat, amelyek más hatóság nyilvántartásában szerepelnek. Természetesen az ehhez kapcsolódó költséget, illetéket vagy díjat az ügyfél viseli.

A szakhatóságok közreműködése körében három lényeges változást hozott az új szabályozás:

A Ket. szerint most már nem az *ügyfélnek, hanem az ügyben eljáró „ügydöntő” hatóságnak kell megkeresnie az érintett szakhatóságot*. A szakhatóság megkeresésének szükségességét mindig jogszabálynak kell kifejezetten előírnia.

Megszűnt az a gyakorlatban kevéssé érvényesülő szabály, hogy ha a szakhatóság 15 napon belül nem válaszolt, akkor hozzájárulását megadottnak kellett tekinteni.

A Ket. szerint a szakhatóság mulasztása esetén az érdemi döntésre jogosult hatóságnak a szakhatóság felügyeleti szervéhez kell fordulnia.

Viszonylag gyakran előforduló eljárási szabálytalanság volt a gyakorlat-

ban, hogy az ügydöntő hatóság vagy „mellőzte” a szakhatóságot, vagy pedig nem vette figyelembe az állásfoglalását.

Ezen esetköröket a Ket. a határozat *semmisségi okainak* tekinti.

Új eljárásjogi intézmény az ún. *méltányossági eljárás*. Az ügyfél kérheti a törvényi feltételek fennállása esetén, hogy a hatóság az egyébiránt jogszerű határozatát módosítsa, vagy vonja vissza, ha számára annak végrehajtása – a határozat meghozatala után bekövetkezett okból – méltánytalanul súlyos hátrányt jelent.

A Ket. néhány kérdésben közelít a polgári jogban ismert jogintézményekhez, illetve megoldásokhoz: pl.: hatósági szerződés, késedelmi pótlék, költségviselési szabályok:

Ha külön jogszabály lehetővé teszi, a hatóság az ügynek a közérdek és az ügyfél szempontjából is előnyös rendezése érdekében, határozathozatal helyett az ügyféllel *hatósági szerződést köthet*.

A kötelezett késedelmi pótlékot köteles fizetni, ha pénzfizetési kötelezettségének határidőben nem tett eleget, vagy hatósági szerződés alapján igénybe vett támogatást vagy kedvezményt vissza kell térítenie.

A Ket. az ügyfél kérelmére indult eljárásokban – a korábbi szabályozással ellentétben – általánossá teszi, hogy az eljárás költségeit az ügyfél viselje.

Az informatikai fejlődést figyelembe véve a törvény lehetővé teszi az ügyek elektronikus úton történő intézését is.

A Ket. szabályait csak a 2005. nov. 1-től indult eljárásokban és a megismételt eljárásokban kell alkalmazni. A korábban indult ügyekben még a hatályon kívül helyezett 1957. évi IV. tv. szabályai irányadók.

A Ket. meghatározza és szűk körre szorítja azokat a külön eljárási szabályozási területeket, melyekre a szabályai nem terjednek ki. A felsorolásban nem említett eljárásokra a Ket. szabályai teljes körűen kiterjednek, illetve csak ott térhetnek el a külön jogszabályok, ahol azt a Ket. kifejezetten megengedi. Várhatóan nagy számban fognak megjelenni a közeljövőben azok a speciális ágazati eljárási szabályok, amelyek a Ket.-től eltérő szabályokat tartalmaznak.

Dr. Derzsényi Tibor
Jogsegélyszolgálat vezető

**Hirdessen az
Erdészeti Lapokban!**

Az első világrekorder szarvasbika nyomában. II. rész.

Jankó Sándor ny. erdész felvette a kapcsolatot régi barátjával, Farkas Pál szobrászművésszel, Szálka község vezetőivel, Pálfi János polgármester úrral, a lakossággal. Elhatározták, hogy szobrot állítanak a világhírű szarvasbika emlékére, melyet 1891-ben ejtett el Reinspach János helyi lakos. A trófea súlya 15 kg volt, nemzetközi pontozással 243,89 pontot ért el, 60 évig tartotta első helyét. A Természettudományi Múzeum másolatot adott a trófeáról, ennek alapján, valamint alapos környezetanulmány után kezdte el a szobor elkészítését több társával a művész. A csodálatos szobor felavatására aug. 27-én került sor Szálka község főterén. A szobor bronzból készült.

Minden ember hálás és gratulál,

Köszöni a nehéz fáradtságos munkát.

Isten áldja művész urat és a Hazát.

Soká éljen, sokat tudjon alkotni Farkas Pál.

Vadászkürtök hangjára hozták a lobogó zászlót. Elhangzott nemzeti imánk, a Himnusz. Ünnepi feszültséget hordozott a levegő. Decsi Kiss János művész úr beszédére feszülten figyeltek az ünneplők. Pálfi János polgármester úr beszédét ünnepi csend fogadta. Mindenki szívében hála érzése dobogott. A virágos Szálka milliónyi virága most neki nyíladozott. A megyei vendég szavai is elismerően hangzottak. Janovicz István erdésznek a szarvasbika történetéről szóló előadása megható. Szavait a múltból a szarvasbika kortársai, Mayer Károly

erdőmérnök, Montenuovo herceg, a parasztság, kik terményeikkel segítették felnőni a bikát, az elejtője, Reinspach János, a volt sokat szenvedett szálkaiak az égből hallgatták. Azért ragyogott ránk oly gyönyörűen a napsugár. Mindenki szívét ünnepi varázslat fogta el, mikor – a kicsiny falu papja – Prettl Ádám kanonok úr megáldotta a szobrot és a vadászokat. A lakosság példát mutatott a politikusoknak, hogy veszeke-dés, széthúzás helyett összefogással alkotni lehet. Az ünneplők között volt Nagy Ferenc nyugalmazott polgármester úr, ki sok éven át vezette a falut. Ott volt Molnár János nyugalmazott iskolaigazgató úr, ki 1945 óta tanította a szálkai gyerekeket. Neki köszönhető, hogy saját nevelésű, helybeli, lokálpatrióta nagyszerű vezetői vannak a falunak. Idén köszöntöttük 80. születésnapján.

Befejezésül elhangzott a Vadászhimnusz, melyet dr. Kőbalmi Tamás professzor írt, soproni Egyesületünk vadászati tanszékvezetője. Sajnos Jankó Sándorral együtt ő sem élhette meg ezt a csodálatos szép napot. A Vadászhimnust Balázs Árpád zenésítette meg.

Aki teheti, látogasson el ebbe a csodálatos festői szépségű faluba. Az egész térség nevezetes. Bonyhád befogadta Vass Albert szobrát. Itt volt házitánító Vörösmarty Mihály a Perczel családnál. Nem messze van Borjád, ahol Petőfi járt Erzsikével, Rácegres puszta Illyés Gyula hazája. Szekszárdon van Babits Mihály szülőháza. Sióagárd, a Sárköz a Gemenci erdővel, mesés szépségeket rejtene. Könyveket lehetne írni a sok mesés szépséget rejtő tájról.

Mesés, csodás a szálkai erdő

A szarvas szobor őserőt sugároz, lenyűgöző.

Csüggedőknek reményt keltő, élni akarásra serkentő.

Őszekapcsol múltat, jelent, jövőt.

Avatása óta szívünkben ragyog, mint drágakő.

Hőseinkre emlékeztet, kiket betakart a harcmező.

Jelenleg is küzdünk bízva, hogy szép lesz a jövő.

Ha óvjuk a természetet, szeretjünk az erdőt, mezőt, Hazát,

a jövőben is megsegít a teremtő.

Kép és szöveg: **Petz Ádám**

ny. ker. vez. erdész

(az I. rész lapunk 2004. márciusi számában jelent meg)

Keresem:

1. Erdészeti termőhelyfeltárás és térképezés
2. Majer Antal: Magyarország erdőtársulásai
3. Győrfi János: Erdővédelemtan
4. Fenyők termesztése
5. Magyar Pál: Alföldfásítás 1–2. kötet
6. Akáctermesztés Magyarországon
7. Erdészeti növénykerttan
8. Tóth Béla és munkatársai: Szikések fásítása
9. Pántos Gy.: Termőhelyismerettan I–II.

kiadványokat

Hág János

7030 Paks, Király u. 47. • Elérhetőségem du.: 75/315-685

Tájékoztató a Szeniorok Tanácsa üléséről

Az OEE. *Szeniorok Tanácsa* soron következő ülését 2005. május 24-én Budapesten tartotta. Az elnök köszöntötte a tagságot és felkérte a jelenlévőket, hogy kegyelettel emlékezzünk az időközben elhunyt *Abonyi István* kollégánkra, szenior tagtársunkra.

A tiszteletadás után az elnök üdvözlötte: *dr. Ángyán József egyetemi tanár urat, a Szent István Egyetem Intézetvezetőjét, és örömet fejezte ki, hogy „A vidékfejlesztésben az erdőtelepítés agrárszemléletű lehetőségei” címen megkezdett témában folytatódhat a szakmaközi együttgondolkodás, ill. egy olyan információcsere, amely nélkülözhetetlen az egységes szemléletű érdekérvényesítés módjának felismeréséhez.*

A bevezető gondolatok szemléletesen és gyakorlatiasan érzékeltették azokat a kritikus kérdéseket, amelyek szakunk szempontjából is lényegesek és fontosak. Megvilágította azokat az uralgó kockázati tényezőket és nehézségeket, amelyek ismerete nélkül lehetetlen érvényesíteni a szakma érdekeit, egyúttal szolgálni a vidék és az ország gazdasági stabilitását.

Az előző alkalommal említett *dél-amerikai tőkés, nagybirtok modellben* néhány ezer regisztrált gazdasági egységben gondolkodnak. Ilyen felfogásban igen sok mező-, erdőgazdasági vállalkozó kiesne a hazai, mintegy 760 ezer egyéni, ill. 7800 társas vállalkozás kezelésében lévő mezőgazdasági terület művelési lehetőségéből. Az dél-amerikai jellegű módszerrel 300-nál kevesebb 500 ha-t meghaladó gazdasági egység uralhatná ezt a területet. Az uralgó mennyiségi támogatással számos felbecsülhetetlen káros jelenség következne (foglalkoztatás-csökkenés, migráció-felerősödés, monokultúrák „sivatagosító” következményeivel stb.) az arányaiban elenyésző, de kétségtelen technológiai húzó hatásaival. Továbbra is a nagyoknál, ill. az integrátornál maradna a profitcentrum (termelőeszköz-forgalmazás, raktározás, értékesítés stb.) és a kicsik egyre jobban kiszolgáltatottá válnának. A nagytőkét az EU-támogatásokból származó extraprofit érdekli, amelyből a társadalomnak semmi haszna. A támogatásokért folyó, a nagytőke és a nemzeti társadalmak közötti harc még nem dőlt el, hiszen a helyi közösségek és a globális tőke erői feszülnek egymásnak. Az ilyen leépülés megengedhetetlen lenne Európa gaz-

dasága, de kulturális viszonylatában is, mert silányítaná nem csak a gazdasági hatékonysági eszközrendszerét, de a sokszínűségében rejlő emberi minőséget is.

A másik EU-s modell az egyéni, kis és közepes gazdasági egységekre irányulna, ahol nem a művelt terület nagysága lenne a meghatározó (hiszen Európában az átlagos birtok méret 19 ha és az 50 ha-t meghaladó birtok aránya 8,6 %), hanem a vidékek sajátosságai, termékei és minősége kerülne a verseny középpontjába. A versenyképessé válást a társulások különböző formáival lehetne gyorsítani. Tapasztalati tényekkel igazolható, hogy a mezőgazdaság mindig is több volt, mint csak árutermelő ágazat. Gondozta és hasznosította a táj természeti adottságait. Az élelmiszer és más anyagok előállítása mellett munkát, megélhetést biztosított a vidék lakosságának. A helyi közösség számára olyan szociális szolgáltatásokat nyújtott, amelyek a kultúra meghatározó, importálhatatlan részeivé váltak és hiányukban kezdjük felismerni értéküket.

Az EU a változatos, természeti értékekben gazdag, vidéki térségek hosszú távú hasznosíthatóságához dolgozta ki a *többfunkciós agrármodellt*, – talán az időközben eluralkodó mennyiségi termelési funkció ellensúlyozására?! A világ és az egészségesen gondolkodó értelmiség eljutott arra a felismerésre, hogy a vidéki táj és a környezet egyre fontosabb számára. Csakis a „zöld” ágazatok összefogásával, az adottságok és lehetőségek összehangolásával, kiaknázásával biztosítható felelősséggel a fejlődés fenntarthatósága. Azokat a műveleteket pedig, amelyek a termék, ill. szolgáltatások piacosítását segítenék (piackutatás, raktározás, forgalmazás stb.) társulás formájában úgy kell megszervezni, hogy az intézmény ne telepedjen a gazdálkodóra, hanem segítse azt szakmai felkészülésében, mind adminisztratív teendői végzésében.

Egyre nyilvánvalóbb felismerés, hogy a *természeti adottságok megőrzése és a mező-, erdőgazdálkodás egymásrautaltsága elkerülhetetlenül teszik a természeti és szabad javak életzerűbb hasznosításának az összehangolását. Az új megközelítésű környezethasználat átalakításában szükségszerű a következő alapvető célok területi harmonizációja;*

– természetmegőrzés, táj, ökoszisztéma, genetikai sokféleség fenntartása,

– gazdaság beillesztés, ökológiai és kulturális jelleget megőrző földhasználat, – társadalmi beágyazás, oktatás, nevelés, kutatás és lokális, nemzeti jellegű természetörzés. A mező- és erdőgazdaságok az élelmiszer és nyersanyag termelése mellett előtérbe kerülnek a közösségek érdekeit szolgáló funkciók ellátása, amely rendszerek gyökeres átalakításához jelentős (80 %-os mértékű) kiegészítő közösségi források tartoznak.

E tekintetben fontos kérdés *miként tudunk a vidékfejlesztés irányába elmozdulni, amelyben az erdő is jelentős szerepet „játsszik”.*

A *többfunkciós európai agrármodell* egyebek mellett azt jelenti, hogy csökkennek az 1. pilléres, a termeléshez (mennyiséghez) kötődő támogatások és így a *források jelentős része átkerül az agrárkörnyezeti és 2., vidékfejlesztési pilléres* kifizetésekre, a *tájjgazdálkodási elemek támogatásaira. Az ebbe sorolható* jelentősebb támogatott *intézkedések;*

– tájjgazdálkodási agrárrendszerek földalapú támogatása,
– mezőgazdasági beruházások, termékek feldolgozása, értékesítésének támogatása,
– erdőtelepítések támogatása,
– vidéki térségek fejlődésének elősegítése,
– idősök korai nyugdíjazásának, ill. fiatal gazdálkodók támogatása,
– gazdálkodók oktatása, képzése informálása.

Ezen belül a *vidékfejlesztés* eszköztárát, a nemzeti stratégiák *batácsspektrumát négy „tengely” mentén szélesíti* az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alap (EMVA) keretéből.

A *versenyképességet segítő intézkedéseink belül:* a humán erőforrások; (oktatás, szaktanácsadás, higiéniai megfelelés, vállalatirányítás stb.), tőke támogatás; (mezőgazdasági/erdészeti beruházás, infrastruktúra fejlesztés stb.), termékek minőségi és biztonságos előállítása; (környezetvédelmi megfelelés, minőségellenőrző program elősegítése stb.), átmeneti támogatás (önellátó gazdaságok, termelői csoportok felállítására stb.), *részarány: 15 %.*

Mező- és erdőgazdasági földhasználatot segítő forráslehetőség; Mg-i területek fenntartható használatának ösztönzése (kedvezőtlen adottságú térségek, Natura 2000 mg-i területeken; állattöléti, ill. nem produktív beruházások.), *Erdőgazdasági területek fenntartható*

basználatának ösztönzése; (erdősítés mg.-i területeken, agroerdészet, Natura 2000 erdőterületeken környezetgazdálkodás, termelési potenciál javítása stb.), *részaránya: 25 %*.

Vidéki életminőség javítását, új tevékenységeket szolgáló intézkedések: életminőség javításához (szolgáltatások fejlesztése, falufejlesztés, kulturális örökség védelme, szakképzés stb.) kiegészítő tevékenységeken belül (mikro vállalkozások, turisztika, népi mesterségek stb.) *részaránya: 15%*.

A LEADER módszerrel az előzőek céljainak megfelelő területeken adódik további lehetőség, amelynek *részaránya: további 7 %*.

Ismertetésre kerültek még azok a további támogatási lehetőségek, amelyek más feltételekhez kötöttek. Külön megvilágítva azokat, amelyek a hogyanhoz és nem a mit, ill. mennyit termeléshez kötődnek. Bár a vázlatosan leírtakból is kitűnik, hogy a támogatások súlypontja a sajátosságokra helyeződött nem csökkent a lokális, nemzeti szerep sem, hanem növekedett. Tehát van *EU-s lehetőség* cca. 65%-nyi, illetve további 35 %-nyi bármely más tengelyhez kapcsolódóan, *csak a tájékozódást és felkészültséget kellett volna jól megszervezni*. A gondot az jelenti, hogy a lehetőségek megismerésétől sajnos nemcsak a társadalom érdekelt rétegei, de még a szakmai körök is lemaradtak. Ezt a szerepet és a gazdák segítségét szolgálta volna a falugazdász intézménye, amely mintegy 1350 körzetig kiépült, de meg gondolatlanul a politika áldozataivá váltak, 400 körzetre kívánták csökkenteni, amit végül 600-ban sikerült „kialkudni”.

Az előadó végezetül a valós helyzetből származtatható jövőképet meghatározó, -minden „színű” kormányzatra érvényes- következő feladatokat vázolta fel;

Elsőrendű feladat *a környezetbarát, biztonságos élelmiszerek termelése*, az EU többfunkciós, vidékpolitika irányelvei mentén, a helyi gazdaság és táj-adottságok sokoldalúsága megőrzésével, a vidéki lakosság és munkahelyei megtartásával.

A támogatások súlypontja helyeződjön át a vidék fejlődését segítő elemekre úgy, hogy a feltételeket ne a volumen, a „mit” és „mennyit”, hanem a „hogyan” termeljen a gazda/gazdaság, amelynek akkor 80 %-át az EU fizeti és 20 %-át kell nemzeti forrásból fedezni.

Az elvonások rendszere – az adópolitika és közterhek megállapításával – *szolgálja a minőségi gazdálkodási formák versenyképessé tételét*, a kevesebb

anyag és energia felhasználását valamint a környezet kíméletét.

A *termőföld* forgalmát – öröklési, bérleti feltételeit – úgy kell szabályozni, hogy az *a belőle élők biztonságát szolgálja*. A gazdaságnak viszont optimális méreteket kell meghatározni.

A hazai gazdák *földpiaci versenyképességének*, esélyegyenlőségének *az érdekét szolgálóan el kell indítani* hosszú futamidejű *bitelprogramokat*, illetve létre kell hozni az ezt támogató intézményrendszert, gazdabank-hálózatot.

A termelés és a piac életszerű működéséhez arányos érdekeltiségi feltételeket kell kidolgozni, amelynek elősegítésére termékpályás szövetkezeti hálózatot kell építeni (régii „Hangya” szöv. stb.).

A vidék fejlődése, megtartó erejének növelése érdekében olyan *szellemi és fizikai infrastruktúra-hálózatot* kell (tanácsadó, képző, szolgáltató stb.) *kiakálítani*, amelyek szervező, ösztönző hatása mellőzhetetlen legyen.

Az új felfogású jövőkép társadalmi szükségzerűség. A minőségi rendszerváltás minden rétegnek alapvető érdeke, mert egyaránt érinti a városi és vidéki lakosság sorsát. A folyamatok alakulása, eredményessége összefügg azzal, hogy milyen szövetkezésre lesznek képesek az önkormányzatok, az értelmiség, ill. a szakértelmiség és a civil szerveződések.

Az előadást nagy érdeklődés fogadta és a kapott ismereteket meglepedéssel nyugtázták; *Halász Aladár, dr. Szász Tibor, Zatlureczky Lajos*. Kiegészítő észrevételekben a reális helyzetelemzést kiemelve megköszönték a vidéki társadalom valós lehetőségeire, a nemzeti megmaradás módjaira vonatkozó reménykeltő iránymutatást, az életképességünk erdővel való összefüggését. Az elnök a napirend zárásaként a jelenlévők nevében a „Gyökerek és Lombok” c. kiadvány utolsó kötetének átnyújtásával köszönhette meg *dr. Ángyán* professzor úrnak az értékes előadást.

A 2. napirend keretében *Haják Gyula* szenior tagtársunk mondta el „hagyatékoltató gondolatait, *tapasztalatait*”. Az életpálya vázolója során olyan eseményekről hallottunk, amelyek emberiségügyi vonatkozásban világították meg az átélte rendszer visszasságait, a soproni szellemiség korlátokon átható, megtartó, a szakmaiságot szolgáló erejét. Az, hogy a múlt század második felének jelentősebb részében az erdészszakma maradádot alkotott a 8 %-nyi erdőültettségünk emelésével, a különböző műszaki infrastruktúra és technológiák kifejlesztésével, az nem vitatható. A közreadott igen fordulatos gondolatok rá

mutattak arra, hogyha erkölcsben, szellemiségben közel állunk egymáshoz akkor eredményesebbek lehetünk. A dolgok megvalósításában a főnöki, munkatársi viszonyulások „kimenetele” mennyire személyiség-, türelem-, intelligencia- és kollégialitás-függő. Ha képesek vagyunk a folyamatok, a tapasztalatok higgadt elemzésére, a korrekt kapcsolatok ápolására, igényes munkavégzésre, akkor megteremthető az alkotó légkör. Az ilyen légkörben a nehézségek könnyebben leküzdhetők. Az esetenkénti kilátástalanságokon az ilyen kapott, megszerzett és gondozott soproni, selmeci szellemiségre épült barátság segítette át, amelyet a jövő szakmai generációknak őszinte szívvel ajánlunk.

A következő napirend keretében az elnök tájékoztatást adott a Szeniorok munkatervének teljesüléséről, illetve az őszi Bükki NP.-ba tervezett program (előzetesen) szeptember. végére előirányzott időpontjáról. Javaslatok alapján előterjesztette, hogy *dr. Ghimesy László* a megüresedett állandó tagok sorába, illetve *Schmotzer Andrást* az állandó meghívottak (póttagok) sorába válasszuk. A javaslatot a Sz. Tanács egyhangúlag megszavazta.

Az előadást követő észrevételek alapján a következő állásfoglalás alakult ki:

A *Szeniorok Tanácsa* hívja fel az Elnökség figyelmét, hogy az elhangzott előadás témáját egyesületi összejegyzéssel tűzze napirendre. Az erdővel összefüggő támogatási források pályázataihoz a vidékfejlesztés keretében igen jelentős gyakorlati útmutatást kaphatnak az ágazat érintettjei.

Dr. S Nagy László
elnök

Bán István: A medve karmai között

Ez a könyv egy hegyi vadász apának, fiának és az unokájának medve-, kőszáli kecske-, hiúz-, farkas-, siketfajd-, nyírfajd-élményeit tartalmazza vadásznapló-szerű kézírással, fiatalok és gyerekek rajzaival kevés példányban.

Ha valaki szeret Erdély rengetegeiben képzeletben vadászni, feltétlen vegye meg a könyvet.

Az eddig megjelent kötetek:
Vadóc vakációk,
Harc az elemekkel,
Salonkavárás,
Szarvasbögés,
Zimankó.
Beszerezhető a szerzőnél.

Emlékezés Mak¹ Domonkosra

(1755–1804?) születésének 250. évfordulója alkalmából

Azok közül, akik Magyarországon a 18. század második felében egy rendszeres, a tartamosság elvén alapuló erdőgazdálkodás és erdészeti szakoktatás bevezetésén fáradoztak, az elsők között említendő meg Mak Domonkos neve is. Erdészettörténeti irodalmunkban személyével eddig Lesenyi², Tagányi³ és Weisz⁴ foglalkoztak. Mivel életéről és munkásságáról időközben más adatokat is sikerült megismerdnom, mint amit az előbb idézett szerzők közöltek, szeretném ezeket is közzétenni, hogy Mak Domonkos személye és emléke tisztábban álljon előttünk. Ki volt tehát Mak Domonkos?

Született 1755-ben Pesten. Egy jómódú, többgyermekes, polgári családból származott. A jómódúságot csak feltételezem, mert minden fiútestvére felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezett. Egyik bátyja, Mak Sebestyén⁵ a neves szenci „Collegium Oeconomicum”-nak volt egyik tanára.

Egy másik bátyja, Mak ? (keresztneve sajnos ismeretlen) pedig Pálffy János gróf erdőbirtokainak volt a kezelője. Egy harmadik bátyja, Mak Antal, aki 1791-ben nemességet kapott, Pest megyének volt táblabírója és Pest szabad királyi város tanácsnoka és főbírája. Leánytestvéreiről csak ez a feljegyzés volt található: „Szép leány testvérei voltak, azok még nemesebbek voltak deák értelemben.”

Középfokú iskoláit valószínű Pesten végezte. 1776-ban azonban már a nagyszombati egyetem hallgatója. Valószínű, hogy már Nagyszombatban belép a Pálos-szerzetesrendbe, amelynek II. József által elrendelt felosztásáig tagja is maradt.

Mikor a nagyszombati egyetemet 1777-ben Budára helyezik, akkor ott folytatja tovább tanulmányait. Az egyetemen teológiát, bölcsestet és matematikát hallgatott, ahol a két utolsó tárgyból doktorált. Mit csinált azonban az egyetem elvégzése és 1783 között, ezt az időszakot homály fedi. Több mint valószínű, hogy tanároskodott. Az erdészettel a Pálffy erdőbirtokok kezelésével megbízott bátyja által jutott kapcsolatba, aki az erdőgazdálkodás minden területére bevezette. Saját szavai szerint az 1784-es és 1785-ös években bátyja irányítása mellett a Pálffy-család erdőbirtokain tevékenykedett. Tehát még mielőtt II. József a szerzetesrendeket feloszlatta volna, Mak Do-

monkos már erdészeti téren dolgozott. 1786-ban az akkori hercegprímáshoz, Batthyány Józsefhez kerül, ahol 6 éven keresztül a több vármegyében fekvő primási erdőbirtokok kezelése volt rábízva. Ebből az időből származnak azok az erdőterképei is, melyeket ottani szolgálata alatt készített.

Erdőgazdasági ismereteinek és tapasztalatainak bővítése végett 1792-ben Batthyány hercegprímás támogatásával egy külföldi tanulmányútra ment. Több hónapra keresztül bejárta Ausztriát és tartományait (Stájerország, Cseh- és Morvaország), ahol a hegyekben (erdőkben) – saját szavai szerint – ugyanolyan rendetlenséget talált, mint a magyar hegységekben. Az általa felkeresett nagy uradalmi és kincstári erdőbirtokokon főleg az erdei szállítóberendezések érdekelték. Nagyon kritikusan nyilatkozott a látottakról. A szállítóberendezésekről pl. így ír: „Mind ezek a létesítmények és gépek képesek az emberi kedélyben a legnagyobb csodálatot kiváltani, de úgy, ahogy ott állnak, Magyarországon nem használhatók és költségesek.” Mindent feljegyzett és lerajzolt azonban, amiről úgy vélte, hogy hazájában hasznát vehetnék.

Külföldi tanulmányútja alatt valószínű, hogy az erdészeti szakoktatás témájával is kapcsolatba került, mert hazatérése után rögtön egy erdészeti iskola felállításán fáradozott.

Először egy magasrangú császári hivatalnokot, Hardegg grófot próbálta ügyének megnyerni. Ez azonban gögösen elutasította azzal a megjegyzéssel, hogy „felfoghatatlan előtte az, hogy egy lelkész, de különösen egy magyar az erdészeti tudományban jártas lehetne”. Erre a királyhoz folyamodik, akitől egy nyilvános, kiváltságolt, erdésziskola (Forstkabinet) felállítását kéri. A király (I. Ferenc) – a hercegprímás közbenjárására – kihallgatáson fogadja és egyetértését fejezi ki, az iskola felállításával kapcsolatban. Nagy megelégedéssel töltötte el Mak Domonkos az is, hogy a király miután említést tett neki a Hardegg gróffal esett sérelméről, ezeket a szavakat intézi hozzá:

„én a lelkészek között nagyon tanult főket találtam, így nem értem, hogy Hardegg gróf miként kételkedhetik a tudományukban.”

Ezek után a királyhoz intézett kérvénye átkerül a magyar udvari kancellári-

ához, ahol Lányi királyi tanácsos több kérdés megválaszolására kéri fel Mak Domonkost.

Az első kérdésre, hogy mit ért a létesítendő „Forstkabinet” alatt, azt feleli, hogy az alatt egy nyilvános, kiváltságolt iskolát ért, amelyben erdészettudományt, erdőgazdaságtant és gyakorlati földméréstant kíván előadni. Hozzáfűzi még, hogy ezt majd a felterjesztéséhez hozzácsatolt „Rendszerez bevezetés az erdészeti tudományokba” cím alatt, még érthetőbben meg fogja magyarázni.

Egy másik kérdésre, hogy hol és hogyan sajátította el ezt a tudományt, azt válaszolja, hogy mérnöki és erdészeti könyvekből, tapasztalatból és gyakorlatból, és mint már említve, bátyjánál a Pálffy-család erdőbirtokain. Ezután pedig hosszú éveken keresztül a primási erdőket kezelte.

A kérdések megválaszolása után azonban az udvari kancellária tovább halasztgatta az iskola felállításához szükséges döntést. Végül arra az elhatározásra jut, hogy Mak írjon előbb egy erdészeti tankönyvet, amelyet azután a „Pesti Egyetem” vagy más szakértő vizsgáljon felül. A vizsgálat tárgya legyen a szerző ezirányú képességének megállapítása, valamint ajánlat arra, hogy az erdészettudomány oktatására egy külön tanszék állítasson fel, vagy ezt talán egy olyan katedrán adják elő, amelynek tananyaga ezzel a tárggyal kapcsolatban áll. Mak Domonkos azonban sejtette, hogy nemcsak Issten malmai őrölnek lassan, hanem a hivatalok ügyvitele még lassabban működik. Ezért ügye előbbre vitelének érdekében 1793 januárjában a „Regnicoláris Bizottsághoz”⁶ fordult. Ebben az ékes magyar nyelven írt feliratában részletesen tárgyalja, hogy miért látja szükségesnek a Magyar Hutának közhasznára az Erdőlés Tudományának nyilvánvaló Oskoláját Országunkban felállítani. Ebben a felterjesztésben kitér arra is, hogy mit szándékozik ebben az „oskolában” oktatni.

„E letzkék átaljában e következő főzikkelyekből állanak.

1-ór: Az erdők főmivoltának esmertetése. Hová a legnevezetesebb fanemeknek, melyeket Magyarországon és ő Felségének egyéb birodalmaiban vetni, ültetni és nevelni lehetne, bellyeges tüntetője, avagy magyarázó laistroma, azután pedig ugyanazoknak

vetése, ültetése és nevelése erant való szükséges oktatás tartozik.

2-or: Azon állapotoknak előterjesztése, mellyel az erdőkben vagy természet szerént, vagy történetből találhatnak, vagy lehetnének, ugyanazoknak hasznaival együtt.

3-or: Az erdőknek leghelyesebb gondviselése és az erdőkből vonható hasznoknak és nyereségeknek legbizonyosabb módjai.

4-er: Az erdei jussak, ugyanazoknak határai, törvényei, és miképpen lehessen azokat leghasznosabban gyakorolni.

5-ör: A számvetés, rajzolás, vízépítés és a gyakorlásbeli földmérés, a mennyire az Erdőlés Tudományjára szükségese és ugyan azoknak az erdőlésbeli gazdálkodásra való alkalmaztatása."

Érdekessége még ennek a felirtnak, hogy tudomásom szerint itt fordul elő először a „fagazdálkodás” fogalma, mint egy önálló, erdészeti gazdasági ágazatot jelentő szakszó: „Az ilyen és a még ezeknél is nagyobb rosszak, melyek az Erdőlés Tudományának és a fagazdálkodásnak fogyatkozásából támadnak...”

Végül, hogy a „Méltóságos Deputatio!” bizalmát megnyerje, érdemeit is felsorolja, amelyek szerinte érdemessé tennék arra, hogy a felállítandó erdészeti iskola vezetésével megbízzák: „Ha azonban a Philosophiának és Mathesisnek Doktoratussa, mellyet Magyar Universitástól vettem; a Nemesség, mellyet magamnak a több Vármegyékben fekvő Primatiális Erdőknek rendbeszedése, Magyar Ország legnagyobb folyovizeinek korlátozása, és sok ártalmas motsároknak kiszáritása, s több ilyen igyekezetek által érdemltem; a Stíriai és Austriai erdős hegyeken sok alkalmatlanságokkal, és tsak Hazámnak javára tett útazásaim, és azon készülétek, mellyeket a végből, hogy mindenféle fák-nak neimeiből az Erdőlés’ oskolájában elkerülhetetlenül szükséges gyűjteményt tsinálhassak, uj útazásokra megtettem, ha, mondám, mindezek mint annyi való-ságos érdemek, nékem az említett bizodalomnak legalább nagyobb részét megszerzhetik, nem lesz egyébként hátra, hanem hogy Ő Felsőségének és Országunk’ Nagyjainak Kegyelmes Parantsolatit mély alázatossággal várjam, és révén, örömmel teljesítem.” A „Méltóságos Deputatio” azonban ezt a felterjesztést ugyanúgy elodázta, mint a magyar udvari kancellária a másikat. Bekövetkezett tehát az, amit Mak Domonkos a Kancelláriához írt utolsó folyamodványában szinte látnoki módon megérezett:

„Ha azonban nem lenne kívánatos, ezt az iskolát ilyen módon felállítani,

akkor nem szabad tovább bánkódnom, vagy magamnak valamikor szemrehányást tenni, mintha nem akartam volna egy jóra való polgár kötelességét teljesíteni, mivel hazám javára sok vesződség mellett, szintén összes pénzemem is feláldoztam, így valóban azt tettem, amit tudtam.”

Ezzel azonban Mak Domonkos életútjának még nincs vége. Lesenyi a már említett munkájában a következő szavakkal végzi Mak munkásságáról való értekezését: Nem tudjuk, hogy mi lett a későbbi sorsa Mak Domonkosnak... Nem tudjuk, hogy megmaradt-e továbbra is az erdőgazdaság művelésének munkásai között...

Sajnos nem maradt meg. A francia forradalom eszméi Magyarországot is eléri. Mak Domonkos 1794-ben bekerül a „Martinovics-féle összeesküvésbe”⁷. Ez miatt, ez év decemberében letartóztatják. Először tagadja a vádat, de miután Verseggy Ferenc, aki beszervezte (szintén volt pálos rendi szerzetes) rávall, beismerő vallomást tesz. Védőügyvédje Madách Sándor lett, aki Madách Imre költőnek a nagyapja volt. Mak Domonkos mindjárt a per elején súlyosan megbetegedik. Ebből a betegségéből nem is lábál fel többé. A bíróság felség sértés és hűtlenség vádjá miatt 3 évi várfogságra ítéli, amelyet a Brünn melletti spielbergi várban kell neki elszervezni. Betegsége miatt azonban már 1796 őszén szabadlábra helyezik. Ezután testben és lélekben megtörve írja Batthyány hercegprímáshoz könyörgő leveleit!⁸ Ezekben a levelekben megrázóan ecseteli sorsát, hogy letartóztatása óta nyugdíját megvonták, és most nagybeteg, minden támogatás nélkül, nagy ínségben él. Batthyány hercegprímás 1798-ban eléri az „irregularitásból” való felmentését (ennek érdekében még a „Szentszékkal” is történik levélváltás), és szerzetesi nyugdíjának visszaadását is. További életéről eddig nem sikerült más adatot megtudni. Meghalt Pesten, valószínű 1804-ben. Személyében egy nagy tehetségekkel rendelkező, hazájáért mindenét feláldozó, tiszta életű, tragikus sorsú embert tisztelhetünk. Az első volt Magyarországon, aki egy erdészeti iskola felállítását kezdeményezte. Szintén az első volt, aki a hazai erdőgazdaság fejlesztése érdekében egy hosszú, külföldi erdészeti tanulmányútra ment.

Ezenkívül mint már említve, az elsők között volt, azok közül, akik Magyarországon a 18. század második felében egy rendszeres, tartamos erdőgazdálkodás alapjait lerakták. Örizzük meg emlékét kegyelettel.

Irodalom

1. Nevét több változatban lehet olvasni: Mak, Makk, Mack. Én a Mak írásmódot választottam, mert kéziratos munkáit mindig így írta alá.

2. *Lesenyi F.* (1940) Erdészeti szakművelődésünk és felsőbb erdészeti szakoktatásunk történelmi alapjai. M. kir. J. N. Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem. Sopron. P. 62–64.

3. *Tagányi K.* (1896) Magyar erdészeti oklevéltár. II. k. p. 622–625. O.E.E. Bp.

4. *Weisz L.* (1929) Mak Domonkosról. Adalékok az erdészeti szakoktatás történetéhez hazánkban. Erdészeti Lapok, 68: 133–141.

5. *Dóka K.* (1992) Térképgyűjtemények az egyházi levéltárakban. Magyar Országos Levéltár. Bp. p. 96.

6. *Mak D.* (1793) Terv az erdők műveléséről. Országos Széchenyi Könyvtár Kézirattára, Fol. FLung. 790.

7. *Benda K.* (1952–1957) A magyar jakobinusok iratai. I–III. k. Budapest

8. Esztergomi Prímási Levéltár (1796–1798) Batth. III. PE. No. 82.

Leipold Árpád

Nyírfalvi Károly

A fák

tekeregnek az
ég felé, mint őrtű híd
föld és ég között

engedj olvasni
pórusaidból te vén
aggastyán, te bölcs

a mészfehér ég
alatt félholt fa mesél
a villámlásról

egyetlen egy fa
ágas-bogas sziget a
sziget közepén

sorban állnak a
fák, összefogódzva
egymást segítve

töredékek a
réten, hírnökei az
egykori fáknek

állnak párban, mint
királynő és a király
holtáig együtt

vizek sodrában
ágak, törzsek, rönkök, meg-
annyi áldozat

Zempléni tanulmányút

A Szeniorok Tanácsa, valamint a budapesti FVM Helyi Csoport közös tanulmányutat bonyolított le a Zempléni-hegységben, az egyesületen belüli különböző szervezeti egységek eredményes együttműködésének jegyében.

A Szeniorok Tanácsa a tanulmányúttal egyben annak a szíves meghívásnak tett eleget, amelyet még a Tanács 2003. november 4-i ülésén tett *Haraszthy László* úr, a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium h. államtitkára, az Országos Természetvédelmi Hivatal vezetője. A meghívás egy nemzeti park területére szólt, s ennek megfelelően a zempléni rendezvény házigazdája a Bükki Nemzeti Park (BNP) volt, de alaposan közreműködött az Északerdő Rt. is.

A sátorlajújhelyi vasútállomásra vonaton érkező résztvevőket *Duska József*, a BNP igazgatója fogadta több munkatársával, majd innen gépkocsikon a Füzér községben lévő bázisukra, a Koronaőr Vendégházhoz utaztak.

A szakmai program helyszíne a Füzéri Erdőbirtokossági Társulás felújítás előtt álló hegyvidéki gyertyános-bükkös-tölgyes erdeje volt. A helyszíni bemutatók azt demonstrálták, hogy ezekben az erdőkben lehet olyan erdőgazdálkodást folytatni, amely mind az erdőtulajdonos, az erdőgazda, mind pedig a természetvédelmi szervek igényeit kielégíti.

1999-ben vette át a gazdálkodást az említett erdőbirtokossági társulás. Óvatosan fogtak munkához, mert a pénzüik kevés volt, s nem akartak nagy összefüggő vágásterületeket létrehozni. Ezért a természet és az idevágó szakirodalom útmutatásait követve, pontból kiinduló felújítást alkalmazzák és készletgazdálkodó fahasználattal kezelik erdejük nagy részét.

Az eddigi tapasztalatok jók: az ápolási költségek csökkentek, de a társulás pénzbevétele nem csökkent. A faállomány fejlődése az elegyes, vegyes korú és méretű, többszintű, állandó talajborítást biztosító szerkezet irányában halad. Mivel a Zemplénben a bükk növekedése gyors és erőteljes, a tölgy felneveléséhez nagy türelem kell. Ehhez a témához azonban a természetvédők hozzáfűzték: az állományelemek több évszázados távon állandók maradnak.

Bizonyos vita alakult ki azon, hogy szabad-e teljes záródású, jó növekedésű, növedékfokozó gyérítési korban levő Luzulás-bükkösben lékes megbontást alkalmazni annak érdekében, hogy a már

említett többszintű, vegyeskorú, differenciált állomány szerkezet idővel kialakuljon. Akik ezt vitatták, jelentős értéknövekedésveszteségre hivatkoztak. Az ellenkező vélemény képviselői mellett törtek pácát, hogy a kívánt irányú átalakítást egyszer el kell kezdeni, s ehhez elsősorban az erdőben spontán módon keletkező lékeket kell felhasználni és azokat fokozatosan szélesíteni.

Szóba került az erdőkhöz csatlakozó, azok közé ékelte kiterjedt hegyi rétek problémája is; ebben az esetben konkrétan a természetvédelem szempontjából számos zoológiai és botanikai értéket rejtene. Jellegük megmaradása szempontjából nagy veszély a szívós és sűrű siskanádtipp, a *Calemagrostis* terjedése is. Kaszálni vagy nem kaszálni? – ez a természetvédelem előtt álló nagy kérdés.

A helyszíni bemutatót *Frank Tamás* ÁESZ erdőfelügyelő vezette, oldalán *Laczkó Péter* erdőbirtokossági szakirányító erdész (akinek már az édesapja, sőt nagyapja is ezen a területen volt erdész). Résztvevő és aktívan közreműködött a BNP részéről *Duska József* igazgató mellett *Firmánszky Gábor* tájegységvezető, *Hercsák József*, a Tokaj-Bodrogzug Tájvédelmi Körzet vezetője, *Bak Imre* BNP erdészeti előadó, *Pelles Gábor* és *Papp Viktor Gábor* biológus, valamint *Szegedi Zsolt* és *Szegedi Gábor* természetvédelmi őr.

A terepi tapasztalatcsere napjának estéjén a bázisul szolgáló vendégház éttermében találkozott Haraszthy László KvVM-h. államtitkár a tanulmányút résztvevőivel. A konzultációs beszélgetés bevezetéseként elmondta, hogy Magyarországon sok védett erdő van és ebből a tényből sok ütközés is keletkezik. Egy szűk réteg érdeke az, hogy ez az ütközés folyamatos legyen. A természetvédelem érdeke az, hogy a nemzeti parkok erdőiben a kritériumoknak megfelelő erdőgazdálkodás folyjon; mindegy, hogy ezt kik végzik. Az állami erdőgazdasági részvénytársaságok a természetvédelmi kritériumokkal ellentétes gazdálkodást folytatnak. A két ágazat ütközését nem a természetvédelmi őr és a kerületvezető erdész szintjén kell rendezni.

Haraszthy László elmondta, hogy megtörtént a „Natura 2000” területek kijelölése. Felelős erdészeti vezetők azonban írásban léptek fel ellene, holott az Európai Unió pl. a cseres-tölgyesekben még kevésnek is találta a kijelölt területet. Elmondta továbbá, hogy egy nemzeti park törvény megalkotásán dolgoznak.

Alakul egy Természeti Erőforrások Minisztériumának terve is; a bányászat és erdészet még hiányzik belőle.

A magánerdőkről szólva az államtitkár úgy látja, hogy a szektorban vannak szép erdők is. Itt súlyos konfliktuslehetőség áll fenn. Megoldást kell találni abban is, hogy a fokozottan védett erdőkben nem volna szabad fát vágni. A vad által okozott problémákat érintve, annyit mondott Haraszthy László, hogy nézzenek tükörbe a részvénytársaságok.

Haraszthy Lászlót követően *Kovács Jenő*, Füzér község polgármestere, „civilben” erdésztechnikus, magánerdőgazda és a Füzéri Erdőbirtokossági Társulás elnöke ismertette erdőgazdálkodásuk történetét. A község határ erdőültése már jelenleg is 70% fölötti és még tovább növekszik. Jelenleg egy natúrpark létrehozásán dolgoznak öt környékbeli önkormányzat részvételével, amelynek a célja: értékmegőrzés, a hagyományok folytatása és a helyi megélhetés elősegítése ipartelepítés nélkül. Létre kívánják hozni a Magyarországi Natúrparok Szövetségét is, a már működő kilenc natúrparkkal karöltve.

A tanulmányút második napján a résztvevők *Cserép Jánossal*, az Északerdő Rt. vezérigazgatójával folytattak konzultációt a bázison. A 108 ezer hektáron 19 szervezeti egységgel gazdálkodó részvénytársaság évente 220–230 ezer m³ fát termel ki. (Területük 70–75%-a kerül a természetvédelmi oltalom valamilyen fokozata alá.) Az erdőfelújítás 87%-a természetes úton történik. A tájidegennek minősített lucfenyőt (bár természetes úton igen jól újul!) a kitermelés után bükkal cserélik le.

A kitermelt fából 50 ezer m³ a fűrészipari alapanyag, amiből a közepes minőséget saját üzemekben felfűrészelik, a jó minőségű rönköket azonban eladják. A fafeldolgozást, konkrétan a ládi fűrészüzemet fejlesztik: optimalizáló berendezést, sorozatvágó fűrész és vákuumos szárítót állítanak munkába.

A vállalat munkakönyves dolgozóinak létszáma 500 fő körül van, de 2700 embernek adnak munkát. Az erdészetek nagysága 4500–14 000 hektár közötti.

A szakmai program befejezéseként a résztvevők megtekintették a Pálházi Erdészeti Igazgatóság által létrehozott érdekes, szép és értékes Erdészeti, Vadászati és Természetvédelmi Gyűjteményt, majd továbbgondolásra érdemes tapasztalatokkal bőségesen gazdagodva tértek haza.

Dr. Király Pál

„Aranydiplomás évfolyamok emlékező könyvei”

A közelmúltban, egymást szorosan követve három darab, erdészek életútját bemutató könyv jelent meg.

Mint oldott kéve... 2003 nyara, Sopron, Sopron... Te vagy az oka mindennek 2005 eleje, Hagyfásák üzenete 2005 tavasza.

A megörökített események egy jól körülhatárolható időszakban zajlanak (1943-1954) – egyetemi évek –, a megszerzett ismeretek hasznosítása pedig az elmúlt fél évszázadban történt. Mindhárom könyvnek azonos az érdekerülete, mégis egymástól függetlenül jöttek létre. Legalábbis látszólag.

A könyveket bemutatva rögtön az elején gondban vagyok: nem tudom a műfajt meghatározni. Hova lehetne be-

sorolni? Legközelebb áll a valósághoz talán az a l m a n a c h megnevezés (gyűjteményes mű). Lexikon? Több közéleti lexikont tanulmányoztam, ez lehetne Erdészeti lexikon. Erősen sántít, mert a bemutatott erdészek időben elhatárolása erőltetettnek tűnik. Miért épben őket emeltük ki?

Akkor hát mi legyen? Mentségemre szóljon, hogy maguk a szerzők sem tudják:

„... a műfaji besorolás megoldhatatlan. A főiskolai emlékek, szakmai életrajzok, bővebben leírt életutak, emlékezetes élmények egyéni megfogalmazásban leírt gyűjteményei ezek, amelyek háttéréből feldereng hazánk történelmének 1940 és 1990 közötti viharos fél évszázada, az er-

dészeti szervezet kanyargós, rögös útja is...”

Szeretnék a vallomásból két kifejezést hangsúlyozni:

„egyéni megfogalmazás”

„földereng Hazánk történelme”

Ezekbe a szavakba kapaszkodva, ezekre támaszkodva megkockáztatok egy meredek kijelentést:

Firmáinknak köszönhetően *történelemkönyveket* vehetünk kézbe!

Mondom ezt azért, mert úgy gondolom, hogy a történelem nem más, mint az egyéni sorsok összessége. Márpedig ezekben a könyvekben, majd ezer oldalon 454 mérnök életútja elevenedik meg, olyanoké, akik munkájukkal valóban történelmet írtak.

Fuják József

Egy nemes nyáras sorsa

Néhány éve a volt Városléti Állami Gazdaság 20 hektáros 18 éves nemes nyár faállományt kínált lábon álló állapotban megvételre erdésztechnikus barátnak. Ezt előzetesen közösen tekintettük meg.

Kecskemétnek régi, 940 négyzetkilométeres határában ez a városléti terület volt a legjobb rész. (Az egész Kárpát-medencében csak Szabadka és Debrecen közigazgatási területe volt valamivel nagyobb.) Itt főként löszön kialakult mezősségi talajok vannak. Ez a rövid gátsforduló nemes nyárasoknak eddigi tapasztalataink szerint kedvező és a gazdaság más hasonló területein szép fejlődésű cellulóz-nyárasokat ismertünk.

A biztos vásár reményében mentünk tehát a helyszínre, különösen amikor megtudtuk, hogy híg trágyalé kihelyezésére szolgáló tág hálózatú olasznyár ültetvényről van szó, hiszen a szerves trágyás öntözésnek javítania kell a termőhelyet.

Azonban a várt szép ültetvény helyett ennek pont az ellenkezőjét találtuk, és megdöbbenésünk még fokozódott a részletes bejárás során. A kiritkult, lábon száradt, csúcsháradt, beteg faállományban egészséges fa talán egy sem akadt.

A kísértő telepvezetőtől megtudtuk, hogy a sok év alatt kihelyezett trágya-

lé olyan sertésektől származott, melyeknek a táplálékába lényegesen több só kevert, hogy jobb étvágyuk legyen és hamarabb elérjék a kívánt súlyt.

Ezt a töményebb sós lét a fák nem tudták elviselni. Pusztulásukhoz az is hozzájárulhatott, hogy az állatállományhoz képest talán nem volt elég nagy a befogadó nyáras területe.

Ezek után az üzlet elmaradt, illetve kollégám csak a faállomány kitermelését vállalta.

A fák pusztulása hasonló az utak és vasútvonalak mentén tapasztalható károkhöz, amit a hőeltakarításnál alkalmazott szószórás és a gyomirtószerek használata okoz. Ezekre leginkább az akác és a nyáras érzékenyek (vidékünkön főként ezek a fajok vannak az utak mellett.)

Egyébként a tárgyalt területet azóta kivették az „erdő” művelési ágból.

Sipos Sándor

OMÉK 2005

Ez évben az Agrármarketing Centrum anyagi támogatásával Egyesületünk kiállítást szervezett az Országos Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Kiállításon. A SKICC Kft., ragyogó kivitelű standot épített, melyet a résztvevő szervezetek méltóképpen rendeztek be. A standnak sikere volt a látogatók körében. Elsősorban az erdei iskola és az erdei szálláshelyek álltak az érdeklődés középpontjában. A stand létrehozásában részt vállalt a Mecseki Erdészeti Rt., az EGERERDŐ Rt., a MEGOSZ, a Soproni Gyermek és Ifjúsági Tábor, Az erdők háza, Dósa Gyula kollégánk. Sza-

bó Lajos erdészvezető, egy „élő” erdei gomba kompozícióval aratta a stand legnagyobb sikerét. Köszönjük a napi áldozatos munkát Bodnárné Palka Réka turisztikai munkatársnak (MEFA Rt.) és Vincze Lászlóné, Marikának, Mester Gézáné, Jucinak, akik nap, mint nap a látogatók rendelkezésére álltak.

Kép és szöveg: **Ormos Balázs**

Az emberkéz alkotta Hollandia

A bürokrácia fellelője, Brüsszel

Fotó: Pápai G.

Fotó: Pápai G.

Tanulmányúton vettek részt az OEE Állami Erdőgazdálkodók Pártoló Tanács tagjai Hollandiában és Brüsszelben. Ez évben a csapattal tartott az FVM Erdészeti Főosztály vezetője, a MEGOSZ elnökségi tagja és lapunk főszerkesztője is.

Az utazás során bebizonyosodott, hogy Hollandia emberkéz alkotta ország, mely minden rezdülésében érzékelhető volt. Ennek egyik meghatározó eleme a víz, mely mindenhol jelen van. A tengertől elnyert szárazföldek és számtalan csatornahálózat az emberi döntések és cselekvés nyomán valósult meg. Még a mezsgyék nagyságát és határát is víz, a csatornák befolyásolják. A visszanyert földeken a háziállatok milliói legelnek, külterjes módon. Ellentétben a hazai csökkentett állattalánnyal! Természetesen az állattartás és hasznosítás lényegesen több hozzáadott értéket produkál, mint a növénytermesztés.

Egy dunántúli ország hihetetlen gazdagságot halmozott fel. Még mai is érezhető a gyarmatosítás szelleme és eredménye. A logisztika magas fokát érték el, ahol a tengeri és szárazföldi közlekedés tökéletes összhangja érvényesül.

A gyarmatosítás megszűntével sok ember választotta lakhelyéül Hollandiát, ezért mindenféle színű ember megtalálható itt. Amszterdam, a tanulmányút bázishelye, csatornákkal behálózott, cölöpökre épült város. A házak a drága cölöpös építkezés miatt keskenyek, kis alapterületűek és több emeletesek. Gyakran megdőlnék, de bírják az elemek támadásait. Amszterdam sokszínű város. A régi világ művészeti emlékei és a mai élet szennye keveredik.

Megtekinthettük az országjá-

rás során a tengeri viharok pusztításai ellen épített óriási gátrendszert, mely egyben idegenforgalmi látványosság is. Látogatást tettünk egy faiskolában, ahol a holland módszerekkel ismerkedhettünk meg.

Végül elbuszoztunk Brüsszelbe, hogy tájékozódjunk az EU erdészetet érintő szabályairól. A Parlamentbe való bejutás nem volt egyszerű. Bejelentkezés, másik ajtóhoz való átirányítás, biztonsági kapun való bemenetel, a vendégnek járó ragasztós csík a megjelölésre és egy háromnegyed órán belül már bent is voltunk. Fogadott bennünket egy tárgyalóban az erdészeti ügyek fejlesztéséért megbízott német EU képviselő. Elmondta, kár, hogy nem hamarabb jöttünk, mert már összeállította az új erdészeti anyagot az EU parlamentnek. A megérkezett *Tabajdi Csaba* magyar képviselő biztatott, hogy adjuk csak be javaslatunkat, ő intézkedik, hogy figyelembe vegyék, ha kell módosító indítványként adja be a parlamentbe. Egyébként is a német képviselő volt kelenémet, aki szereti a magyarokat, többször járt a Balatonnál annak idején és biztosan segíteni fog. Lobby! Több ezer lobbycég működik egyébként Brüsszelben! Ígéretet kapott a magyar delegációtól,

hogy rövidesen megkapja a kért anyagokat. Közben *Glattfelder Béla* magyar képviselő, aki megszervezte a parlamenti programot, a termen kívül várakozott! Rövid időre bepillanthattunk az éppen folyó parlamenti ülésre. Tilos a fényképezés itt is, ennek ellenére a fényképet közreadom. A leírtakból is érzékelhető, hogy nem a legkellemesebb benyomásokkal távoztunk az EU parlament épületéből.

Az IUCN brüsszeli, központi irodaépületében, *Marghescu Tamás* igazgató egy szakmai megbeszélést, kis konferenciát készített elő a magyar és nem magyar EU szakemberekkel. Kiemelt téma a természetvédelem volt. Megtudtuk, hogy a Natura 2000 területek kijelölése hazánkban még mindig nem elegendő és a kezelési tervek elkészítésébe be kell vonni a tulajdonosokat és kezelőket.

A program zárásaként a tanulmányúton résztvevő szervezetek fogadást adtak a jelenlévő magyar parlamenti EU képviselők és szakemberek részére. Az esti baráti együttlét sok információt adott és tennivalót jelezte ki a résztvevők számára.

Köszönjük *Glattfelder Béla* képviselő úr és titkára *Mezei Dávid* segítségét, hogy az EU parlamentbe bejuthattunk.

Köszönjük *Marghescu Tamás*nak, Egyesületünk régi támogatójának a brüsszeli szervezést, a nagyszerű konferenciát és fogadást, mely megkoronázta a tanulmányutunk programját. Köszönjük az AB Agro utazási iroda segítségét is.

Bízom benne, hogy a tanulmányút résztvevői is gazdag szakmai, kulturális és emberi tapasztalatokkal tértek haza, amit munkahelyükön hasznosítani tudnak.

Ormos Balázs

Fotó: Ormos B.

Fehér Dániel emlékülés

Az emlékülés résztvevői az Egyetem rektori tanácstermében

A Magyar Professzorok Világtanácsa (MPV) 2005. november 18-án emlékülést tartott Fehér Dániel professzor, akadémikus, a Soproni Erdőmérnöki Főiskola Növényteni Tanszékének egykori tanszékvezetője és a főiskola dékánja halálának 50. évfordulóján. *Dr. Faragó Sándor* rektor Fehér Dánielről szóló megemlékezésében külön kiemelte, hogy a professzor kutató tevékenysége külföldön a magyarországinál nagyobb elismerést váltott ki. *Dr. Verő József* kutatóprofesszor, akadémikus méltatta Fehér Dániel tudománytörténeti jelentőségét. *Dr.*

Bartha Dénes professzor, mint a Növényteni Tanszék tanszékvezetője egykori elődjéről, Fehér Dánielről tartott érdekes dokumentumokkal alátámasztott előadást, külön kiemelve oktatói-kutatói kiválóságát, tudományos munkásságát. *Dr. Kecskés Mihály*, a Magyar Professzorok Világtanácsának elnöke a tanítványok részéről emlékezett Fehér professzorra, emberközelbe hozva személyiségét. Kecskés professzor a MPV Fehér Dániel emlékérmét nyújtotta át *dr. Faragó Sándor* rektornak és *dr. Bartha Dénes* tanszékvezető egyetemi tanárnak, illetve az

Fehér Dániel szobra az Egyetem botanikus kertjében

MTA Szabolcs-Szatmár-Bereg megyei Tudományos Testületének Lónyay emlékérmét adta át a már korábban Fehér Dániel emlékérmével kitüntetett volt Fehér Dániel tanítványoknak: *dr. Manninger Ernő* professzornak és *dr. Vancsura Rudolf* docensnek. Köszönet illeti *dr. Lipták József* professzort, a MPV ügyvezető titkárát, aki felvetette az 50 éves jubileum megtartásának gondolatát és annak megszervezésében is érdemben vett részt.

Dr. Kecskés Mihály
Fotó: Egyetem

Hol a Hazám?

Anyám halott már sok-sok éve.
– Fölüzen néha fűbe'-fába'.
Apám sincs már. Alig egy évvel
Szép csöndesen elment utána.

A ház, ahol megszülettem,
mit épített apámnak apja,
romladozik ott kinn a pusztán.
Nem az enyém, idegen lakja.

Tanyánk, ahol húsz évet éltem,
(gyermekkorom és ifjúságom,
fészek, ahová visszatértem,
kemény valóság, sok-sok álom,

öröm, játék, tömérdek munka,
– minden, amit megér az ember –
havas telek és poros őszyk,
tavasz, virágzó búzatenger...)

nincs már sehol. Vert fala földön.
Istálló, kamra: földrakások.
Kemencénk még dacol a téllel,
benne már nem sütnék kalácsot.

Az iskola, ahova jártam,
ahol kaptam szellemi kincsem,
a kultúrház, a községháza:
nincsen sehol, már nyoma sincsen.

A sárbaftúlt dűlőút mellett
nem találok tanyákat, fákat,
sem akikkel itt éltem együtt:
ismerősöket, cimborákat.

Elszóródtak mind szanaszéjjel.
Az akácsort kivágták tőből.
Nem köszönnek rám ismerősök,
csak a tanyai temetőből.

A Dunántúl, ahol most élek,
kiknek eszmém, tudásom adtam,
nem fogadott el. Én csak jött-ment,
örökké idegen maradtam.

S nagyobb hazám, e kicsi ország!
Rossz napjai lassan peregnék.
Nincsen jelene, sem jövője.
Koncává váltnek.

Lettünk megint idegen gyarmat.
S árva országom szegény népe
– koldusként kapva alamizsnát –
lett a gazdag Nyugat cselédje.

Egyedül ballagok az úton,
Üresen lóg a hátizsákom.
Nem maradt semmim, szétszotztottam.
Tán űrzi sokszáz volt diákom,

de nincs egy sem, ki velem jönne.
Cimborám csak a néma bánat.
Ősz fejjel egyedül maradtam.
Nem tudom, hol lelem hazámat!

Bátaszék, 1995. november
(Egy 65 éves nagypapa verse)

(Dráva Völgye iskolautújság)

JEGYZŐKÖNYV

készült az Országos Erdészeti Egyesület Elnökségi üléséről.

OEE Klub terem, Budapest, Fő u. 68.

2005. november 22. 10 óra

Cserép János elnök köszöntötte a megjelenteket, az elnökség tagjait és a meghívottakat. (Megjelentek: *Duska József* alelnök, *dr. Péli Miklós* magánerdőkért felelős alelnök, *Bejczy Péter*, *Molnár György*, *Firbás Nándor*, *Puskás Lajos*, *Pallagi László* (később érkezett) régióképviselők; *dr. Szikra Dezső* Erdészeti Lapok SZB elnök, kimentésüket kérték: *Doros István* erdésztechnikus alelnök segítő, *Firbás Nándor*, *Csiba Imre* régióképviselők, meghívottak közül megjelentek: *Kolozsvári Ákos* EB elnök; *Kulcsár Zsolt* vezérigazgató (HM VERGA Rt.), *Diósi Gyula* vezérigazgató-helyettes (Bakonyerdő Rt.), *Stubán Zoltán* HCS titkár (Pápai HCS), *Schumacher István* HCS titkár (Veszprém HM), *dr. Sárvári János* MEGOSZ főtitkár, *Pápai Gábor* főszerkesztő, *Ormos Balázs* főtitkár, *Mester Gézáné* titkárságvezető).

Cserép János elnök megállapította, hogy az elnökség 7 fővel határozatképes. Az írásban előre jelzett napirenddel az elnökség egyezett.

1. Emlékezés Riedl Gyula könyvtárvezetőre.

Dr. Sárvári János könyvtárunk dolgozója, *Riedl Gyula* legközelebbi munkatársa emlékezett a nyáron eltávozott könyvtárvezetőnkre. Kiemelte, hogy mind emberileg, mind szakmailag pótolhatatlan veszteség érte egyesületünket, de az egész erdészársadalmat. Emlékét, halála évfordulóján, 2006. augusztusában, egy emlékszoba kialakításával és megnyitásával őrizzük meg az utókor számára. A szoba, a volt könyvtári dolgozósobájában valósul meg, mely most is őrzi utolsó munkanapját. *Pápai Gábor* főszerkesztő, felhívásban fordul a tagtársakhoz, hogy *Riedl Gyulával* kapcsolatos emlékeket adományozzanak az emlékszoba kialakításához. Az elnökség és a jelenlévők méltatták a kiváló ember életútját.

15/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség mély megrendüléssel emlékezik *Riedl Gyula* könyvtárve-

zetőre. Távozásával Egyesületünk egyik legkiválóbb szellemisége távozott körünkől. Tisztessége, becsületessége, emberi segítőkészsége, szakmai tudása méltán emeli egyesületünk legnagyobb alakjai közé. Az elnökség megbízza *dr. Sárvári Jánost* és *Pápai Gábort*, *Riedl Gyula* könyvtári dolgozósobájának emléksobává való kialakítására, halálának első évfordulójára. (A jelen lévő 7 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

2. Könyvtárvezető személyének kiválasztása, megbízása.

Cserép János elnök előterjesztette javaslatát könyvtárunk új vezetőjének személyére. Jelöltje *dr. Sárvári János* volt, aki eddig is könyvtárunkban végezte munkáját és *Riedl Gyula* közvetlen munkatársa volt, felsőfokú tanulmányait, könyvtári szakon, a közeljövőben fejezi be. *Ormos Balázs*, *Kolozsvári Ákos* és *Duska József* is támogatta hozzászólásában az elnök javaslatát és kiemelték a jelölt szakmai és emberi alkalmasságát.

16/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség felkéri az elnököt, hogy a *Wagner Károly* Erdészeti Szakkönyvtár vezetésével *dr. Sárvári Jánost* bízta meg és kösse meg vele a munkáltatói szerződést, 2006. január 1-jével. (A jelen lévő 7 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

3. 2006. évi egyesületi választások előkészítése.

Cserép János elnök ismertette, hogy 2006-ban egyesületi választások lesznek, melyek során a tisztségviselőket kell megválasztani. Erre Országos Választási Bizottság felállítását kell megszervezni, illetve megválasztani. Az elnökség a bizottság elnökére, a régiók a tagokra tesznek javaslatot a küldöttközgyűlésnek. *Cserép János*, a bizottság elnöki tisztére, előzetes egyeztetés után *Halász Gábor* erdőmérnököt javasolta.

Továbbá javasolta a titkári, szakosztályvezetői értekezleten elhangzottak alapján, hogy a Vándorgyűlést megelőző küldöttközgyűlésen legyen a tisztségviselők megválasztásának adminisztratív része és az ünnepélyes beiktatás és átadás a Vándorgyűlésen történjen meg. Bejelentette az elnökségnek, hogy a közelgő tisztújításon nem indul az elnöki tisztért. A meghívott vendégek és az elnökség tagjainak hozzászólásai után határozatban rögzítette az elnökség a döntéseit a választásokkal kapcsolatosan. (Közben megérkezett *Pallagi László* régióképviselő, így az elnökség 8 fővel határozatképes.)

17/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség javasolja a küldöttközgyűlésnek, hogy a 4/2005. (ápr.7.) sz. küldöttközgyűlési határozat végrehajtása 2006. december 31-ig történjen meg. (A jelen lévő 8 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

18/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség *Halász Gábor* tagtársunkat jelöli az Országos Választási Bizottság elnökének és felterjeszti a küldöttközgyűlés elé, megválasztásra. (A jelen lévő 8 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

19/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a tisztújító küldöttközgyűlés időpontját, 2006. május 26-ra (péntek) tűzi ki, Helyszíne: Budapest, Fő u. 68. sz., MTESZ székház. (A jelen lévő 8 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

4. A 2006. évi Vándorgyűlés előkészítése.

Kulcsár Zsolt a szervezők nevében számolt be a 2006. évi Vándorgyűlés szervezésének állásáról. A program Balatonkenesén és Pápán kerül megrendezésre a hagyományoknak megfelelően, 2006. június 9-10-én. Szakmai tanulmányutakat szerveznek a térségben és az ünnepi összejövetel Pápán kerül megtartásra. A szervezők a jelmondatot is előterjesztették, melyhez javaslatokat kértek. Az elnökség tudomásul vette a

jól előkészített rendezvényről szóló beszámolót.

20/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a 2006. évi Vándorgyűlés jelmondatának a szervezők javaslatát fogadja el. „ÉLHETŐ TÁJ-ÉRT, ÉRTÉKES FÁÉRT, EGYÜTT – TERMÉSZETESEN” (A jelen lévő 8 elnökségi tag 6 igen, 2 tartózkodással, ellenszavazat nélkül, a határozatot megszavazta.)

21/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség úgy döntött, hogy a 2006. évi Vándorgyűlésen, dr. Sárvári János könyvtárvezető emlékezzen meg az Egyesület magalakulásának és a Székház felépítésének évfordulójáról. (A jelen lévő 8 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

22/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség a 2006. évi Vándorgyűlés létszámkeretének meghatározásánál az eddig bevált létszám-

osztási gyakorlatot követi. (A jelen lévő 8 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

23/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség felkéri Sódar Pál vezérigazgató urat, a Kecskeméti Helyi Csoport elnökét és a HCS tagságát, a 2007. évi Vándorgyűlés megszervezésére. (A jelen lévő 8 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

5. Egyebek:

Dr. Sárvári János főtitkár (MEGOSZ) az ágazat kedvezőtlenül érintő 2006. évi állami költségvetés (nulla közcélú támogatás) ügyében felhívás szövegét terjesztette az elnökség elé támogatást kérve. Az elnökség vita és módosítás után a javaslatot megszavazta.

24/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség támogatja, hogy az erdészeti ágazat költségvetési támogatásának növelése ügyében közcélú hirdetés jelenjen meg, ennek pénzügyi vonzatát vállalja. (A jelen

lévő 8 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

Dr. Sárvári János és Ormos Balázs a volt Alkotmány utcai Székházunk birtokba vétele ügyében tett lépésekről tájékoztatta az elnökséget. Mód nyílik a Székházban lévő ERDÉSZTEREM részbeni berendezésére, mely tárgyak listáját az elnökség elé terjesztették.

25/2005. (nov.22.) sz. elnökségi határozat:

Az elnökség hozzájárul, hogy a bemutatott listán szereplő, az Egyesület tulajdonát képező tárgyak a volt Székházba kerüljenek áthelyezésre. Az átadás és megőrzés feltételeiről szerződés rendelkezzen. (A jelen lévő 8 elnökségi tag a határozatot egyhangúan megszavazta.)

Cserép János megköszönte az elnökség aktív munkáját és az ülést bezárta. kmf.

Ormos Balázs

jegyzőkönyvvezető

Cserép János

elnök

Hitelesítők: **Molnár György**

Puskás Lajos

König Tibor emlékére (1939–2005)

Életének 66. évében, türelemmel és méltósággal viselt gyógyíthatatlan betegségben, 2005. április 9-én Keszthelyen elhunyt König Tibor, a

Bakonyerdő Rt. jogelődjének nyugdíjas erdésztechnikusa.

1939. november 7-én a Somogy megyei Szentán született erdész családban. Ez a körülmény egész életére hatással volt. Számára az erdőért végzett munka teljes pálya futása során hivatást jelentett.

Különös szeretettel kötődött szülőhelyéhez, az első munkahelyéhez, az ottani erdőkhöz, amelyek sorsát életé végéig figyelemmel kísérte.

Általános iskolai tanulmányait Segesden, ill. Csurgón végezte, 1954-től 1958-ig a Soproni Erdészeti Technikum tanulója, ahol erdésztechnikusi oklevelet szerzett.

Tanulmányai befejezése után Szentán kezdte meg a szakmai munkát, ott is élt.

1963. október elsején került az akkor Keszthelyi Erdőgazdaság Sümegi Erdészetiéhez, majd a Keszthelyi Erdészethöz folytatta a munkát, ahol a zalaszántói, a bottyánháti, ill. a fenékpusztai erdészke-
rletek vezetője volt.

Széleskörű szakmai tudását, tapasztalatait elismerve és értékelve 1975-ben fahasználati műszaki vezetővé nevezték ki.

Ebben a munkakörben 1989 júliusáig dolgozott, majd saját kérésére az akkor Balatonfelvidéki EFAG keszthelyi központjába került, ahol munkaügyi előadóként dolgozott. Ebből a munkakörből ment nyugdíjba saját kérésére 1996. december 31-én.

Minden területen nagy szakmai hozzáértéssel, szorgalmasan, lelkiismeretesen, fegyelmezetten látta el feladatait. Munkatársaival szemben türelmes, segítőkész, mások gondjára, problémájára figyelő, másokkal együtt érző ember volt.

Maradéktalanul bízott a szeretet, a tisztesség, a barátság erejében.

Az Országos Erdészeti Egyesületnek folyamatosan tagja volt, szívesen vett részt a szakmai rendezvényeken. Nagy érdeklődéssel gyűjtötte és olvasta szakirodalom kiadványait, a szakmához kapcsolódó műveket.

A Soproni Erdész és Faiparos Diákok Baráti Körének kezdettől fogva támogató tagja volt.

Korábbi munkatársaival nyugdíjazása után sem szűnt meg a kapcsolata. A nyugdíjas klub alapító tagja volt. Vezetőségi tagként is mint korábban is, mindig és mindenben lehetett rá számítani, a közösségért mindig kész volt fáradni.

Kiváló énekhangjával és tánctudásával a társas rendezvények kedves színes egyénisége volt.

Távozása, nagy veszteség a családnak, a barátoknak, a kollégáknak egyaránt. Egy szeretetteljes családfő, egy igaz barát, egy szakmaszerető kolléga távozott.

Megrendülten, mély részvétellel, az erdészhimnusz hangjai mellett búcsúztattuk április 15-én a keszthelyi új temetőben.

Utolsó útjára több száz ember kísért el. Sírját és annak környékét elborította a sok-sok virág.

Hamvainak egy részét családi körben a szentai erdőben szórták szét. Ezzel régen megfogalmazott kívánsága teljesült. Visszakerült oda, ahonnan elindult. Abba az erdőbe, amelyet már nagyon fiatalon a szívébe zárt.

Emlékét szeretettel és kegyelettel megőrizzük.

Nyugodjon békében!

Zachar Miklósné

Helyreigazító

A novemberi számban megjelent Kaán Károly vetélkedő helyezési táblázatairól lemaradt, hogy az első táblázat az ötödikese, a második a hatodikosok helyezési sorrendje.

WOOD – TECH 2005

Egyesületünk több mint tíz éve vesz részt a szakma legnagyobb faipari és erdészeti rendezvényén, mint társszervező. Ez évben a rendezvény nagyságát bemutató és az összefogást segítve, Egyesületünk kiadta a „SOPRON A ZÖLD VÁROS” programfüzetet. A program több szervezet részvételével bontogatja szárnyait, élére Sopron polgármestere, *Walter Dezső* állt személyesen. Sopron város vezetése segítségével sikerült megszervezni egy „államközi” megbeszélést, melyen részt vett bajor részről *Reinhold Erlbeck*, a C.A.R.M.E.N elnöke (legnagyobb megújuló energiával foglalkozó szervezet vezetője), mint *Josef Miller*, a bajor mezőgazdasági és erdészeti miniszter személyes

megbízottja, *Olaf von Löwis of Menar*, a Bajor Termőhelyfeltáró Szövetség igazgatója (évek óta a legjobb bajor partnere Egyesületünknek, akikkel együttműködési megállapodás segíti munkánkat, a bajor fél főszervezője) és munkatársa *dr. Rónai László*. Magyar részről *Dióssy Gábor* államtitkár (GKM), *Nitsch Orsolya* államtitkársági vezető, *Wilfing Ferenc* Sopron város képviselőjében, valamint *Ormos Balázs* főtitkár a tárgyalás szervezője. A megbeszélésen a felek kifejezték szándékukat, hogy a megújuló energia fejlesztése terén együttműködnek. A tárgyalás óta eltelt időben megérkezett Miller miniszter úr levele, melyben megerősítette az együttműködési szándékot és konkrét javaslatokat

Fotó: Pápai G.

Molnár Sándor (balra) és Frantisek Hapla (Göttingen)

tett, melyek megvalósításán dolgozunk. Szándékunk, hogy Sopronban a megújuló energiával kapcsolatos szellemi és gyakorlati bázis épüljön ki.

Ormos Balázs

Fotó: Ormos B.

Fotó: Pápai G.

Erdészek ólomlábakon

Nem tudok már visszaemlékezni, hogy gyermekkorom ólomkatonáinak mi lett a sorsa.

Nem volt hatalmas seregem, nem gyűjtöttem őket szenvedélyesen, de azért egy szép kis állomány felett rendelkeztem. Arra még mintha emlékeznék, hogy egyet eltettem hírmondónak, de ezt sem találom.

Közben az eltelt évtizedek alatt gyermekek sora nőtt fel anélkül, hogy ólom-

katonával játszhattak volna, arról nem is beszélve, kimaradtak a házilagias ólomkatonák öntés minden részletéből is.

Azóta ismét változott a világ: néhány kirakatban egész ólomkatonák hadseregei állnak egymással szemben és az esetek többségében az egyenruhájukról fel sem ismerem őket.

Az egykori Dunagőzhajózási Társaság (DGT) jogutódjának, a Mecseki Szénbányáknak a bezárása után felkerestek a bányászok, és bemutatják a történelmi bányászok alakjait ólomból.

Nagyon szép képet mutat az együttes.

Kedvesen bejelentették, hogy a társszakma, az er-

Valetáló erdőmérnök díszegyenruhában

dészet alakjait is szívesen megmintáznák.

Először egy valdent kértek el, és hamarosan elkészült: a „Valetáló erdőmérnök díszegyenruhában”.

Jelenleg a kerületvezető erdész posztó egyenruhás alakján dolgoznak.

Kép és szöveg: **Dr. Tóth Aladár**

Erdésznők nyolcadszor

Az Ásotthalmi Bedő Albert középiskola, Erdészeti Szakiskola és Kollégium volt a gyülekezőhelye az Erdésznők Országos Találkozójának. Már többen megjedtek, hogy a találkozó mint kiváló kezdeményezés, feledésbe merül, mivel tavaly elmaradt, azután – mondhatni az utolsó pillanatban – a délföldiek mégiscsak megrendezték. Jutalmul a Természetfelelős gyönyörű indiánnýári időjárással ajándékozta meg a mintegy félsszáz résztvevőt. Az ássotthalmi iskola igazgatónője és Sere Ferenc helyi cso-

porttitkár köszöntötte a megjelenteket. Még világosban a szegedi Tisza-parton állt meg a két autóbusz, ahonnan szakavatott idegenvezetők ismertették Szeged történetét. A Széchenyi tér és a Kárássz utca legfontosabb látnivalói után a Fogadalmi templomban hallhattunk egy csodálatos orgonahangversenyt. Az „orgonász” Simon Tamás virtuóz játékával és Vajda Júlia hangjával telt meg a Dóm és szívünk legrajtetebb zuga. A közel félórás koncert valósággal átöblítette a hallgatóságot. A Dóm jobb olda-

li hajójában Klebersberg Kúnó szarkofágja előtt hajthattunk fejet, emlékezve a kultuszminiszter születésének 130. évfordulójára. Munkásságát érdemes újra meg újra tanulmányozni, s továbbadni mindazoknak, akiknek a nemzet fogalma nem egyértelmű. A Fogadalmi templomból a Kiss Ferenc Erdészeti Szakközépiskolába mentünk, ahol a tanári kar nevében Halápi Nándor igazgató köszöntötte a vendégeket.

Az este már ismét Ásotthalmán fogadta a résztvevőket, ahol Lucullust megszégyenítő vacsorával csillapíthattuk éhségünket. E műveletben már Vass Sándor, a DALERD Rt. vezérigazgatója is részt vett. Másnap délelőtt a szakiskola múltjával, múzeumával és tanulmányi erdejével ismerkedhettünk. Hogy ne forduljon elő az a szégyen, hogy elmarad az összejövetel, a jelen lévők legfőbb erdésznővé, és így a találkozó szervezőjévé Róth Mattheát választották.

Pápai Gábor

A résztvevők névsora

Rozmann Hajnalka, Fifek Katalin, Fencziné Székely Adél, Takács Gizella, Kun Margit, Wágner Józsefné, Huszár Pálné, Bátor Albertné, Reményfy Lászlóné, Gulyás Pálné, Kovács Gyuláné, dr. Szőke Miklósné, Kiss Gábor Attiláné, Takács Lászlóné, Feketéné Pechtol Éva, Laczkó Teréz, Szabó Mária, Orbok Ilona, Jóba Ágnes, Vörös Klára, Veszeli Istváné, Szaszik Mária, Szabó Csilla, Bittner Melinda, Csányi Anita, Kuzma Józsefné, Andresek Józsefné, Vörös Istvánné, Bekőné Polner Katalin, Polner Frigyesné, Bali Lászlóné, Borovics Jánosné, dr. Kissné Horváth Éva, Sashalmi Németh Edit, Roth Matthaea, Harcos Lászlóné, Lakatosné Jelencsik Mária, Nyári Erika, Halápiné Kemény Zsuzsanna, Bajorhegyi Tünde, Nagy Katalin, Juhász Lenke, Andrésiné dr. Ambrus Ildikó, Rácz Albertné, Zsirosné Kiss Erzsébet, Bögös László, Tüske Zoltán, Vass Sándor, Sere Ferenc, Ormos Balázs, Pápai Gábor, Pus-kás Lajos, Juhász Pál, Fazekas József, Bálint Sándor, Nagy Zsolt, Pócze Levente, Zsiros Attila, Fűz József, Andrési Pál.

Fotó: **Zsirosné Kiss Erzsébet,**
Pápai Gábor